

**Verslag concept
Commissie Landelijk Gebied**

Op de regels 216, 341 en 344 wordt 'IK Stad' genoemd, maar ik heb de schrijfwijze niet kunnen verifiëren.

Datum commissievergadering	:	14 oktober 2024
Commissievoorzitter	:	Mw. A. van der Helm-Chandansingh, mw. M. Poot
Commissie-adviseur	:	Dhr. C. Borst
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 46 28 / corne.borst@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter	:	Mw. A. van der Helm-Chandansingh, mw. M. Poot																														
Commissie-adviseur	:	Dhr. C. Borst																														
Leden van de commissie	:	<table> <tr> <td>BBB</td> <td>Dhr. G. Vendrig, mw. D. Sijbenga</td> </tr> <tr> <td>VVD</td> <td>Mw. G. Bakker, mw. L. Ouderkerken</td> </tr> <tr> <td>GL</td> <td>Statenleden T. Van Wijnen, P. Korzelius</td> </tr> <tr> <td>D66</td> <td>Dhr. S. Mulder, mw. K. Jansen</td> </tr> <tr> <td>PvdA</td> <td>Dhr. T. Wallaart, dhr. T. Veenboer</td> </tr> <tr> <td>JA21</td> <td>Dhr. I. Mantel, mw. C. Gordijn</td> </tr> <tr> <td>CDA</td> <td>Mw. W. Koning-Hoeve, dhr. S. Dijk</td> </tr> <tr> <td>FvD</td> <td>Dhr. J. Dessing</td> </tr> <tr> <td>PvdD</td> <td>Statenlid I. Haas, Statenlid M. van Aesch</td> </tr> <tr> <td>PVV</td> <td>Dhr. R. van Tiggelen</td> </tr> <tr> <td>SP</td> <td>Mw. R. Alberts, dhr. M. Dijkse</td> </tr> <tr> <td>ChristenUnie</td> <td>Mw. J. Hoogendoorn-van der Maarl</td> </tr> <tr> <td>e</td> <td></td> </tr> <tr> <td>50PLUS</td> <td>Mw. A. van de Helm-Chandansingh, dhr. V. de Jong</td> </tr> <tr> <td>Volt</td> <td>Mw. J. Schneemann, dhr. B. Bonekamp</td> </tr> </table>	BBB	Dhr. G. Vendrig, mw. D. Sijbenga	VVD	Mw. G. Bakker, mw. L. Ouderkerken	GL	Statenleden T. Van Wijnen, P. Korzelius	D66	Dhr. S. Mulder, mw. K. Jansen	PvdA	Dhr. T. Wallaart, dhr. T. Veenboer	JA21	Dhr. I. Mantel, mw. C. Gordijn	CDA	Mw. W. Koning-Hoeve, dhr. S. Dijk	FvD	Dhr. J. Dessing	PvdD	Statenlid I. Haas, Statenlid M. van Aesch	PVV	Dhr. R. van Tiggelen	SP	Mw. R. Alberts, dhr. M. Dijkse	ChristenUnie	Mw. J. Hoogendoorn-van der Maarl	e		50PLUS	Mw. A. van de Helm-Chandansingh, dhr. V. de Jong	Volt	Mw. J. Schneemann, dhr. B. Bonekamp
BBB	Dhr. G. Vendrig, mw. D. Sijbenga																															
VVD	Mw. G. Bakker, mw. L. Ouderkerken																															
GL	Statenleden T. Van Wijnen, P. Korzelius																															
D66	Dhr. S. Mulder, mw. K. Jansen																															
PvdA	Dhr. T. Wallaart, dhr. T. Veenboer																															
JA21	Dhr. I. Mantel, mw. C. Gordijn																															
CDA	Mw. W. Koning-Hoeve, dhr. S. Dijk																															
FvD	Dhr. J. Dessing																															
PvdD	Statenlid I. Haas, Statenlid M. van Aesch																															
PVV	Dhr. R. van Tiggelen																															
SP	Mw. R. Alberts, dhr. M. Dijkse																															
ChristenUnie	Mw. J. Hoogendoorn-van der Maarl																															
e																																
50PLUS	Mw. A. van de Helm-Chandansingh, dhr. V. de Jong																															
Volt	Mw. J. Schneemann, dhr. B. Bonekamp																															
Gedeputeerden	:	Mw. R. Kocken (GL), dhr. J. Beemsterboer (BBB)																														
Afwezig:	:																															
		<i>(Met bericht van verhindering)</i>																														
Notulist	:	mw. A. Smakman (Notuleerservice Nederland)																														

Agenda

5	1	<u>Opening en mededelingen</u>
	2	<u>Inspreekhalftuur</u>
	3	<u>Vaststellen agenda, het verslag van de vorige vergadering, termijnagenda, lijsten moties en toezeggingen</u>
	8	Rondvraag gedeputeerde Kocken
10	3.a	Planningsoverzicht Landelijk Gebied oktober
	4	<u>A-agenda Algemeen</u>

Pagina 2

- 4.a.1 Financiën: Begroting 2025 (A-agenda alle commissies 14 en 21 oktober 2024)
- 4.a.2 Memorie van Antwoord Begroting 2025 (A-agenda alle commissies 14 en 21 oktober 2024)
- 6 Lunch
- 15 7 A-agenda Natuur, Landschap, Water en Bodem (gedeputeerde Kocken)
- 7.a Water: Wijziging Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017; wijziging Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en wijziging Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland (A-agenda commissie Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
- 20 7.b.1 Water: Beheernota PWN 2025–2035 (A-agenda commissie Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
- 7.b.2 Ingekomen schriftelijke inspraakreactie over Beheernota PWN
- 7.c.1 Natuur: Programma Natuurnetwerk 2025 (A-agenda commissie Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
- 25 7.c.2 Ingekomen schriftelijke inspraakreactie natuurorganisaties over Programma Natuurnetwerk
- 9 B-agenda Landbouw, Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer, PPLG en Cultureel Erfgoed (gedeputeerde Beemsterboer)
- 9.a C naar B verzoek PPLG – evaluatie koplopersaanvraag (B-agenda commissie Landelijk Gebied 9 september 2024)
- 30 12 Schorsing

Pagina 3

Voorzitter: mevrouw Van der Helm-Chandansingh

1 Opening en mededelingen

35

De **voorzitter** opent de vergadering van de commissie Landelijk Gebied van 14 oktober 2024 om 10.00 uur en heet alle aanwezigen en belangstellenden van harte welkom.

Mededelingen

40

- Er is een quorum vastgesteld.
- Er zijn voorafgaand aan de vergadering twee rondvragen aangemeld.
- Voorafgaand aan de vergadering hebben zich zeven sprekers aangemeld voor het inspreekhelfuur, twee sprekers bij agendapunt 7.b.1, de Beheernota PWN 2025–2035 en drie sprekers bij agendapunt 7.c.1, Programma Natuurnetwerk 2025.

45

Presentatie Stivas

50

Er is een verzoek ingediend door Stivas om een presentatie te geven. Stivas richt zich op het verbeteren van de agrarische structuur in het landelijk gebied, onder andere door vrijwillige kavelruilen met grondeigenaren, waaronder de provincie. Dit gebeurt in samenhang met de realisatie van infrastructuur, natuur en andere projecten. De commissie stemt in met het verzoek en geeft akkoord voor de presentatie.

Werkbezoek

55

Statenlid **Haas** (PvdD) licht haar verzoek toe voor het organiseren van een werkbezoek. Tijdens de afgelopen Provinciale Statenvergadering zijn de keukentafelgesprekken bij agrariërs in Noord-Holland al kort besproken. Statenlid Haas stelt namens de Partij voor de Dieren voor om met een delegatie van de commissie Landelijk Gebied een werkbezoek te plannen. Het doel is om gezamenlijk een aantal van deze gesprekken te volgen. Zo kan iedereen op hetzelfde kennisniveau komen, met aandacht voor de diversiteit in de verschillende soorten landbouw die in Noord-Holland worden beoefend.

60

De heer **Mantel** (JA21) vraagt of van de commissieleden verwacht wordt dat zij aanwezig zijn bij de daadwerkelijke gesprekken die inhoudelijk gevoerd worden, of dat het meer gaat om een algemeen beeld van wat er tijdens deze keukentafelgesprekken gebeurt.

65

Statenlid **Haas** (PvdD) geeft aan dat haar voorstel niet inhoudt dat de commissieleden aanwezig zijn bij de keukentafelgesprekken zelf, omdat dit gevoelig kan liggen. In plaats daarvan stelt zij voor dat er onderling gesproken wordt over de inhoud en het verloop van deze gesprekken, zodat iedereen goed op de hoogte is van wat er speelt.

70

Mevrouw **Bakker** (VVD) vraagt wie bepaalt welke agrariërs tijdens het werkbezoek bezocht worden, gezien de diversiteit die statenlid Haas (PvdD) benoemt.

75

Statenlid **Haas** (PvdD) stelt voor om dit te organiseren zoals bij eerdere expertmeetings. Ze stelt voor dat een kleine werkgroep uit de commissie samen een keuze maakt welke agrariërs bezocht worden, zodat het werkbezoek een breed inzicht biedt.

Pagina 4

80 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt om verduidelijking. Ze wil weten of het voorstel inhoudt dat er slechts één bedrijf wordt bezocht, of dat het gaat om meerdere bedrijven om de situaties beter te bekijken. Ze merkt op dat dit verschilt van het alleen geïnformeerd worden over de keukentafelgesprekken.

85 Statenlid **Haas** (PvdD) benadrukt dat het waardevol is om ter plekke te zien welke problemen of positieve ontwikkelingen agrariërs ervaren. Dit geeft een beter beeld dan enkel in de vergaderzaal te bespreken.

De **voorzitter** stelt voor om dit onderwerp verder in de werkgroep te bespreken en een voorstel te laten rondgaan waarop iedereen kan reageren. De commissie stemt in met dit voorstel.

90 2 **Inspreekhalftuur**

Voorafgaand aan de vergadering hebben zich zeven sprekers aangemeld voor het inspreekhalftuur.

95 Mevrouw **Volkers** spreekt in namens de Stichting Behoud van het Schoorlse- en Noord-Kennemerduingebied en uit haar zorgen over belangenverstrengeling rondom de boskap in Nederland. Ze verwijst naar een dossier van 317 pagina's dat bewijzen zou bevatten van de samenwerking tussen politieke partijen, Staatsbosbeheer en bedrijven zoals Vattenfall, Essent en RWE, met als doel biomassa te leveren. Volgens het rapport wordt de boskap gerechtvaardigd met argumenten zoals ziektes, biodiversiteit en Natura 2000-doelen, maar in werkelijkheid speelt de levering van biomassa een grote rol.

105 Mevrouw Volkers hekelt het feit dat Staatsbosbeheer en andere organisaties bomen kappen onder het mom van natuurverbetering, terwijl dit volgens haar niet de ware reden is. Ze wijst erop dat Staatsbosbeheer niet bereid zou zijn om betrouwbare gegevens te verstrekken. Ze bekritiseert ook de rol van het FSC-keurmerk, waarbij ze stelt dat er sprake is van belangenverstrengeling tussen FSC Nederland en Staatsbosbeheer.

110 Ze pleit voor een parlementaire enquête naar het natuurbeleid en benadrukt dat de natuur hierdoor schade lijdt. Mevrouw Volkers dringt er bij de commissie op aan om boskap in het Schoorlse gebied buiten het beheerplan te houden.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

115 Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) vraagt aan mevrouw Volkers naar de website waar het rapport te vinden is dat zij aanhaalde. Mevrouw **Volkers** verduidelijkt dat ze geen specifieke website heeft genoemd, maar dat het rapport wel online beschikbaar is. Ze geeft aan dat in het stuk dat naar de griffier gaat, de link naar het rapport en de betrokken partijen vermeld zullen staan.

120 De heer **Dessing** (FvD) vraagt naar de huidige stand van zaken rondom de suggestie voor een parlementaire enquête en de opvolging van het rapport. Mevrouw **Volkers** legt uit dat het rapport zich nog in de conceptfase bevindt. De makers hebben contact gehad met alle betrokkenen die in het rapport genoemd worden en hen de kans gegeven

Pagina 5

125 om wederhoor te geven. Deze reacties zijn nu verwerkt. Het officiële rapport, inclusief de reacties van de genoemde partijen, wordt komende week verwacht. Ze benadrukt dat het netwerk rond dit rapport groeit en hoopt dat de Tweede Kamer het natuurbeleid grondig zal onderzoeken, omdat zij ervan overtuigd is dat er dingen niet kloppen.

130 De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt mevrouw Volkers voor haar inspraak.

135 Mevrouw **Henskens** spreekt in op persoonlijke titel en uit haar zorgen over het beleid rond natuurbeheer en biomassa. Ze stelt dat natuurbeheerders, in hun streven om bepaalde soorten terug te brengen en geld te verdienen, bosgebieden vernietigen waar beschermde en bedreigde diersoorten leven. Volgens haar draagt dit bij aan de ontbossing in Nederland, waarbij Nederland op de vijfde plaats staat wereldwijd. Ze noemt dat kleine stukken bos, wanneer opgeteld, een groot geheel vormen dat door biomassaverbranding verloren gaat. Ze wijst erop dat biomassa, volgens haar, in modellen zoals van het ICCP ten onrechte geen stikstofuitstoot laat zien, wat leidt tot een winstgevend verdienmodel dat ze de "houtmaffia" noemt. Mevrouw Henskens stelt verder dat boswachters werken voor sterk geprivatiseerde organisaties, waarbij economische belangen voorop staan in plaats van natuurbescherming. Ze betwijfelt ook de onafhankelijkheid van natuurorganisaties, aangezien er sprake zou zijn van verstrengeling door subsidies en samenwerkingen tussen verschillende betrokkenen.

Mevrouw Henskens sluit af door te benadrukken dat zij hoopt dat de commissie niet eenvoudig om de tuin te leiden is. Ze noemt dat analyses van haar stichting en deskundigen door de provincie en Staatsbosbeheer worden genegeerd zonder inhoudelijke reactie, en vraagt waarom dat gebeurt.

150 De **voorzitter** constateert dat de commissie geen vragen heeft en dankt mevrouw Henskens voor haar inspraak.

155 Mevrouw **Roos** spreekt in namens Hart voor Bloemendaal inzake wateroverlast in de Kennemerduinen en de PWN Beheernota tot 2035. Ze heeft vier belangrijke doelstellingen uit de nota uitgelicht en koppelt hier vragen en opmerkingen aan.

1. **Minder recreatie:** In de nota staat dat de recreatieve draagkracht wordt overschreden. Mevrouw Roos vindt echter dat zowel de mens als de natuur beschermd moeten worden. Ze benadrukt dat met 18 miljoen mensen in Nederland, recreatie in de duinen niet beperkt mag worden en stelt dat de duinen niet op slot mogen.
 2. **Meer verstuiving:** Het verstuiwen van de duinen wordt genoemd als belangrijk voor zeewering en natuurbeheer. Mevrouw Roos vindt dit acceptabel, maar wijst erop dat de toegankelijkheid door verstuiving afneemt. Fiets- en voetpaden worden moeilijker te gebruiken, mede door het grondwater. Ze vraagt dat PWN verplicht wordt de fietspaden vrij te houden en dat de noodbrug behouden blijft.
 3. **Water vasthouden:** Hoewel water vasthouden belangrijk is om de zoetwaterbel in stand te houden, zorgt dit voor ernstige grondwateroverlast bij woningen. Mevrouw Roos benadrukt dat er geen concrete maatregelen in de nota staan om dit aan te pakken en roept op tot een concreet actieplan voor de korte en lange termijn.
- 170

Pagina 6

4. **Weg met de naaldbossen:** Mevrouw Roos uit grote zorgen over de massale kap van naaldbossen, wat volgens haar onaanvaardbaar is. Ze roept op om te stoppen met de bomenkap. Ze bekritiseert verder het beleid om dode bomen te laten liggen voor insecten, omdat dit volgens haar brandgevaar oplevert.

175 Ze concludeert dat deze vier punten absoluut moeten worden aangepast in de beheernota, anders is deze volgens haar onaanvaardbaar.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

180 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt naar de huidige situatie rondom de wateroverlast bij de woningen.

Mevrouw **Roos** geeft aan dat de situatie dramatisch is. Het grondwater is tijdens de zomer nauwelijks gezakt, en zelfs na een kleine regenbui staat het water al in de huizen. Ze noemt het een complete catastrofe, waarbij bomen sterven en bewoners radeloos zijn. Volgens haar doet de
185 gemeente niets en moet PWN dringend actie ondernemen, bijvoorbeeld door te pompen, om de situatie te verlichten.

De heer **Mantel** (JA21) vraagt welke rol de provincie zou moeten spelen in de aanpak van de wateroverlast en op basis van welke wetgeving.

190 Mevrouw **Roos** reageert door te zeggen dat het eenvoudig is, omdat de provincie als enige aandeelhouder van PWN de zeggenschap heeft. Ze stelt dat de provincie direct opdrachten kan geven aan PWN, zoals het eisen van maatregelen. Volgens haar heeft de provincie de macht om veranderingen te eisen, en dit zou ook in het geval van de wateroverlast moeten gebeuren.

195 De heer **Vendrig** (BBB) vraagt om verduidelijking over welke bomen sterven door de wateroverlast en of het ook om oude bomen gaat.

Mevrouw **Roos** bevestigt dat het om zeer oude bomen gaat, zoals grote beuken en eiken, maar ook coniferen. Hoewel coniferen misschien minder gewaardeerd worden, zijn ze voor veel mensen in hun tuin belangrijk. Ze legt uit dat de wortels van de bomen verdrinken in het grondwater,
200 waardoor de bomen langzaam afsterven. Grote bomen kunnen dit nog een tijd volhouden, maar verliezen geleidelijk hun bladeren en gaan uiteindelijk kwijnen. Dit leidt niet alleen tot het afsterven van de bomen, maar kan ook gevaarlijk zijn, omdat ze door hun verzadigde gewicht plotseling kunnen omvallen.

205 De heer **Dessing** (FvD) bedankt mevrouw Roos voor haar heldere inspraak en vraagt naar haar verwachting voor de komende periode, wanneer er meer regen wordt verwacht. Hij vraagt hoe rampzalig de situatie dan zal zijn.

Mevrouw **Roos** antwoordt dat de situatie alleen maar erger zal worden. Ze voorspelt dat grote delen van de duinzone onbewoonbaar zullen worden door de aanhoudende wateroverlast, die ze vergelijkt met een "inundatie", waarbij de gebieden feitelijk onder water komen te staan. Ze bekritiseert de houding van PWN en stelt dat het lijkt alsof burgers als vijand worden beschouwd. Ze noemt een gesprek met een ecoloog van PWN, die suggereerde dat recreatie in de duinen wel
215 genoeg is geweest en dat mensen eruit moeten, iets wat zij stuitend en onacceptabel vindt, aangezien het duingebied niet enkel van PWN is.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt mevrouw Roos voor

Pagina 7

haar inspraak.

220

De heer **Van Heemstra** spreekt in op persoonlijke titel over de wateroverlast in de Kennemerduinen en heeft symbolisch een flesje wateroverlast meegenomen om het probleem te illustreren. Hij wijst erop dat dit water afkomstig is van PWN, onder leiding van de provincie als vergunningverlenende instantie, en benadrukt dat de bewoners hier niet om hebben gevraagd.

225

Hij legt uit dat PWN rond het jaar 2000 is gestopt met het oppompen van 11 miljoen kubieke meter water per jaar vanuit de duinrand, wat overeenkomt met 11 miljard flesjes water. Door dit besluit en het afkoppelen van hemelwaterafvoer is de afwatering gestopt, wat voor ernstige overlast zorgt. Het waterpeil is inmiddels een halve meter hoger dan vorig jaar, en de buffercapaciteit is volledig benut.

230

De heer Van Heemstra vraagt opnieuw om concrete actie, aangezien er bij zijn gebied nog niets is gebeurd. Hij wijst erop dat in Egmond aan Zee wel pompen zijn geïnstalleerd door PWN en vraagt waarom dat daar wel is gebeurd en niet bij hen.

235

Hij doet een aantal concrete voorstellen voor een plan van aanpak:

1. Installeer pompen in de publieke ruimte op de plekken met de meeste grondwateroverlast, inclusief peilbuizen.

2. Herstel de oorspronkelijke waterafvoerstromen (duinrellen) en creëer nieuwe indien nodig, met afwatering naar het boezemwater bij Rijnland.

240

3. Laat een onderzoek uitvoeren door TNO en **IK Stad**, die bereid zijn samen te werken, in samenwerking met PWN.

Commentaar [AS1]: Ik heb deze naam niet kunnen verifiëren, maar misschien is bij jullie meer hierover bekend.

Tot slot doet hij een dringend beroep op de provincie om in actie te komen voordat er nog meer schade optreedt.

245

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

De heer **Mantel** (JA21) bedankt de heer Van Heemstra voor zijn inspraak en vraagt verduidelijking over de locatie van de oorspronkelijke duinrel die hersteld zou moeten worden.

250

De heer **Van Heemstra** legt uit dat een van de belangrijkste duinrellen begint in Brederode en langs de Zandvoortselaan loopt. Bij de Haringbuys-rotonde maakt de rel een bocht, passeert de Antoniuschool, en maakt vervolgens een haakse bocht richting de Leidse Vaart. Hij wijst erop dat er ook een tak van de rel langs de Van Eeghenschool en de Zuidlaan loopt, waar nog bruggetjes zichtbaar zijn. Ondanks de droogte was er recentelijk nog 40-50 centimeter water onder het maaiveld bij een huis in dit gebied.

255

Hij noemt ook een tweede duinrel, aangelegd met steun van de provincie, die vanaf Het Halve Maantje loopt en langs de fourage tot aan een veld met schapen. Deze bevindt zich aan de noordkant van Bloemendaal. Vroeger waren er volgens hem veel meer duinrellen en aftakkingen, die nu zijn verdwenen.

260

De heer Van Heemstra stelt voor om oude kaarten van vóór 1900 te raadplegen om de oorspronkelijke waterstromen te identificeren en te herstellen. Hij legt uit dat door het oppompen van water het gebied opdroogde, waarna er gebouwd werd, vaak ook ondergronds,

Pagina 8

265 wat nu tot problemen leidt. Hij vergelijkt de situatie met uiterwaarden waar dijken zijn verwijderd omdat ze lange tijd niet gebruikt zijn.

Mevrouw **Bakker** (VVD) bedankt de heer Van Heemstra voor het opnieuw onder de aandacht brengen van de problemen in het duingebied. Ze geeft aan dat ze zelf ook rondvragen heeft gesteld over dit onderwerp. Vervolgens vraagt ze of de heer Van Heemstra de punten die hij voorstelde heeft teruggezien in de PWN Beheernota.
270 De heer **Van Heemstra** antwoordt dat hij zijn punten niet terug heeft gezien.

De heer **Dessing** (FvD) vraagt verduidelijking aan de heer Van Heemstra over afwatering en of dit
275 betrekking heeft op de duinrellen of andere systemen.

De heer **Van Heemstra** legt uit dat er naast de duinrellen andere afwateringssystemen zijn, zoals hemelwaterafvoer via kolken (putten met drie gaten) en afvoerbuizen naast het riool. In veel gebieden is de hemelwaterafvoer echter ontkoppeld om water vast te houden, wat bijdraagt aan de problemen. Daarnaast zijn er drainagesystemen, zowel horizontaal als verticaal, maar deze zijn
280 niet altijd afdoende. In sommige delen, zoals het oostelijke deel van Aerdenhout, is dit toegepast, maar in andere delen, zoals het westelijke deel, niet.

De heer **Dessing** (FvD) vraagt vervolgens wie verantwoordelijk is voor deze afwateringssystemen. De heer **Van Heemstra** antwoordt dat PWN verantwoordelijk is voor de duinen, terwijl de gemeente verantwoordelijk is voor de binnenduinrand. Wat betreft kanalen en afvoeren is het waterschap
285 Rijnland de beheerder. Hij benadrukt dat voor oplossingen alle drie partijen – PWN, de gemeente en Rijnland – betrokken moeten worden, aangezien het water van noordwest naar zuidoost stroomt en samenwerking essentieel is.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de heer Van
290 Heemstra voor zijn inspraak.

De heer **Wallaart** (PvdA) maakt voorafgaand aan de inspraak van de heer Van Berckel een punt van orde. Hij geeft aan dat de heer Van Berckel al meerdere keren heeft gesproken en vraagt of hij
295 ervan uit mag gaan dat er deze keer niet opnieuw wordt opgeroepen tot het ontslag van individuele personen. Als dat wel het geval zou zijn, geeft hij aan dat hij de zaal zou verlaten.

De **voorzitter** bevestigt dat er niet opgeroepen zal worden tot ontslag van personen. Vervolgens verzoekt zij de heer Van Berckel om zich te concentreren op zijn inspraak zonder individuele
300 personen uit te lichten.

De heer **Van Berckel** spreekt in op persoonlijke titel over de wateroverlast in de Kennemerduinen en herinnert de Statenleden aan de belofte van provinciale regie, die 4,5 maand geleden tijdens de Provinciale Statenvergadering is gedaan. Volgens hem is sindsdien niets gebeurd en doet hij een
305 dringende oproep aan de Statenleden om de burgers te helpen en hen te steunen in hun strijd tegen PWN, dat volgens hem niet democratisch gecontroleerd wordt.

Hij wijst erop dat de burgers alleen juridische stappen kunnen ondernemen tegen PWN, omdat deze organisatie eigendom is van de provincie. In de nieuwe Beheernota 2025–2035 van PWN staat
310 volgens hem niets over de grondwateroverlast, maar juist wel over het vasthouden van water in de duinen. Sinds het stopzetten van de pompen in 2001 is er volgens hem een grote waterbel

Pagina 9

ontstaan ter grootte van het IJsselmeer, die nu in de huizen terechtkomt. Hij benadrukt dat zijn kelder 30 centimeter onder water staat en dat er tussen Velzen en Vogelenzang vijf tot duizend huishoudens getroffen worden door deze wateroverlast.

315

De heer Van Berckel roept de provincie op om de regie te nemen, zoals eerder beloofd. Hij benadrukt dat dit probleem niet incidenteel is en niet alleen afhankelijk is van regenbuien, maar een structureel probleem is, veroorzaakt door het stijgende grondwater na het stopzetten van de pompen. Hij vraagt de Statenleden om naast de burgers te staan en actie te ondernemen.

320

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt om verduidelijking over het aantal huizen dat ondergelopen is of dreigt onder te lopen.

325

De heer **Van Berckel** schat dat tussen de vijfhonderd en duizend woningen getroffen zijn door de wateroverlast, in het gebied tussen Velzen en Vogelenzang. Hij geeft aan dat alleen al in Bloemendaal 250 huizen problemen hebben. Dit zijn mensen die de Stichting Duurzaam Natuur en Waterbeheer Zuid-Kennemerland, waar hij voorzitter van is, steunen en hun adressen hebben doorgegeven vanwege de ervaren wateroverlast.

330

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de heer Van Berckel voor zijn inspraak.

335

Mevrouw **Van der Valk** spreekt in op persoonlijke titel en blikt terug op haar eerdere inspraak zes maanden geleden over haar ondergelopen woning in IJmuiden, gelegen op 8,5 meter boven NAP. Ze benadrukt dat ondanks haar eerdere oproep, er nog steeds niets is gedaan aan de situatie. Ze pompt wekelijks 1 miljoen liter water op het vuilwaterriool om verdere schade aan haar huis te voorkomen, terwijl het regenseizoen nog moet beginnen.

340

Mevrouw Van der Valk verwijst naar een rapport van Deltares van 2,5 jaar geleden, waarin de provincie al werd gewaarschuwd voor de stijgende grondwaterstanden in de duinrand en de dreigende wateroverlast. Volgens haar was de situatie te voorzien, en het rapport stelde de provincie voor de keuze om het grondwater te draineren of te conserveren. De extra regenval van het afgelopen jaar heeft het probleem slechts versneld, maar was niet de oorzaak.

345

Ze uit haar frustratie dat ambtenaren volgens haar de feiten ontkennen en oplossingen blokkeren, wat doet denken aan rampen uit het verleden zoals de Bhopal-ramp en de watersnoodramp van 1953, waarbij waarschuwingen van deskundigen werden genegeerd. Ze bekritiseert de technische briefing van 4 juli, waarin volgens haar relevante feiten zijn weggelaten, en vraagt zich af waarom het helikopteronderzoek naar de wateroverlast niet openbaar wordt gemaakt.

350

Mevrouw Van der Valk verwijst ook naar de belofte uit 2000 dat de pompen weer zouden worden aangezet bij overlast, maar nu beweert PWN volgens haar dat dit alleen zou gebeuren bij een nucleaire bom. Ze vraagt zich af of de pompen wel werken en of er onderhoud is gepleegd. Ze concludeert dat ambtenaren en bestuurders het proces blokkeren en hoopt dat haar waarschuwingen niet worden genegeerd.

355

Pagina 10

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

360

Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt naar de specifieke feiten die volgens mevrouw Van der Valk tijdens de technische briefing niet volledig boven tafel zijn gekomen.

365 Mevrouw **Van der Valk** geeft als voorbeeld een antwoord tijdens de technische briefing op een vraag van mevrouw Bakker. Een ambtenaar stelde dat de grondwaterstand rond de binnenduinrand in de second opinion van de gemeente Bloemendaal enkele centimeters tot tien centimeter gestegen was. Mevrouw Van der Valk wijst erop dat dit onderzoek van **IK Stad** bijna twintig jaar oud is en dat het opnieuw uitgevoerd zou moeten worden, iets wat de ambtenaar niet vermeldde.

370 Daarnaast vergeet hij volgens haar te melden dat PWN bezig is met een nieuw grondwatermodel, dat eigenlijk al openbaar had moeten zijn. Ze noemt verder dat hetzelfde onderzoek van **IK Stad** aantoont dat het grondwaterpeil bij haar in de straat met zestig centimeter is gestegen als gevolg van het stopzetten van de drinkwaterwinning. Bij het zwembad Heerenduinen in IJmuiden is het grondwaterpeil zelfs met 1,70 meter gestegen. Volgens haar worden selectief lagere cijfers genoemd om de impact van de wateroverlast te bagatelliseren. Ze biedt aan om meer voorbeelden te geven als daar behoefte aan is.

375

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of ze het goed begrijpt dat de grondwaterstijging op sommige plekken misschien inderdaad rond de tien centimeter ligt, maar op veel andere plekken veel hoger is.

380 Mevrouw **Van der Valk** bevestigt dit en geeft aan dat in IJmuiden, in de gemeente Velsen, de grondwaterstand veel meer is gestegen dan de genoemde tien centimeter.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt mevrouw Van der Valk voor haar inspraak.

385

De heer **Van den Bergh** spreekt in op persoonlijke titel over zijn zorgen rond het pesticidegebruik in het westelijk tuinbouwgebied bij het Ramplaankwartier in Haarlem, dat grenst aan Natura 2000-gebied. Hij meldt dat metingen door de Stichting Tuin van Haarlem hoge concentraties van pesticiden hebben aangetoond in zowel het woongebied als het nabijgelegen natuurgebied.

390 Hoewel het Ctgb stelt dat burgers zich geen zorgen hoeven te maken over gezondheidsrisico's, weerspreken wetenschappers en neurologen dit, zoals te zien was in een aflevering van Zembla op 15 februari 2024. Zij bekritisieren het Ctgb voor het ontbreken van metingen naar de gecombineerde effecten van bestrijdingsmiddelen op de menselijke gezondheid, en specifiek op de hersenen. De heer Van den Bergh noemt dat het aantal Parkinsonpatiënten in Nederland in tien jaar tijd met 30 procent is gestegen, vooral in gebieden zoals de Bollenstreek, en dat dit volgens de wetenschap niet gerelateerd is aan vergrijzing. Ook andere gezondheidsproblemen zoals kanker en AOS worden in verband gebracht met pesticiden, waarbij kinderen een bijzonder kwetsbare groep vormen. Hij verwijst naar een recent tragisch geval van een elfjarig Frans meisje dat aan leukemie stierf door blootstelling aan pesticiden, en stelt dat simpele maatregelen zoals ramen sluiten tijdens het spuiten niet effectief zijn, omdat pesticiden via schoeisel in huis terechtkomen.

400 Wetenschappers adviseren inmiddels om niet binnen driehonderd meter van een akker te wonen waar met pesticiden wordt gespoten.

405 De heer Van den Bergh doet een dringend beroep op de politieke partijen, vooral degenen die de tuinbouwsector vertegenwoordigen, om het gebruik van pesticiden te heroverwegen. Hij pleit voor

Commentaar [AS2]: Zie eerdere opmerking

Commentaar [AS3]: Zie eerdere opmerking

Pagina 11

de bevordering van biologische sierteelt op provinciaal niveau en het instellen van een wettelijk verplichte spuitvrije zone van minimaal driehonderd meter rondom woonwijken, om de gezondheid van burgers te beschermen.

410 *De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.*

Mevrouw **Bakker** (VVD) erkent de zorgen van de heer Van den Bergh en geeft aan dat er eerder in deze zaal aandacht is gevraagd voor een vergelijkbare situatie. Ze vraagt echter welke rol hij voor de provincie ziet, aangezien het Ctgb een rijksinstantie is en onder verantwoordelijkheid van het
415 rijk valt.

De heer **Van den Bergh** wijst erop dat het diverse gemeentes in Overijssel en Drenthe al is gelukt om een spuitverbod in te stellen bij bepaalde telers. Hij hoopt dat de provincie Noord-Holland dit op dezelfde manier kan afdwingen, desnoods via een bestuurlijke procedure. Hij bekritiseert het
420 Ctgb en verwijst naar het onderzoeksprogramma Zembla, waarin wordt gesteld dat de instantie warme banden zou onderhouden met de bollenteelt, wat volgens hem vragen oproept over hun onafhankelijkheid.

Statenlid **Haas** (PvdD) bedankt de heer Van den Bergh voor zijn inspraak en vraagt op welke basis
425 de voorgestelde 300 meter afstand wordt gesteld.

De heer **Van den Bergh** legt uit dat deze aanbeveling afkomstig is van wetenschappers die dit hebben geadviseerd. Zijn informatie is gebaseerd op het onderzoeksprogramma Zembla, dat sinds 2011 een uitgebreid dossier heeft opgebouwd over de effecten van pesticiden en de geadviseerde afstand van driehonderd meter.
430

De heer **Dessing** (FvD) vraagt of er lokale gegevens of cijfers zijn die specifiek gerelateerd kunnen worden aan de gezondheidsrisico's in de casus van de heer Van den Bergh, zoals ziektegevallen die verband houden met de locatie.

435 De heer **Van den Bergh** geeft aan dat de dichtstbijzijnde woningen slechts twintig meter van de percelen verwijderd zijn. Hij merkt op dat er verschillende Parkinsonpatiënten in dat gebied wonen en noemt het voorbeeld van een voormalige werknemer van een van de telers, die op 32-jarige leeftijd kanker kreeg. Hij benadrukt dat dit zeer zorgwekkend is en doet een dringend beroep op de politiek om de buurt te beschermen, omdat de situatie volgens hem onhoudbaar is.
440

Mevrouw **Hoogendoorn-van der Maarl** (ChristenUnie) vraagt welke gewassen er rondom de woning van de heer Van den Bergh geteeld worden.

De heer **Van den Bergh** legt uit dat er verschillende gewassen worden geteeld, zoals Phlox en bepaalde leliesoorten, en dat er ook bollen in de grond zitten. Hij vertelt dat hij en zijn
445 buurtgenoten de teelten in kaart hebben gebracht. Bij pogingen om contact op te nemen met de telers om meer informatie te krijgen, worden zij door een van hen niet te woord gestaan en een andere teler weigerde inzage te geven in wat en hoeveel er gespoten wordt. Hij merkt ook op dat er sporadisch een chloorgeur te ruiken is, wat zorgwekkend is.

450 De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de heer Van den Bergh voor zijn inspraak.

3 Vaststellen agenda, het verslag van de vorige vergadering, termijnagenda, lijsten moties en toezeggingen

455

Vaststellen agenda

Op verzoek van mevrouw **Bakker** (VVD) worden de rondvragen voorafgaand aan de inhoudelijke behandeling van de overige agendapunten te behandelen.

460

Op verzoek van statenlid **Haas** (PvdD) wordt het initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren inzake Transitiedenken PPLG (agendapunt 5.a) inhoudelijk besproken na de behandeling van agendapunt 9.b.1, PPLG brief PS stand van zaken september. Dit agendapunt zal tijdens de extra commissievergadering Landelijk Gebied van 17 oktober 2024 worden besproken.

465

Mevrouw **Schneemann** (Volt) stelt een vraag aan GS over het planningsoverzicht, specifiek over punt 3.a. Ze merkt op dat het klimaatadaptatiebeleid oorspronkelijk voor deze maanden gepland stond, maar nu is doorgeschoven naar het tweede en derde kwartaal van volgend jaar. Ze vraagt naar de reden voor deze vertraging en wil weten welke stappen er in de tussentijd genomen zullen worden.

470

Gedeputeerde **Kocken** komt hier op een later moment op terug.

De **voorzitter** constateert dat de commissie instemt met de gewijzigde agenda, het verslag van de vergadering Landelijk Gebied van 9 september 2024, de termijnagenda en de lijsten moties en toezeggingen.

475

8 Rondvraag gedeputeerde Kocken

Rondvraag inzake Wateroverlast, ingediend door de VVD.

480

Mevrouw **Bakker** (VVD) verwijst naar een formele klacht over wateroverlast door overvloedige regenval, die enige tijd geleden naar diverse overheden en ook naar de commissaris en leden van GS is gestuurd. Ze vraagt naar de status van de afhandeling van deze klacht.

Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dat de klacht in behandeling is genomen.

485

Mevrouw **Bakker** (VVD) vraagt vervolgens of de klacht de vervolgpcedure belemmert.

Gedeputeerde **Kocken** verduidelijkt dat de uitvoering van de motie gewoon doorgaat en dat de behandeling van de klacht de verdere procedure niet belemmert. Beide processen verlopen onafhankelijk van elkaar.

490

Mevrouw **Bakker** (VVD) geeft vervolgens aan dat de betrokkenen hebben gemeld dat er niets met hun brief is gedaan, ondanks dat de klacht in behandeling zou zijn.

495

De heer **Mantel** (JA21) uit zijn tevredenheid dat de VVD ook aandacht besteedt aan dit dossier en stelt een vraag aan gedeputeerde Kocken. Hij verwijst naar een eerdere motie waarin hij opriep om te gaan pompen om de wateroverlast aan te pakken. Hoewel het ambtelijk advies destijds stelde dat dit niet afdwingbaar was, vraagt de heer Mantel zich af of het met de juiste wil toch mogelijk zou zijn.

500

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat er recent overleg is geweest waarbij PWN ook aanwezig was, en dat er dieper is ingegaan op de vraag of pompen een oplossing zou kunnen bieden. Ze verduidelijkt dat zelfs als de bestaande pompen zouden worden aangezet, dit het probleem niet zou oplossen, omdat het waterverplaatsingsvermogen van de pompen zeer beperkt is. Ze vergelijkt dit met het leegzuigen van een zwembad met een rietje: het is een ineffectieve aanpak voor een groot probleem. Gedeputeerde Kocken voegt daaraan toe dat het aanzetten van de pompen mogelijk een kortstondig effect op kelders zou hebben, maar dat het ook andere, potentieel ongewenste gevolgen kan hebben. Daarom wordt er op dit moment aangenomen dat het wegpompen van het water niet de juiste oplossing is voor het probleem.

510

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt aanvullend of het stoppen van de aanvoer van water naar de duinen, zoals vermeld in de PWN-nota, een optie zou kunnen zijn om de wateroverlast te verminderen. Hij merkt op dat er vanuit het IJsselmeer constant water wordt aangevoerd om de zoetwaterbel in de duinen te vullen.

515

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat het grootste deel van de wateroverlast afkomstig is van neerslag, waar de provincie geen controle over heeft. Het water dat naar de duinen wordt gepompt vanuit het IJsselmeer is onderdeel van het zuiveringsproces voor drinkwater. Dit water wordt de duinen in gepompt en er later weer uitgehaald, zonder dat er extra water in de duinen achterblijft. Het proces is essentieel voor de drinkwatervoorziening. Gedeputeerde Kocken stelt dat het stoppen van dit proces niet haalbaar is zolang drinkwater uit de kraan verwacht wordt, tenzij er een alternatieve zuiveringsmethode wordt gevonden waarbij de duinen niet meer nodig zijn.

525

Mevrouw **Bakker** (VVD) stelt dat ze inderdaad vijf vragen heeft ingediend, waarvan de eerste betrekking had op de klachtenprocedure. Ze geeft aan dat haar overige vragen van een andere orde zijn en schakelt direct over naar deze vragen. Ze vraagt:

530

1. Hoe staat het met de voortgang van de uitvoering van de motie in de vorm van de coördinerende rol?
2. Welke gesprekken zijn er reeds afgerond?
3. Welke maatregelen zijn er concreet in beeld?
4. Wat is de planning en wanneer kan die gedeeld worden?

Deze vragen hebben betrekking op de voortgang van de aanpak van de wateroverlast en de uitvoering van de motie.

535

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat ze, hoewel de provincie niet primair verantwoordelijk is voor het oplossen van wateroverlast, de coördinerende rol heeft opgepakt om samen met alle betrokken partijen, zoals gemeenten, waterschappen en PWN, in kaart te brengen wie waarvoor verantwoordelijk is en waar de gaten vallen. Ze erkent dat er nog geen zichtbare maatregelen zijn, zoals het inzetten van pompen, maar dat er wel veel overleg is geweest met verschillende partijen om de situatie te inventariseren.

540

De gedeputeerde benadrukt dat de aanpak per locatie verschilt, afhankelijk van het type overlast, zoals ondergelopen voetbalvelden, wegen of woningen. Ze wijst erop dat bewoners ook zelf verantwoordelijk zijn voor hun eigendommen, zoals het waterdicht maken van kelders. De

545

Pagina 14

overheid kan niet altijd alles oplossen, en soms is het niet de taak van de provincie, maar van gemeenten, waterschappen of PWN om actie te ondernemen.

550 Ze geeft verder aan dat pompen complexer is dan het lijkt, omdat er natuurvergunningen nodig zijn en het water ergens heen moet worden afgevoerd. In sommige gevallen wordt het lozen van grondwater in het riool tijdelijk toegestaan, maar dat is geen duurzame oplossing.

555 Gedeputeerde Kocken noemt dat de maatregelen die concreet in beeld zijn, te verdelen zijn in drie hoofdgroepen: ontwateren en draineren van gronden, afvoer van water, en bouwkundige maatregelen zoals het waterdicht maken van kelders en ophogen van terreinen. Deze maatregelen worden op de lange termijn verder ontwikkeld en uitgevoerd.

560 Wat betreft de planning, geeft ze aan dat er woensdag 16 oktober 2024 een ambtelijk overleg is waarin de voortgang wordt besproken en een voortgangsverslag wordt opgesteld. Dit verslag zal daarna naar de betrokken besturen worden gepresenteerd en ook aan de Statenleden worden verstrekt, mogelijk in de volgende commissievergadering of de commissievergadering daaropvolgend.

565 Mevrouw **Bakker** (VVD) bedankt gedeputeerde Kocken voor haar toelichting en erkent dat het een complexe kwestie is. Ze merkt op dat voor veel mensen de voortgang onzichtbaar blijft. Hoewel de gedeputeerde aangeeft dat er overleg plaatsvindt met ambtenaren en overheden en mogelijk een voortgangsnotitie klaar zal zijn voor de volgende commissievergadering, vraagt mevrouw Bakker of ook de bewoners en bedrijven die last hebben van de wateroverlast worden betrokken, aangezien dat aspect bij de motie was meegenomen.

570 Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dat er op ambtelijk niveau verschillende bezoeken zijn gebracht aan de getroffen gebieden, waarbij bewoners aanwezig waren. Ze noemt specifiek regio's zoals Bergen en IJmuiden, waar situaties ter plekke zijn bekeken. Bij deze bezoeken zijn ook bewoners en bedrijven betrokken, afhankelijk van wie zich heeft gemeld. Ze benadrukt dat iedereen 575 welkom is geweest om deel te nemen aan deze gesprekken.

De heer **Dessing** (FvD) bedankt gedeputeerde Kocken voor haar antwoorden en merkt op dat de regierol momenteel vooral gericht lijkt op inventarisatie. Hij vraagt of de aangekondigde voortgangsnotitie ook een plan van aanpak zal bevatten, omdat dat is waar de bewoners om 580 vragen.

Gedeputeerde **Kocken** verduidelijkt dat haar opdracht niet is om een plan van aanpak te maken, maar om de regierol op zich te nemen. Deze rol houdt in dat ze inventariseert wie waarvoor verantwoordelijk is en waar er hiaten zijn. Ze benadrukt dat dit verschilt van het maken van een 585 plan om het probleem op te lossen. Ze zal de Statenleden een overzicht geven van wat de verschillende actoren doen en waar de hiaten zijn, waarna er gezamenlijk kan worden bekeken wat er verder moet gebeuren. Een concreet plan van aanpak zal echter niet binnen een maand worden gepresenteerd.

590 De heer **Dessing** (FvD) vraagt vervolgens wat er met de geconstateerde hiaten zal gebeuren.

Pagina 15

Gedeputeerde **Kocken** antwoordt dat dit afhangt van de aard van de hiaten en wie ervoor verantwoordelijk is. Ze geeft aan dat ze geen extra middelen of mensen heeft om het probleem voor iedereen op te lossen, en dat het buiten haar taak valt om dit probleem volledig op zich te nemen. Ze wil echter wel helpen waar mogelijk, maar kan pas verder kijken zodra duidelijk is waar de hiaten liggen en wie welke verantwoordelijkheid draagt. Afhankelijk van de situatie kunnen bepaalde stappen door andere partijen, zoals het waterschap of eigenaren, genomen moeten worden.

600 Mevrouw **Schneemann** (Volt) stelt voor om op een laagdrempeliger manier, bijvoorbeeld via nieuwsberichten, bewoners op de hoogte te houden van de voortgang van het werk rondom de wateroverlast. Ze merkt op dat het voor bewoners lastig kan zijn om alle commissiestukken door te nemen, en dat het prettig zou zijn om op een eenvoudige manier te weten dat er gewerkt wordt aan het waterprobleem.

605 Gedeputeerde **Kocken** vindt dit een goede suggestie en geeft aan dat dit onderwerp toevallig vorige week al ter sprake is gekomen. Er is bij gemeenten ook behoefte aan een algemene communicatielijn, zodat bewoners consistente informatie krijgen. PWN speelt hierin een belangrijke rol, omdat zij goed kunnen uitleggen hoe het duinsysteem werkt en welke beslissingen genomen kunnen worden. Gedeputeerde Kocken benadrukt dat het belangrijk is om deze informatie zo begrijpelijk mogelijk te houden, zonder te veel technische details, zodat het voor iedereen duidelijk is wat de situatie is, welke oplossingen er zijn, en wat men van de overheid kan verwachten.

615 De heer **Vendrig** (BBB) vraagt of het in kaart brengen van de hiaten in de aanpak van de wateroverlast niet juist onderdeel is van de regierol van de provincie, en of het doorverwijzen van verantwoordelijkheden werkelijk zoveel capaciteit kost.

620 Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat er een overzicht zal komen van wie welke verantwoordelijkheden draagt, en dat dit ook inzicht zal geven in waar niemand iets doet en wie daar verantwoordelijk voor zou kunnen zijn. Op basis van die informatie kunnen conclusies worden getrokken. Ze benadrukt dat als de provincie meer taken op zich zou nemen, dit extra capaciteit en middelen vereist. De provincie heeft geen onbeperkte middelen of ambtenaren beschikbaar, en als ze meer verantwoordelijkheden op zich neemt, zal dat gevolgen hebben voor andere werkzaamheden.

630 Gedeputeerde Kocken geeft aan dat het proces zorgvuldig moet verlopen. Eerst moet geïnventariseerd worden waar de hiaten zitten, waarna besloten kan worden of de provincie die moet invullen of dat andere partijen dat moeten doen. Ze benadrukt dat de provincie niet als bovenliggende overheid anderen kan dwingen om bepaalde taken uit te voeren, maar dat het om samenwerking gaat waarin iedere partij zijn eigen verantwoordelijkheid draagt. Het verdelen van de taken zal nog overleg vereisen.

635 De **voorzitter** constateert dat de rondvragen aan gedeputeerde Kocken voldoende zijn beantwoord.

3.a Planningsoverzicht Landelijk Gebied oktober

Het planningsoverzicht Landelijk Gebied is ongewijzigd vastgesteld.

640 **4 A-agenda Algemeen**

4.a.1 Financiën: Begroting 2025 (A-agenda alle commissies 14 en 21 oktober 2024) en

4.a.2 Memorie van Antwoord Begroting 2025 (A-agenda alle commissies 14 en 21 oktober 2024)

Toelichting:

645 *In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2025 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten. Agendapunt 4.a.2 betreft de Memorie van Antwoord, deze is 9 oktober 2024 toegevoegd. In de Memorie van Antwoord beantwoorden Gedeputeerde Staten de schriftelijke vragen die Provinciale Staten over de begroting 2025 hebben gesteld. Het doel van de behandeling is het uitbrengen van een advies aan PS over onderwerpen in de begroting (en het Memorie van Antwoord) die betrekking hebben op deze commissie.*

650

Eerste termijn commissie

De heer **Wallaart** (PvdA) bedankt het college en de ambtelijke ondersteuning voor het opstellen van de begroting en de heldere beantwoording van de technische vragen. Hij kondigt aan dat hij later bij het agendapunt PNN een vraag wil stellen over het bestemmingsplan van de reserve PPLG, dat volgens hem ook bij dit agendapunt hoort.

655

Hij richt zich vandaag echter vooral op één specifiek punt: de aanzienlijke kostenstijging bij faunaschade, zoals vermeld in de Memorie van Antwoord. Zijn fractie is geschrokken van de verwachte kosten voor faunaschade in 2024, die naar verwachting zullen oplopen tot 23 miljoen euro, wat 8 miljoen euro meer is dan oorspronkelijk begroot. De heer Wallaart merkt op dat de begroting hierdoor aanzienlijke tekorten oploopt en vergelijkt de situatie met "een begroting die zo lek als een mandje is", waarbij vooral een beperkt aantal ondernemingen van de openeindregeling lijkt te profiteren.

660

665

De heer **Mantel** (JA21) sluit zich aan bij de opmerkingen van de heer Wallaart (PvdA) over de kostenexplosie bij faunaschade, maar vraagt of de Partij van de Arbeid dit probleem niet al jaren geleden had kunnen zien aankomen.

670 De heer **Wallaart** (PvdA) bedankt voor de interruptie en stelt voor om zijn verhaal verder af te maken, zodat hij uitgebreider kan ingaan op deze vraag. Hij wijst erop dat er specifieke redenen zijn voor de huidige situatie en dat JA21, gezien hun recente oprichting, geen vergelijkbare verantwoordelijkheid draagt.

675 Vervolgens stelt de heer Wallaart drie vragen:

1. Wat is de verklaring voor de stijging van de kosten voor faunaschade?
2. Wat wordt er afgesproken voor 2025, en hoe realistisch is dat?
3. Wat gaat gedeputeerde Beemsterboer doen om dit aan te pakken?

680 Daarnaast uit de heer Wallaart ontevredenheid over het feit dat faunaschade momenteel is ondergebracht bij programma 5.2, Beheren van de natuur. Hij beschrijft het als een "koekoeksjong" binnen dit programma, omdat het lijkt alsof het bijdraagt aan de natuur, terwijl het in werkelijkheid voornamelijk steun voor de landbouw betreft. Hij stelt voor om faunaschade over te hevelen naar programma 5.6, Versterken van kansrijke landbouw, aangezien het in feite

Pagina 17

685 gaat om ondersteuning van de landbouw, wat volgens hem op zichzelf gerechtvaardigd is. Hij vraagt wat GS van dit idee vindt.

De heer **Dijksen** (SP) vraagt aan de heer Wallaart (PvdA) of hij spijt heeft van het besluit om het eigen risico voor faunaschade te verlagen.

690 De heer **Wallaart** (PvdA) antwoordt dat dit een afspraak uit het coalitieakkoord is, waar zijn partij volledig achter staat. Hij geeft aan niet de indruk te hebben dat de kostenstijging van faunaschade te relateren is aan de verlaging van het eigen risico, maar hij staat open voor uitleg van GS als dit anders blijkt te zijn.

695 De heer **Mülder** (D66) sluit aan bij de discussie en geeft aan dat hij de vragen van de heer Wallaart (PvdA) ook heeft gezien en er eveneens van schrok. Hij merkt op dat er over de standpunten van de PvdA in het verleden veel gezegd kan worden, maar dat er naar zijn mening weinig is veranderd in hun standpunt. De heer Mülder herinnert zich dat hij een jaar geleden hetzelfde punt heeft aangekaart, waarbij de PvdA hem steunde. Toen werd er aan de
700 gedeputeerde gevraagd om maatregelen te nemen om de kosten van faunaschade te beperken, bijvoorbeeld door preventieve acties. Er werd toen een plan aangekondigd. Hij vraagt de heer Wallaart of hij weet wat er met die eerdere vraag is gebeurd en waarom er sindsdien niets op is teruggekoppeld.

705 De heer **Wallaart** (PvdA) komt hier later in zijn betoog op terug.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt of bij het voorstel van de heer Wallaart om faunaschade over te hevelen naar post 5.6, ook het volledige bedrag van de huidige kosten van 23 miljoen euro dit
710 jaar mee zou gaan. Ze vraagt of er op andere posten bezuinigd zou moeten worden om dit te bekostigen.

De heer **Wallaart** (PvdA) legt uit dat de begroting niet strikt per programma is opgehangen en dat de overschrijding waarschijnlijk uit de algemene middelen wordt gedekt. Hij vraagt GS om dit te
715 bevestigen. Volgens hem is het op de lange termijn logischer om faunaschade onder te brengen bij post 5.6, die gericht is op landbouw, omdat faunaschade meer te maken heeft met landbouw dan met natuur. Hij benadrukt dat zijn voorstel niet ten koste zou mogen gaan van het geld dat gereserveerd is voor natuur.

720 De heer **Vendrig** (BBB) stelt dat ook de natuur last heeft van overlast door ganzen, en dat natuurorganisaties hierover ook hun zorgen uiten. Hij vraagt hoe de heer Wallaart (PvdA) hierover denkt.

De heer **Wallaart** (PvdA) erkent dat dit een bekend en groot probleem is. Hij benadrukt dat
725 bepaalde diersoorten, zoals ganzen, ook schade toebrengen aan de natuur. Echter, de schadevergoedingen waarover hij sprak, zijn voornamelijk gericht op gewasschade, waar terreinbeheerders en natuurorganisaties weinig baat bij hebben. Hij onderschrijft het probleem van ganzen in natuurgebieden.

730 De heer Wallaart vervolgt zijn betoog over de kostenexplosie bij faunaschade, waarbij hij wijst op een uitspraak van de Raad van State van 19 april 2023, die het Faunabeheerplan Algemene

Pagina 18

735 Soorten van de provincie ongeldig verklaarde. Dit heeft bijgedragen aan de stijging van de faunaschadevergoedingen. Hij vraagt wat gedeputeerde Beemsterboer in de afgelopen 1,5 jaar heeft ondernomen om de kostenexplosie te voorkomen, en hij wil weten of de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) al een nieuwe onderbouwing heeft geleverd voor de landelijke vrijstellingslijst, waarop het faunabeheerplan gebaseerd was.

740 Daarnaast stelt de heer Wallaart dat vergoedingen voor gewasschade veroorzaakt door de houtduif vooral bij grote ondernemingen terechtkomen. Hij vraagt of de gedeputeerde bereid is om met deze ondernemingen in gesprek te gaan om te voorkomen dat zij volgend jaar weer grote claims indienen.

745 Hij dringt erop aan dat de gedeputeerde actie onderneemt om de grote kostenstijging aan te pakken, omdat de huidige situatie onhoudbaar is. Hij benadrukt dat het Rijk verantwoordelijk is voor de landelijke vrijstellingslijst, maar dat de provincie uiteindelijk de kosten draagt. De heer Wallaart roept op tot een stevige aanpak, omdat de middelen voor natuur al schaars zijn, en er niet simpelweg kan worden afgewacht tot Den Haag met een oplossing komt.

750 Statenlid **Haas** (PvdD) uit grote zorgen over de begroting, vooral met betrekking tot de budgetten voor de bescherming en versterking van de natuur. Ze benadrukt dat de natuur de basis vormt van zowel het ecosysteem als van het menselijk bestaan. Ze bekritiseert de focus van de coalitie op korte-termijn economische voordelen, zoals vermeld op pagina 53 van de begroting, en pleit voor een lange termijn benadering waarin de natuur centraal staat. Volgens haar wordt momenteel slechts minimaal ingezet op natuurbehoud, zonder dat er sprake is van een creatieve, integrale aanpak. Ze vindt dat dit niet voldoende is.

760 Statenlid Haas haalt specifiek vraag 150 uit de Nota van Beantwoording aan en vindt het antwoord daarop teleurstellend. Volgens haar toont de organisatie geen besef van de kansen die integraal werken biedt. Ze wil niet alleen weten wat er wordt gedaan met de beschikbare budgetten, maar ook wat er niet wordt gedaan. Ze vraagt GS om te verduidelijken welke keuzes zijn gemaakt, welke kansen zijn onderzocht, en welke creativiteit is toegepast om de gestelde doelen te bereiken.

De Partij voor de Dieren vraagt om verduidelijking op de volgende punten:

- 765 1. **Watercrisis:** Ze wijst op een citaat uit de begroting waarin staat dat geen enkel waterlichaam in de provincie voldoet aan de KRW-normen. Ze vraagt GS expliciet om aan te geven welke middelen beschikbaar zijn voor de aanpak van de watercrisis, wat met die middelen kan worden gedaan, en welke gevolgen het nieuwe beleid heeft.
- 770 2. **Wildopvangcentra:** Ze merkt op dat er in de begroting niets staat over de bijdrage van de provincie aan wildopvangcentra, ondanks lopende gesprekken. Ze vraagt GS om een update over de financiële gevolgen hiervan voor de begrotings-(wijziging).
- 775 3. **Dierenwelzijnsbeleid:** Statenlid Haas wijst erop dat er in de begroting geen dierenwelzijnsbeleid wordt genoemd en vraagt hoe GS zijn bevoegdheden op dit gebied gebruikt. Ze stelt voor dat PS kaders stelt voor dierenwelzijn, zodat duidelijk wordt welke richting GS opgaat.
4. **Preventieve maatregelen tegen faunaschade:** Ze vraagt waarom preventieve en niet-dodelijke maatregelen om schade door wilde dieren te voorkomen, niet worden vergoed,

terwijl schadevergoedingen wel wettelijk verplicht zijn. Volgens haar zouden preventieve maatregelen veel goedkoper zijn dan het vergoeden van schade.

780 5. **Natuureducatie:** Ten slotte wijst ze op het gebrek aan investering in natuureducatie. Ze stelt dat betrokkenheid en bescherming van de natuur bij voorlichting beginnen en vraagt of GS bereid is om natuureducatie te bevorderen als onderdeel van een toekomstbestendig Noord-Holland.

785 De heer **Mantel** (JA21) stelt vragen over de grote daling in de lasten vanaf 2026 die zijn fractie had opgemerkt. In de beantwoording werd aangegeven dat de planning sluitend is gemaakt op de begroting, maar de heer Mantel merkt op dat de reserve voor groen tegen die tijd leegloopt en dat de gevolgen hiervan worden doorgeschoven. Hij vraagt GS of dit wel kan en mag, aangezien er na 2025 nog steeds kosten gemaakt zullen moeten worden voor natuurbeheer. Hij vraagt om een toekomstvisie van GS over dit probleem.

790 Daarnaast bespreekt de heer Mantel het faunabeheerplan, waarbij de Faunabeheereenheid werkt aan een nieuw plan voor ganzen om de schade aan landbouw en natuur te verminderen. Hij refereert aan eerdere mondelinge vragen over dit onderwerp en stelt dat de sterke toename in faunaschade-kosten het gevolg is van jarenlang de andere kant op kijken en het vermijden van minder populaire maatregelen.

795 De heer Mantel bekritiseert de aanpak van de afgelopen jaren, waarbij er volgens hem niet voldoende actie is ondernomen om de populatie van ganzen en houtduiven onder controle te houden. Hij wijst erop dat het schrappen van het faunabeheerplan door de Raad van State heeft geleid tot een sterke toename van deze populaties, met als gevolg meer schade aan gewassen. Hij herinnert eraan dat hij samen met mevrouw Sijbenga (BBB) al eerder aandacht heeft gevraagd voor dit probleem, maar dat er toen weinig actie is ondernomen. Nu roept men op om het probleem aan te pakken, wat hij niet helemaal begrijpt.

800 De heer **Wallaart** (PvdA) wijst erop dat de PvdA altijd aandacht heeft gevraagd voor het probleem van faunaschade in de commissie en hun zorgen heeft uitgesproken. Hij betwist het idee van een enorme toename van het aantal ganzen in de provincie en vraagt waar dit op gebaseerd is. Volgens hem laten de cijfers zien dat er geen sprake is van een sterke toename, en hij benadrukt dat de provincie actief beheer uitvoert op dit gebied.

805 De heer **Mantel** (JA21) antwoordt dat hij niet zeker is of er voldoende wordt beheerd, aangezien er verschillende beperkingen zijn, zoals de winterrust, waardoor bepaalde maatregelen niet genomen mogen worden. Hij merkt op dat er, volgens zijn eigen observaties, nu veel meer ganzen zijn dan enkele jaren geleden. Hij biedt aan om de exacte gegevens hierover op te zoeken.

810 Statenlid **Haas** (PvdD) verzoekt de heer Mantel (JA21) om zich in de discussie over de ganzenpopulatie te baseren op feiten in plaats van op eigen waarnemingen. Ze merkt op dat de ganzen graag neerstrijken in Noord-Holland vanwege de zogenaamde "snoepvelden" die voor hen gecreëerd zijn.

De heer **Mantel** (JA21) antwoordt dat hij de gegevens graag zal terugzoeken, zoals gevraagd door de heer Wallaart (PvdA). Hij benadrukt echter dat eigen waarnemingen ook waardevol kunnen zijn

Pagina 20

825 en wijst erop dat ganzen zich snel kunnen voortplanten. De heer Mantel stelt dat een intensiever
beheer, waarbij ook ganzen gedood worden, noodzakelijk is om het probleem onder controle te
krijgen. Hij erkent dat de overvloed aan sappig grasland een belangrijke factor is, maar
benadrukt dat het niet de schuld is van de ganzen zelf, aangezien ze simpelweg hun voedsel
zoeken.

830 Statenlid **Haas** (PvdD) reageert dat de grote hoeveelheid voedsel inderdaad bijdraagt aan de snelle
voortplanting van de ganzen, en dat dit iets is waarnaar gekeken moet worden. Ze wijst erop dat
er in het nieuwe Faunabeheerplan Ganzen oplossingen voor dit probleem worden voorgesteld en
stelt voor om het plan af te wachten, dat binnenkort in de commissie zal worden besproken.

835 De heer **Mantel** (JA21) sluit zich aan bij het afwachten van het nieuwe faunabeheerplan.

De heer **Dijkse**n (SP) suggereert dat het verminderen van eiwitrijk gras misschien een minder
populaire maatregel zou kunnen zijn om het aantal ganzen terug te dringen.

840 De heer **Mantel** (JA21) reageert door te stellen dat hij dat geen goede maatregel vindt. Hij pleit
voor goed beheer, waarbij eiwitrijk gras kan blijven bestaan, omdat hij dit niet ziet als het
probleem. Volgens hem is effectief beheer de juiste oplossing voor het ganzenprobleem.

845 Statenlid **Haas** (PvdD) merkt op dat de term "goed beheer" erg willekeurig is en stelt voor om het
faunabeheerplan af te wachten, waarin duidelijk wordt omschreven wat onder goed beheer valt.

De heer **Mantel** (JA21) stemt hiermee in en benadrukt dat hij het voorstel om naar het
faunabeheerplan te kijken voor verdere richtlijnen onderschrijft.

850 De heer **Vendrig** (BBB) vraagt aan de heer Mantel (JA21) of hij het ermee eens is dat, zodra de
populatie van dieren op orde is, er veel minder beheer nodig is en dat dit ook minder dierenleed
tot gevolg heeft.

855 De heer **Mantel** (JA21) bevestigt dat hij het hier volledig mee eens is en benadrukt dat dit precies
is wat hij bedoelde.

Vervolgens richt de heer Mantel zijn aandacht op het probleem van rivierkreeften. Hij vraagt of
GS al bij het nieuwe kabinet navraag heeft gedaan over hoe dit probleem kan worden opgelost en
of er extra financiering voor beschikbaar komt.

860 Tot slot vraagt hij naar de ontwikkelingen rond het PPLG (Provinciaal Programma Landelijk
Gebied) en of de begroting tijdig wordt aangepast, gezien de ontwikkelingen tijdens de laatste
Statenvergadering waarin om een voordracht is gevraagd.

865 Mevrouw **Schneemann** (Volt) begint met de constatering dat deze begroting een "flinke
bezuiniging op de natuur" laat zien, terwijl de Brede Basismonitor duidelijk maakt dat de natuur
onder druk staat en de biodiversiteit afneemt. Zij focust vandaag op drie kernpunten:

1. **Nationaal Natuurnetwerk (NNN)**: Mevrouw Schneemann benadrukt dat er fors wordt
870 bezuinigd op het NNN, terwijl er al lange tijd bekend is dat de reserve groen leeg raakt.
Het idee dat het Rijk zou bijspringen, blijkt wishful thinking, aangezien sinds mei

duidelijk is geworden dat dit niet gaat gebeuren. Volgens de beantwoording van technische vragen is er nog 4500 hectare NNN te realiseren, maar wordt momenteel slechts 150 hectare per jaar aangelegd. Ze maakt een rekensom en concludeert dat het in dit tempo nog 27 jaar zal duren voordat het NNN klaar is, ver voorbij de doelstelling van 2029. Mevrouw Schneemann had van het college meer creativiteit verwacht om financiering te vinden, bijvoorbeeld door het verhogen van de opcenten of het herbestemmen van geld van de afschaffing van de korting voor elektrische voertuigen.

2. **Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG):** Ook hier ontbreekt volgens mevrouw Schneemann een plan B sinds duidelijk werd dat er geen rijksmiddelen meer beschikbaar zijn. Ze vraagt zich af of de maatregelenpakketten nu van tafel zijn, omdat de begroting afhankelijk is van deze middelen. Volt wil graag meer geld vrijmaken voor zowel het NNN als het PPLG, en ziet mogelijkheden in het verhogen van de opcenten, het aanspreken van de reserve uit het coalitieakkoord, en het gebruiken van de meevaller van 31 miljoen door de afschaffing van de korting voor elektrische voertuigen.
3. **Water en de Kaderrichtlijn Water (KRW):** Ze wijst erop dat de KRW onderbelicht blijft in de begroting. Er worden wel enkele zaken meegenomen, maar concrete acties ontbreken, terwijl de provincie over twee jaar al aan de KRW-normen moet voldoen. Mevrouw Schneemann vraagt GS om een reflectie op deze situatie, aangezien de tijd verstrijkt zonder dat er voldoende actie wordt ondernomen.
4. **Europese subsidies:** Ze merkt op dat er volgend jaar een adviescommissie wordt ingesteld om te beoordelen welke projecten binnen het NPS GLB (Nationaal Programma voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid) worden toegekend. Ze wil weten hoe deze afweging wordt gemaakt. Verder vraagt ze naar de boodschap waarmee de provinciale ambtenaren naar Brussel gaan om te lobbyen voor het Landelijk Gebied, aangezien ambtenaren daar aangeven een duidelijke boodschap nodig te hebben.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) maakt enkele algemene opmerkingen en twee specifieke punten. Hij verwijst naar de Nobelprijswinnaar Milton Friedman, die in 1981 al benadrukte dat de prikkel om zuinig te zijn in de politiek laag is, omdat het geld van een ander wordt uitgegeven voor een ander. De heer Van Tiggelen benadrukt dat de PVV staat voor een doelmatige besteding van het belastinggeld van de burgers, maar constateert dat dit vaak niet gebeurt. Hij klaagt dat beleid vaak gebaseerd is op misvattingen en dat het moeilijk is om via inhoudelijke argumenten iets te veranderen, omdat feiten en argumenten vaak genegeerd worden, zoals volgens hem tijdens de vorige Statenvergadering het geval was.

Specifiek noemt hij:

1. Bij het rijden over de A9 richting Haarlem ziet hij een grote zonneweide en uit hij zorgen over het effect hiervan op weidevogels, waarvan hij vermoedt dat die er niet blij mee zijn.
2. Hij sluit zich aan bij een van de insprekers met de oproep: "Kappen met kappen", waarmee hij kritiek uit op de bomenkap in de provincie.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) stelt een aantal vragen en opmerkingen over de begroting:

1. **Negatief saldo van de reserve groen en toekomstig beheer:** Mevrouw Koning-Hoeve wijst op het negatieve saldo van de reserve groen, waarbij GS aangeeft de pijn te willen verdelen over 2025 en 2026 om niet alles te laten stilvallen. Ze vraagt hoe GS zal omgaan met de periode na 2026, als er opnieuw geen middelen beschikbaar zijn. Ze wil weten of er structureel geld voor groen beschikbaar zal zijn na 2026, of dat er geen budget is, en

- 920 hoe de plannen rondom ruimtelijke voorstellen gefinancierd worden. Ze vraagt GS om een toekomstvisie en een structurele aanpak.
- 925 2. **Langjarig beheer van natuur:** Het CDA is van mening dat de aanleg van nieuwe natuur alleen verantwoord is als er ook langjarig middelen beschikbaar zijn voor beheer en onderhoud, met een minimum van twaalf jaar. Mevrouw Koning-Hoeve wijst erop dat er momenteel slechts middelen zijn tot 2028, wat volgens haar te beperkt is. Ze stelt voor terughoudend te zijn met de aanleg van NNN als er geen langjarig geld is voor beheer en vraagt of GS dit knelpunt erkent. Mevrouw Koning-Hoeve roept GS op om duidelijke keuzes te maken en niet alle projecten boven de markt te laten hangen als er geen geld is voor beheer en aanleg van natuur.
- 930 3. **PAS-melders:** Ze vraagt wat GS concreet gaat doen met de 300.000 euro die is gereserveerd voor de legalisatie van de PAS-melders op Texel, en hoe dit zal bijdragen aan het verkrijgen van vergunningen. Daarnaast vraagt ze naar de aanvraag voor 7,9 miljoen bij het Rijk en hoeveel geld er in totaal nodig is voor de legalisatie van de overige PAS-melders.
- 935 4. **Landbouwbeleid:** Het CDA steunt het idee om kansrijke landbouw te versterken via afzonderlijk landbouwbeleid, buiten het PPLG. Ze vraagt wanneer GS dit beleid zal opstellen en wanneer PS hierover geïnformeerd zal worden.
- 940 5. **Stivas:** Mevrouw Koning-Hoeve vraagt of de provincie bereid is om met Stivas om de tafel te gaan om duurzame voortgang van hun werk te waarborgen, aangezien zij van grote waarde zijn voor provinciale doelstellingen op het gebied van kavelruil.
- 945 6. **Faunaschade:** Ze uit haar zorgen over de stijging van de faunaschade naar 23 miljoen euro en roept GS op om effectief ganzenbeheer in te voeren. Ze verwijst naar een eerder effectief voorstel dat werd afgewezen door GS en vraagt om een herziening, aangezien de kosten blijven stijgen.
- 945 7. **Eiwittransitie:** Tot slot reageert ze op de opmerkingen van de Partij voor de Dieren over eiwitrijke graslanden. Ze wijst erop dat het beleid is om steeds meer eiwit op eigen grond te produceren en vraagt de PvdD om verduidelijking over hun standpunt ten aanzien van de eiwittransitie.

950 De heer **Mantel** (JA21) vraagt zich af waarom mevrouw Koning-Hoeve (CDA) concludeert dat de ganzenpopulatie stijgt.

955 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) antwoordt dat dit blijkt uit de cijfers van BJJ12, het samenwerkingsverband van de provincies op het gebied van faunabeheer.

De heer **Mantel** (JA21) bevestigt dat deze informatie ook op de website van de provincie te vinden is.

960 Statenlid **Haas** (PvdD) reageert vervolgens door te verduidelijken dat de opmerking op de website van de provincie betrekking heeft op de uitbreiding van de ganzenpopulaties over de afgelopen decennia, maar dat dit geen directe betrekking heeft op de huidige populatie ten opzichte van twee jaar geleden. Ze corrigeert verder dat de Partij voor de Dieren niet over eiwitproductie in grasland sprak, maar over het aanbod van graslanden voor ganzen.

Pagina 23

965 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) wijst erop dat grasland eiwitten bevat en dat het beleid is om meer eiwit op eigen grond te produceren.

Statenlid **Haas** (PvdD) merkt op dat haar vraag niet volledig is beantwoord, maar besluit de discussie op dit moment niet verder voort te zetten en verduidelijkt dat ze iets anders bedoelde.

970 De heer **Vendrig** (BBB) bedankt GS en de ambtelijke organisatie voor het opstellen van de begroting en voor het eenvoudiger en leesbaarder maken ervan. Hij wijst erop dat in de brief aan PS wordt vermeld dat het begrotingsresultaat in de toekomst steeds meer onder druk komt te staan en dat er mogelijk moeilijke keuzes moeten worden gemaakt om de begroting in evenwicht te brengen. De heer Vendrig kijkt uit naar deze keuzes en benadrukt dat het belangrijk is dat er voldoende middelen beschikbaar blijven voor natuurbeheer.

Hij merkt op dat de gerealiseerde natuur veel inspanningen heeft gekost, zowel van de provincie als van agrarische ondernemers. BBB wil niet dat deze inspanningen verloren gaan door een gebrek aan onderhoud. Bovendien hecht hij belang aan het ondersteunen van agrarische ondernemers die zich willen inzetten voor natuurbeheer. Het beperken van de mogelijkheden kan volgens hem demotiverend werken. De heer Vendrig stelt de volgende vragen aan GS:

1. Hoe groot is de kans dat er in de periode van 2026 tot 2028, en wellicht daarna, voldoende middelen zijn begroot voor natuurbeheer en het waarborgen van de kwaliteit daarvan?
2. Als er onvoldoende middelen beschikbaar zijn, wat zouden de mogelijke consequenties daarvan kunnen zijn?

985 De heer **Wallaart** (PvdA) bedankt de heer Vendrig (BBB) voor zijn betoog en vraagt naar zijn mening over het schrappen van het Transitiefonds door het kabinet, vooral in het licht van Vendrigs opmerking dat veel inspanningen van agrarische ondernemers niet teniet moeten worden gedaan.

995 De heer **Vendrig** (BBB) antwoordt dat ze zich hier in de provincie bevinden en niet in de Tweede Kamer, waardoor hij vindt dat het misschien niet helemaal op zijn plaats is om hierover te oordelen. Toch geeft hij zijn mening. Hij wijst erop dat er nog steeds 5 miljard euro beschikbaar is voor de transitie, waarvan 500 miljoen per jaar bestemd is voor agrarisch natuurbeheer. Dus volgens hem laat het Rijk de agrarische sector niet volledig in de steek. Hij voegt eraan toe dat er tegen het einde van het jaar een plan wordt verwacht, waar ze naar uitkijken.

1000 De heer **De Jong** (50PLUS) bespreekt de begroting van 2025, waarin de provincie vastlegt wat zij op het gebied van landbouw en natuur wil bereiken. Hij wijst op de belangrijke rol van de provincie in het ondersteunen van de transitie naar een duurzame en kansrijke landbouwsector. Dit omvat kringlooplandbouw, verduurzaming van de bloembollensector, en ondersteuning van jonge agrarische ondernemers. De provincie wil de milieu-impact van landbouwactiviteiten verminderen en de zelfvoorzienendheid vergroten, onder andere door het inzetten van Europese landbouwfondsen zoals het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Daarnaast is er aandacht voor de visserijsector, stikstofreductie en duurzame technieken zoals mestvergisting.

1005 De heer De Jong stelt een aantal vragen aan GS over de uitvoering van dit beleid in 2025:

1. Welke projecten worden in 2025 ondersteund door Europese landbouwfondsen via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid?

Pagina 24

2. Hoe zorgt de provincie ervoor dat jonge agrarische ondernemers financieel worden ondersteund?
3. Hoe draagt de provincie bij aan de verduurzaming van de bloembollensector?
- 1015 4. Hoe wordt de landbouwsector ondersteund om de impact op natuur en klimaat te verminderen zonder de productie te schaden?
5. Hoe worden innovatie en duurzaamheid gestimuleerd in de landbouw, bijvoorbeeld door circulaire landbouw of technologische oplossingen?
- 1020 6. Wat zijn de specifieke oorzaken van de negatieve scores voor natuur en biodiversiteit, en welke sectoren dragen hier het meest aan bij?
7. Hoe worden de effecten van klimaatverandering op natuurgebieden en biodiversiteit meegenomen in het beleid van 2025?
8. Welke concrete maatregelen worden er genomen om de negatieve impact op de natuur te herstellen buiten de landbouw?
- 1025 9. Hoe zal het beleid voor natuurherstel de komende jaren worden gemonitord en aangepast indien nodig?

De heer De Jong benadrukt dat de begroting aangeeft dat natuur en biodiversiteit onder druk staan, en vraagt om concrete maatregelen en monitoring om zowel de natuur als de landbouw te verduurzamen en te herstellen, waarbij de productie behouden blijft.

1030 De heer **Mülder** (D66) sluit zich aan bij de zorgen van de PvdA en noemt de wolken die zich boven de provincie samenvakken met betrekking tot de begroting, vooral op het gebied van natuur en landbouw. Hij verwijst naar eerdere discussies over dezelfde problemen en constateert dat er weinig actie is ondernomen, terwijl de problemen nu duidelijk zichtbaar worden.

1035 De heer Mülder benadrukt dat er vorig jaar al werd gesproken over een integrale aanpak bij het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) en dat veel belangrijke projecten, zoals het NNN, de Bossenstrategie, de voedselvisie en stikstofmaatregelen, zouden worden samengebracht. Hij vindt het echter zorgwekkend dat de kosten van het PPLG niet duidelijk zijn in de begroting en vraagt of de gedeputeerde hierover duidelijkheid kan geven.

1040 Daarnaast uit hij zijn bezorgdheid over faunaschade, die volgens hem nog steeds rond de 50 procent ligt, net als vorig jaar. Hij vraagt hoe lang dit zal doorgaan en welke maatregelen er worden genomen om dit aan te pakken, aangezien er vorig jaar al beterschap werd beloofd.

1045 De heer Mülder haalt ook de Kaderrichtlijn Water (KRW) aan, waar de doelen volgens hem steeds verder uit zicht raken, ondanks dat in de stukken staat dat de doelen blijven staan. Hij vraagt wat hieraan gedaan gaat worden.

1050 Verder bespreekt hij het NNN, waarbij hij, net als Volt, opmerkt dat de realisatie in het huidige tempo pas rond 2050 voltooid zal zijn, terwijl er in de stukken wordt beweerd dat er 140 tot 150 hectare per jaar wordt gerealiseerd. Hij vindt dit tegenstrijdig en vraagt hoe de gedeputeerde dit verklaart.

1055 Tot slot verwijst hij naar de Brede Basismonitor, waarin staat dat de natuur zich negatief ontwikkelt. Hij vraagt om een reflectie van GS op de situatie, vooral nu blijkt dat de biodiversiteit sterker daalt dan in de rest van Nederland. Volgens de heer Mülder is het tijd voor "alle hens aan dek" en vraagt hij welke acties er genomen zullen worden om deze negatieve trend te keren.

Pagina 25

1060 Mevrouw **Schneemann** (Volt) stelt dat als de situatie slecht is en de trend stabiel, de trend eigenlijk negatief is. Ze vraagt of de heer **Mülder** (D66) het hiermee eens is.

1065 De heer **Mülder** (D66) bevestigt dat hij het hiermee eens is en concludeert "het is stabiel negatief, alsof we in een rechte lijn naar beneden gaan". Hij benadrukt dat dit geen goede ontwikkeling is en noemt het zorgwekkend.

1070 Tot slot uit de heer **Mülder** zijn ernstige zorgen over diverse punten, met als belangrijkste vraag: wat kost het PPLG? Hij merkt ook op dat sommige antwoorden op technische vragen, die door andere partijen zijn gesteld, af en toe flauw worden beantwoord. Hij hoopt dat zijn vragen en opmerkingen constructief worden opgevat en beantwoord. De heer **Mülder** sluit af door te benadrukken dat hij graag duidelijkheid wil over wat er wél wordt gedaan, met name rond het PPLG. Hij is blij dat er voor de kerst een motie komt die hierover meer duidelijkheid moet verschaffen.

1075 Mevrouw **Hoogendoorn-van der Maarl** (ChristenUnie) bedankt voor het opstellen van de begroting en sluit zich aan bij de oproep van de heer Van Tiggelen om zuinig om te gaan met de beschikbare middelen. Ze benadrukt dat het geld goed en duurzaam besteed moet worden, en dat langdurige beheerrelaties belangrijk zijn voor natuurbehoud, zoals ook het CDA al aangaf. Ze maakt zich zorgen over de negatieve scores voor natuur in Noord-Holland, waar de biodiversiteit sterker afneemt dan in de rest van Nederland.

1080 Mevrouw Hoogendoorn-van der Maarl merkt op dat in de begroting lijkt alsof er alleen voor 2025 budget is en dat de reserves daarna gebruikt zijn. Ze vraagt de gedeputeerde om te reflecteren op hoe natuurorganisaties zekerheid kunnen krijgen over hun toekomst, nu er voor na 2025 veel minder middelen lijken te zijn voor het beschermen en ontwikkelen van natuur.

1085 Ze wijst ook op het Nationaal Natuurnetwerk (NNN), waarvan 93 procent gerealiseerd is. Ze vraagt zich af of de provincie bij deze 93 procent blijft of dat er een andere manier kan worden gevonden om het NNN af te ronden. Ze stelt dat het belangrijk is dat er beslissingen worden genomen, en hoopt op meer duidelijkheid bij het Programma Natuurnetwerk.

1090 Daarnaast spreekt ze over invasieve exoten, zoals de rivierkreeft, waar gemeenten wachten op provinciaal beleid. Ze noemt ook de halsbandparkiet, die in de gemeente Haarlemmermeer een probleem is. Hoewel ze vermoedt dat de provincie misschien op het Rijk wacht voor actie, dringt ze aan op provinciaal optreden. Ze vraagt de gedeputeerde om aan te geven welke stappen er worden ondernomen en hoe er daadwerkelijk aan dit probleem gewerkt wordt.

1100 De heer **Dessing** (FvD) noemt de begroting zorgwekkend en wijst erop dat de provincie al jarenlang te maken heeft met een mismatch tussen uitgaven en ambities, wat leidt tot een fors tekort in de komende jaren. Hij benadrukt dat het ambitieniveau niet in verhouding staat tot de beschikbare inkomsten. Bij programmapunt 5.1 van het Programma Natuurnetwerk Nederland (PNN) ziet hij dat de uitgaven voor 2024 en 2025 respectievelijk met 25 miljoen en 40 miljoen stijgen ten opzichte van 2023, om daarna terug te vallen naar het niveau van voor 2023. Deze extra uitgaven komen uit de reserve groen, die leeg en zelfs negatief dreigt te worden. Hij vindt dit een zorgwekkende ontwikkeling en vraagt of de provincie bereid is reserves leeg te trekken voor onhaalbare ambities. De heer **Dessing** pleit voor een gesprek over het ambitieniveau.

Wat betreft het Nationaal Natuurnetwerk (NNN) stelt de heer Dessing dat de ambitie om nog 4116 hectare te realiseren, waarvan 150 hectare per jaar, te hoog ligt en onnodig is, gezien de kosten die ermee gepaard gaan en de financiële problemen die eraan komen.

1110

Met betrekking tot het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) geeft hij kort aan dat dit volgens FvD stilgelegd en zelfs volledig geschrapt mag worden. Hij benadrukt dat alleen al de regiekosten voor het PPLG op 8,9 miljoen zijn begroot en roept op om kritisch te kijken naar het ambitieniveau en het uitgavenpatroon van de provincie, aangezien daar echt iets aan gedaan moet worden om toekomstige tekorten te voorkomen.

1115

De heer **Dijksen** (SP) kondigt een amendement aan om het tekort van de recreatieschappen aan te vullen, zodat negatieve effecten op de natuur voorkomen kunnen worden en de natuur beter beschermd kan worden. Hij verwijst naar eerdere discussies over het feit dat de recreatieschappen minder geld krijgen dan ze nodig hebben. Daarnaast vraagt hij of de ophoping van faunaschade mogelijk komt door de verlaging van het eigen risico voor ganzenschade, zoals afgesproken in het provinciale coalitieakkoord.

1120

Wat betreft de discussie over de ganzenpopulatie, wijst de heer Dijksen erop dat de populatie op Texel stabiel is, volgens een lokale vogelonderzoeker, en dat bestrijding de populatie daar niet vermindert. Hij verwijst ook naar de landelijke cijfers van SOVON, waaruit een lichte daling van de ganzenaantallen blijkt. Dijksen pleit ervoor om niet te focussen op symptoombestrijding, maar om de oorzaak van het probleem aan te pakken.

1125

Mevrouw **Bakker** (VVD) sluit zich aan bij de oproep van het CDA om voldoende geld vrij te maken voor het beheer van natuur. Ze benadrukt dat deze zorg ook door de VVD wordt gedeeld. Daarnaast pleit de VVD ervoor dat, waar mogelijk, een aanzienlijk deel van het natuurbeheer wordt uitgevoerd door agrarisch natuurbeheer. Ze roept GS op om dit nadrukkelijk aan te geven en uit te voeren waar mogelijk.

1130

Mevrouw Bakker wijst ook op de toenemende flora- en faunaschade, met een specifieke verwijzing naar ganzenbeheer. Ze noemt in dit verband de rondvraag die is gesteld over het ganzenbeheer in Zeeland en benadrukt het belang van effectieve maatregelen om deze schade aan te pakken.

1135

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt zich af hoe agrarisch natuurbeheer kan bijdragen aan het verlagen van de post faunaschade.

1140

Mevrouw **Bakker** (VVD) verduidelijkt dat haar opmerkingen over agrarisch natuurbeheer en faunaschade bedoeld waren als afzonderlijke onderwerpen en dat ze deze niet aan elkaar had willen koppelen.

1145

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt aan mevrouw Bakker (VVD) of zij het met het CDA eens is dat er geen extra natuur moet worden aangelegd als er niet voldoende geld is voor het beheer, en dat dit alleen moet gebeuren als er zekerheid is over de financiering van het beheer.

1150

Mevrouw **Bakker** (VVD) bevestigt dat de VVD het hiermee eens is.

Pagina 27

1155 Statenlid **Van Wijnen** (GL) uit zorgen over het ambitieniveau van de provincie, vooral omdat het
ernaar uitziet dat dit niet gehaald gaat worden. Hoewel de begroting in de eerste plaats over
financiën gaat, wijst Statenlid Van Wijnen ook op de Brede Basismonitor, die als
1160 sturingsinstrument wordt gebruikt. Zij constateert dat de natuur daarin voornamelijk oranje of
rood scoort, wat zorgwekkend is. Statenlid Van Wijnen stelt voor om het ambitieniveau anders te
verdelen. In domeinen waar de situatie relatief beter is (groen of minder oranje), zou geld
weggehaald kunnen worden om meer te investeren in domeinen die het zwaarst onder druk
staan, zoals de natuur, waar de kleur vooral rood is. Dit is volgens haar de kern van hoe GL hierin
staat.

1165 Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt Statenlid Van Wijnen (GL) welke 'groene onderdelen' zij
bedoelt als zij voorstelt om geld weg te halen van onderdelen die beter scoren (groen) en dit te
verplaatsen naar de meer zorgwekkende onderdelen (oranje of rood).

1170 Statenlid **Van Wijnen** (GL) reageert door te zeggen dat politiek inderdaad gaat over keuzes
maken, maar aangezien dit de eerste termijn is, wil zij eerst de reactie van Gedeputeerde Staten
afwachten voordat zij verder inhoudelijk ingaat op deze vraag. Statenlid Van Wijnen verwijst ook
naar de komende Provinciale Statenvergadering waarin dit onderwerp verder besproken zal
worden.

1175 De heer **Vendrig** (BBB) vraagt om verduidelijking over de "rode" en "oranje" gebieden in de natuur
zoals benoemd in de Brede Basismonitor, en wil weten of dit specifiek gaat over de kwaliteit van
de natuur, wat GL betreft.

1180 Statenlid **Van Wijnen** (GL) antwoordt dat het niet alleen gaat om de kwaliteit van de natuur, maar
ook om kwantiteit en biodiversiteit. Er zijn meerdere aspecten die bijdragen aan de rode en
oranje scores in de monitor. Statenlid Van Wijnen stelt voor dat als er een discussie gevoerd
wordt over wat en hoe er gemeten wordt, dat die discussie ook andere domeinen zoals
infrastructuur moet omvatten, waar ook verbetering mogelijk is.

1185 De heer **Vendrig** (BBB) is blij met het antwoord en vraagt vervolgens of GL het met BBB eens is dat
er voldoende beheergelden beschikbaar moeten zijn voor natuurbeheer en dat hier genoeg
aandacht aan moet worden besteed.

1190 Statenlid **Van Wijnen** (GL) stemt in met het belang van voldoende beheergelden voor
natuurbeheer, maar geeft aan dat het meningsverschil waarschijnlijk zal ontstaan wanneer er
beslissingen genomen moeten worden over waar dat geld vandaan moet komen.

Statenlid **Haas** (PvdD) vraagt of GL en mogelijk ook BBB bereid zijn om na te denken over
alternatieve manieren van natuurbeheer, zoals rewilding, en wat dat zou kunnen opleveren.

1195 Statenlid **Van Wijnen** (GL) antwoordt dat ze zeker openstaat voor het onderzoeken van andere
manieren van beheer, maar uit haar zorgen dat dit soort "out of the box"-oplossingen er vaak toe
leiden dat er uiteindelijk minder geld beschikbaar is voor natuurbeheer, terwijl er al te weinig
middelen zijn. Ze benadrukt dat de belangrijkste conclusie moet zijn dat er simpelweg meer geld
naar natuur moet, gezien de huidige uitdagingen in de begroting.

Pagina 28

1200 Tot slot herhaalt Statenlid Van Wijnen haar eerdere aandachtspunten, en sluit ze zich aan bij de
eerdere vraag om aandacht voor de ganzen op Texel. Daarnaast vraagt ze nogmaals aandacht
voor de weidevogels, waarvan de kwaliteit van de gebieden volgens haar in het PPLG (Provinciaal
1205 Programma Landelijk Gebied) vaak over het hoofd wordt gezien. Ze stelt dat ze op een later
moment graag wil vaststellen of er vooruitgang wordt geboekt op dit gebied.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Kocken** stelt vast dat er een duidelijk tekort aan middelen is om de ambities op het
gebied van natuur te realiseren. Ze benoemt dat er twee opties zijn: ofwel extra geld vinden,
1210 ofwel de ambities verlagen. Als gedeputeerde met de portefeuille natuur vindt zij dit een
zorgwekkende situatie, omdat de ambities niet alleen voortkomen uit intrinsieke motivatie om de
natuur te beschermen, maar ook uit wettelijke verplichtingen, zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn.
Deze verplichtingen maken het niet zomaar mogelijk om ambities te verlagen, omdat de doelen
vaststaan en essentieel zijn voor het instandhouden van de natuur.

1215 Gedeputeerde Kocken gaat in op de reserve groen, die leegloopt. Ze verduidelijkt dat een reserve
niet negatief mag zijn, en dat het doel van de reserve is om te worden gebruikt voor bepaalde
doelen, maar als die reserve leeg is en de doelen nog niet bereikt zijn, moet er een oplossing
worden gevonden. Dit is een grote uitdaging en zal in de toekomst verder besproken moeten
1220 worden. Ze benadrukt dat er nog veel gesprekken zullen volgen over hoe verder te gaan met de
huidige ambities en de financiële beperkingen, onder andere in het kader van het Provinciaal
Natuur Netwerk (PNN).

De heer **Mantel** (JA21) vraagt wat er gebeurt als de reserve groen onder nul komt te staan en
1225 welke consequenties dit heeft, bijvoorbeeld of de provincie dan een waarschuwing van het Rijk
krijgt.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de provincie zich moet houden aan de boekhoudkundige
regels, en dat als de reserve onder nul zakt, de accountant zal aangeven dat de provincie niet
1230 langer aan deze regels voldoet. Dit heeft geen wereldschokkende gevolgen, maar betekent wel
dat de provincie intern geen nieuwe plannen kan maken als de financiële middelen er niet voor
zijn. Bovendien benadrukt de gedeputeerde dat de wereld buiten de provincie doorgaat, maar dat
de provincie zelf tegen het probleem aanloopt dat de reserve boekhoudkundig niet negatief mag
worden.

1235 Gedeputeerde Kocken reageert op vragen van de Partij voor de Dieren over de watercrisis en de
beschikbaarheid van middelen om de Kaderrichtlijn Water (KRW)-doelstellingen te halen. Ze geeft
aan dat de provincie jaarlijks een exploitatiebegroting van 388.000 euro heeft voor goed en
voldoende oppervlaktewater, en dat er middelen beschikbaar zijn in de reserve groen om
1240 provinciale maatregelen voor waterkwaliteitsverbetering uit te voeren, zoals opgenomen in het
Regionale Waterprogramma. Gedeputeerde Kocken benadrukt echter dat de waterschappen de
belangrijkste verantwoordelijkheid dragen voor de waterkwaliteit, terwijl de provincie
voornamelijk de normen stelt en controleert of de maatregelen worden uitgevoerd.

1245 Daarnaast bespreekt Kocken de vraag over natuureducatie. Hoewel ze natuureducatie waardevol
vindt, ligt de primaire verantwoordelijkheid hiervoor bij de gemeenten. De provincie draagt wel

Pagina 29

- 1250 bij via programma's zoals Groen Kapitaal en Betrekken bij Groen, waarbij initiatieven zoals de natuurvertellers (natuurgidsen) mensen helpen de waarde van de natuur beter te begrijpen. Ze noemt verder regionale samenwerkingen zoals de Regio Deal ZaanIJ en initiatieven zoals Boerderij Educatie Laag Holland en Jong Leren Eten, waarin ook educatie-elementen zijn opgenomen. Volgens gedeputeerde Kocken vindt de provincie dat deze bestaande educatieve initiatieven op dit moment voldoende zijn.
- 1255 Statenlid **Haas** (PvdD) vraagt of de financiering van bronmaatregelen voor het verbeteren en behouden van de waterkwaliteit ook uit andere posten kan komen dan alleen uit de reserve voor groen.
- 1260 Gedeputeerde **Kocken** antwoordt dat het inderdaad mogelijk is dat financiering voor maatregelen die betrekking hebben op specifieke sectoren, zoals landbouwmaatregelen, uit het landbouwbudget kan worden gehaald. Ze benadrukt echter dat natuurmaatregelen in principe worden gefinancierd vanuit het budget voor natuur. Wat betreft de waterkwaliteit ligt de verantwoordelijkheid bij de waterschappen, waarbij de provincie de normen stelt. Er zijn ook subsidieregelingen beschikbaar via het landbouwportaal, waar agrariërs vrijwillig bovenwettelijke maatregelen kunnen nemen om de natuur- of waterkwaliteit te bevorderen, waarvoor ze subsidie kunnen krijgen.
- 1270 Statenlid **Haas** (PvdD) vraagt of Gedeputeerde Staten bereid is om te kijken naar creatieve manieren om maatregelen te financieren vanuit andere posten, vooral als de bron van vervuiling daar ligt.
- 1275 Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat ze de begroting graag zuiver wil houden, maar staat open voor suggesties. Ze benadrukt dat GS al probeert creatief te zijn met het beperkte budget, maar nodigt statenlid Haas uit om eventuele andere invalshoeken aan te dragen voor verdere verkenning van mogelijkheden.
- 1280 De heer **Vendrig** (BBB) merkt op dat het Landbouwportaal momenteel leeg is en er geen subsidies meer worden verstrekt tot het einde van dit jaar.
- 1285 Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dit en legt uit dat, wanneer het beschikbare budget op is, subsidies niet meer verstrekt kunnen worden totdat er opnieuw geld beschikbaar komt. Ze merkt op dat dit probleem ook bij andere subsidies voorkomt en dat het een kwestie is van wachten op een nieuwe tranche.
- 1290 Gedeputeerde Kocken vervolgt met een reactie op eerdere vragen van JA21 over de rivierkreeft en exoten. Ze vertelt dat de provincie samen met andere provincies en waterschappen binnen het samenwerkingsorgaan Rijn West aan het Rijk om meer middelen heeft gevraagd om maatregelen te nemen tegen de rivierkreeft, maar dat er nog geen reactie van het Rijk is gekomen.
- 1290 Vervolgens reageert gedeputeerde Kocken op een vraag van Volt over de vermeende "wishful thinking" rondom het Transitiefonds. Ze legt uit dat de provincie inderdaad heeft gerekend op aanzienlijke middelen uit dit fonds om natuurdoelen te halen en om andere problemen, zoals het stikstofprobleem, aan te pakken. Nu die middelen er niet komen, moeten ze veel kritischer kijken naar de begroting. Dit probleem wordt versterkt doordat de reserve groen ook terugloopt, los

Pagina 30

1295 van het Transitiefonds. Ze erkent dat de situatie moeilijk is, maar benadrukt dat de provincie handelde op basis van wat jarenlang door het Rijk werd voorgespiegeld.

1300 Gedeputeerde Kocken reageert op een vraag van Volt over het ontbreken van concrete acties voor de Kaderrichtlijn Water (KRW). Ze verwijst naar het Regionale Waterprogramma, waar de maatregelen in zijn opgenomen. De gedeputeerde geeft aan dat in het eerste kwartaal van 2025 een tussenevaluatie van de KRW zal worden gepresenteerd. Op dat moment kan de provincie eventueel extra provinciale maatregelen overwegen. Ze benadrukt echter dat het belangrijkste deel van de uitvoering bij de waterschappen ligt, terwijl de provincie de normen stelt. Dit wordt een onderwerp voor verdere bespreking in 2025.

1305 Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt of de tussenevaluatie van de **KRW** alleen vanuit de provincie komt of in samenwerking met de waterschappen wordt uitgevoerd.

1310 Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dat de evaluatie in samenwerking met de waterschappen wordt uitgevoerd en niet slechts de visie van de provincie weergeeft.

1315 Daarnaast reageert gedeputeerde Kocken op een eerdere vraag van het CDA over het negatieve saldo van de reserve groen. Ze benadrukt dat er twee opties zijn: of er wordt extra geld vrijgemaakt om de doelstellingen te halen, of er wordt geen geld vrijgemaakt en dan kunnen de doelstellingen niet worden bereikt. Gedeputeerde Kocken is het in grote lijnen eens met het CDA, maar wijst erop dat het niet realistisch is om voor een periode van twaalf jaar alle middelen al veilig te stellen voordat er natuur wordt aangelegd. Hoewel het ideaal zou zijn, is dat in de huidige financiële situatie niet mogelijk. Ze benadrukt echter dat er wel voor gezorgd moet worden dat er middelen zijn om de gerealiseerde natuur te onderhouden.

1320 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt wat gedeputeerde Kocken een redelijke termijn vindt om beheergelden voor natuur beschikbaar te houden, aangezien twaalf jaar voor de gedeputeerde te lang lijkt.

1325 Gedeputeerde **Kocken** antwoordt dat de provincie momenteel afspraken maakt voor een periode van zes jaar en dat dit voor haar werkbaar lijkt. Ze legt uit dat de provincie jaarlijks inkomsten ontvangt, onder andere via opcenten en het Provinciefonds, en dat de begroting soms aangepast moet worden door wettelijke verplichtingen of andere ontwikkelingen. Ze benadrukt dat er in 2024 ongeveer 16 miljoen euro wordt ingezet voor het beheer van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en 10 miljoen euro voor agrarisch natuurbeheer, en dat dit structureel beheergeld is.

1330 Gedeputeerde Kocken stelt dat de zorgen over het beheer onterecht zijn, maar benadrukt dat het wel belangrijk is om door te gaan met de aanleg van natuur om de verplichtingen vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn te kunnen halen. Ze wijst erop dat het NNN niet enkel wordt aangelegd om het als een "afgerond project" te zien, maar omdat het een instrument is om de natuur robuust en veerkrachtig te maken.

1335 Gedeputeerde Kocken bespreekt hoe het beheer van natuur na 2028 zal worden gefinancierd. Ze benadrukt dat het budget voor natuurbeheer niet stopt na 2028, en dat nieuw aangelegde natuur in de begroting blijft staan voor beheer. Voor nieuw aan te leggen natuur na 2028 zal steeds opnieuw gekeken moeten worden naar de financiering. Gedeputeerde Kocken vindt dat er geen reden is om nu al te stoppen met het aanleggen van natuur en merkt op dat dit probleem in alle

Pagina 31

1345 provincies speelt. Daarom zal er binnen het Interprovinciaal Overleg (IPO) aandacht voor worden gevraagd, onder andere om afspraken met het Rijk te maken over indexering. Ze wijst erop dat de afspraken uit het verleden zijn ingehaald door de stijgende kosten, wat gaten in de begroting heeft veroorzaakt. Ze vertrouwt erop dat het Rijk in de toekomst voldoende middelen zal vrijmaken om te voldoen aan internationale verplichtingen, zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn.

1350 Gedeputeerde Kocken gaat ook in op de vraag van 50PLUS over de specifieke oorzaken van de achteruitgang in biodiversiteit. Ze noemt dat diverse rapporten aangeven dat deze achteruitgang meerdere oorzaken heeft, waaronder stikstof, waterkwaliteit en -kwantiteit, invasieve exoten, en de versnippering van leefgebied. Sectoren die bijdragen aan deze achteruitgang zijn onder andere de landbouw, infrastructuur, woningbouw, energie-infrastructureur, industrie en andere menselijke activiteiten. Gedeputeerde Kocken benadrukt dat er geen enkele sector als enige oorzaak kan worden aangewezen, omdat de achteruitgang van biodiversiteit door een combinatie van factoren komt.

1355 Gedeputeerde Kocken reageert op een vraag van D66 over de urgentie van de achteruitgang van biodiversiteit. Ze is het eens dat de biodiversiteit onder druk staat en benadrukt dat deze urgentie in verschillende stukken is erkend, zoals in het PPLG en de Omgevingsvisie. Ze benadrukt dat er werk aan de winkel is voor het verbeteren van de biodiversiteit en de staat van de natuur.

1365 Daarnaast reageert Kocken op vragen van de ChristenUnie over de aanpak van de halsbandparkiet en de rivierkreeft, beide invasieve exoten. Ze legt uit dat het programma **Invasieve Exoten door GS is vastgesteld en binnenkort in de commissie zal worden besproken**. Er wordt gewerkt aan een subsidieregeling voor de snelle aanpak van nieuwe haarden en voor kennisuitwisseling. Bovendien is er in het programma Natuurherstelmaatregelen een deel van het budget gereserveerd voor de bestrijding van invasieve exoten, waar dat nodig is voor natuurherstel. Voor sommige invasieve soorten, zoals de rivierkreeft, is landelijk beleid nodig, omdat het Rijk daar het bevoegd gezag is.

1370 De heer **Mülder** (D66) vraagt om een reflectie van gedeputeerde Kocken over de timing van de afronding van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), gebaseerd op eerdere discussies en beantwoording waarin bleek dat bij het huidige tempo NNN pas in 2050 zou zijn afgerond. Hij wil graag bevestigen of deze interpretatie nu klopt.

1375 **Gedeputeerde Kocken** geeft aan dat het een goede vraag is en dat ze hierop wil terugkomen nadat ze de ambtelijke input heeft gekregen om het antwoord te kunnen verduidelijken.

1380 Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft een uitgebreide toelichting op de forse stijging van de faunaschadepost naar 23 miljoen euro. De schade door ganzen, die normaal het grootste deel van de faunaschade uitmaakt, blijft naar verwachting gelijk. De stijging komt voornamelijk door de houtduif, waarvan de schadepost is gestegen van 1,5 miljoen euro naar ruim 7,5 miljoen euro. Dit heeft te maken met het vervallen van het Faunabeheerplan Algemene Soorten in Noord-Holland na een rechtszaak, terwijl het plan in de elf andere provincies nog wel actief is.

1385 Gedeputeerde Beemsterboer legt verder uit dat het vergoeden van faunaschade een wettelijke taak is, waardoor dit een open eind in de begroting blijft. **Over het ganzenbeheerplan meldt hij**

Pagina 32

dat dit plan samen met vijf provincies wordt voorbereid en naar verwachting begin volgend jaar wordt vastgesteld. Dit plan is belangrijk om de populatie te beheren, die in Noord-Holland fors is toegenomen. Op korte termijn zal er een intensief populatiebeheer nodig zijn om de ganzenpopulatie naar een lager niveau te brengen, zodat er in de toekomst minder dodelijke maatregelen nodig zijn.

1390

Wat betreft de houtduif legt gedeputeerde Beemsterboer uit dat er de afgelopen 1,5 jaar gewerkt is aan het verzamelen van data en schadecijfers. Er wordt ook een onderzoek verwacht van SOVON naar de staat van instandhouding van de houtduif, hoewel dit onderzoek door drukte bij SOVON nog niet is gestart. In IPO-verband is het voornemen om met de staatssecretaris in gesprek te gaan over de situatie in Noord-Holland en de mogelijke gevolgen voor andere provincies.

1395

1400

Statenlid **Haas** (PvdD) vraagt zich af of er voldoende aandacht is voor preventieve maatregelen voordat er over wordt gegaan tot vergunningen voor het doden of verwijderen van dieren. Ze wil weten of deze preventieve maatregelen voldoende worden overwogen en toegepast.

1405

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat het verplicht is om eerst preventieve maatregelen toe te passen voordat er aanspraak gemaakt kan worden op schadevergoeding. Dit wordt afgedwongen via de schaderoute. Hij merkt op dat er al veel preventieve middelen worden ingezet, zoals luchtdrukanonnen, vogelverschrikkers, spiegelpalen en lasers. Volgens hem wordt er creatief omgegaan met preventie, maar erkent hij ook dat door de grote aantallen dieren deze maatregelen niet altijd voldoende zijn. Het verjagen van dieren leidt er vaak toe dat ze simpelweg naar een andere locatie gaan.

1410

De heer **Mantel** (JA21) bedankt de gedeputeerde voor de uitgebreide toelichting en de verwijzing naar ganzenplan.nl. Hij vraagt verduidelijking over de verleende vergunning aan een bedrijf voor beheer, specifiek welk soort beheer dit betreft en of het klopt dat de vergunning kavel gebonden is voor het bedrijf.

1415

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat hij met de vraag over kavelgebondenheid wordt overvraagd, maar dat hij ervan uitgaat dat de ondernemer de aanvraag voor al zijn groentepercelen heeft gedaan. Het type beheer waar het om gaat, betreft afschot.

1420

Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert op een vraag van de Partij van de Arbeid over de plaatsing van faunaschade op de begroting. Hij geeft aan dat er veel over is nagedacht achter de schermen, omdat er argumenten zijn om het ook onder een ander programma te plaatsen. Voordat hij hierover verwachtingen schept, wil hij echter eerst goed overleggen met zijn collega van Financiën, zodat er geen onverwachte gevolgen ontstaan.

1425

Aan de Partij voor de Dieren biedt de gedeputeerde zijn excuses aan vanwege het ontbreken van de bijdrage voor de wildopvang in de begroting. Hij herinnert zich het gesprek van voor de zomer, waarin hij aangaf dat er een ambtelijk overleg met het Rijk en gemeenten zou plaatsvinden over de kosten van de wildopvang, gevolgd door een bestuurlijk overleg na de zomer. Hoewel hij aangaf dat er bij de begroting duidelijkheid zou zijn, blijkt nu dat op verzoek van de gemeenten het overleg is uitgesteld naar december of januari. Hierdoor komt er pas bij de eerste wijziging van de begroting duidelijkheid. Hij betreurt het uitstel en stelt voor om buiten de

1430

Pagina 33

1435 vergadering te kijken of de Partij voor de Dieren al actie wil ondernemen richting de begroting, gezien het ontstane tijdsverlies.

Over de vraag van de Partij voor de Dieren met betrekking tot vergoedingen voor niet-dodelijke maatregelen stelt hij dat deze al verplicht zijn bij het aanvragen van een schadevergoeding.

1440 Hierdoor lijkt het dubbelop om daar nog een aparte vergoeding voor te geven. De huidige verplichting zorgt volgens hem al voor de nodige preventieve maatregelen, en dat lijkt voldoende.

1445 Het CDA vroeg naar de besteding van de drie ton voor PAS-melders op Texel. Gedeputeerde Beemsterboer legt uit dat dit per bedrijf verschilt. Een deel van het budget gaat naar proceskosten en er wordt onderzocht of het zinvol is om stikstofruimte in te kopen voor deze PAS-melders. Hij benadrukt dat er verschillende opties zijn om stikstof te verlagen. Voorbeelden zijn agrariërs die overstappen van koeien naar schapen, wat generiek al stikstofruimte oplevert. Er is ook een LBV+-regeling waarin bedrijven mogelijk deelnemen aan een pilot. De toepassing van de drie ton is dus divers en nog niet definitief vastgelegd; hij houdt graag ruimte voor creatieve oplossingen.

1455 De gedeputeerde gaat ook in op de 7,9 miljoen euro van het Rijk voor PAS-melders. Alle provincies hebben vier regelingen opengesteld waarop PAS-melders aanspraak kunnen maken voor legalisatie of voor het vergoeden van schade die is ontstaan door het verlies van hun vergunning.

1460 Ten aanzien van het landbouwbeleid benadrukt de gedeputeerde dat de huidige afspraak binnen de provincie is dat dit beleid onderdeel uitmaakt van de economische strategie. Hij ziet op dit moment geen reden om daarvan af te wijken, hoewel hij zich kan voorstellen dat het de moeite waard kan zijn om te overwegen de twee los te koppelen. Dit zou echter gevolgen hebben, omdat landbouw een integraal onderdeel van de economie vormt.

1465 Vervolgens geeft hij aan dat er regelmatig contact is met Stivas en dat de provincie graag met hen om tafel gaat. Hij benadrukt dat de lijntjes met Stivas kort zijn, en dat zij op dit moment al samenwerken.

1470 Gedeputeerde Beemsterboer licht toe dat er in de vorige periode inderdaad sprake was van een ander faunabeheerplan dat destijds niet voldeed aan de regels. Inmiddels is er echter een nieuw plan in ontwikkeling, dat gebaseerd is op recentere wetenschappelijke inzichten en dat in samenwerking met andere provincies wordt opgesteld. Hij benadrukt dat het belangrijk is om de aandacht nu vooral op dit nieuwe faunabeheerplan te richten, omdat het gebaseerd is op de meest actuele informatie en wetenschappelijke onderbouwing.

1475 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt hoeveel middelen Noord-Holland precies nodig heeft voor de legalisatie van PAS-melders, aangezien de 7,9 miljoen euro volgens gedeputeerde Beemsterboer niet voldoende lijkt. Ze verwijst ook naar de toezegging in het stuk dat afzonderlijk landbouwbeleid wordt ontwikkeld als het PPLG niet gerealiseerd kan worden.

Pagina 34

1480 Gedeputeerde **Beemsterboer** erkent dat het CDA gelijk heeft en dat hij niet volledig op de hoogte was van de passage over het landbouwbeleid in het stuk. Hij belooft zich hier verder op te oriënteren.

1485 Wat betreft de 7,9 miljoen euro, legt hij uit dat dit bedrag de eerste tranche is van een reeks subsidies die het Rijk beschikbaar stelt om PAS-melders te legaliseren. Hij benadrukt dat er nog meer tranches zullen volgen met vergelijkbare bedragen. De gedeputeerde geeft aan dat het moeilijk is om een exact bedrag te noemen, omdat de benodigde middelen per PAS-melder sterk verschillen. Sommige PAS-melders kunnen al met kleine aanpassingen, zoals het verminderen van de uitstoot door bijvoorbeeld één koe minder, gelegaliseerd worden. Andere bedrijven
1490 hebben echter ingrijpendere en kostbaardere maatregelen nodig. Hij concludeert dat, op basis van de huidige kennis, de 7,9 miljoen euro waarschijnlijk niet genoeg zal zijn om alle 167 PAS-melders in Noord-Holland te legaliseren.

1495 Gedeputeerde Beemsterboer reageert op de vragen van 50PLUS over de kringlooplandbouw en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Hij legt uit dat de eerste openstelling van het GLB-portaal net heeft plaatsgevonden en dat het op dit moment nog niet duidelijk is welke specifieke projecten voor 2025 hier precies onder vallen. Wel zijn enkele projecten toegekend onder het LEADER-programma, en deze informatie is beschikbaar op de website van de LEADER Lokale Actiegroep.

1500 Over de ondersteuning van jonge agrariërs meldt hij dat de provincie, via het Europese landbouwbeleid, jonge agrarische bedrijven extra stimuleert. Zo krijgen zij 55 procent van de kosten van productieve investeringen vergoed, terwijl dat percentage voor andere agrariërs 40 procent bedraagt.

1505 De vraag over de verduurzaming van de bloembollensector en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen beantwoordt gedeputeerde Beemsterboer door te verwijzen naar de landelijke regelgeving. Hij benadrukt echter dat de provincie via het Fieldlab Bol actief onderzoek ondersteunt naar innovatieve methoden om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. De provincie heeft intensief overleg met de Koninklijke Nederlandse Bloembollencultuur (KNVB) om de inzet van gewasbeschermingsmiddelen verder terug te dringen. Hij noemt hierbij het gebruik van spuitrobots, die in de bloemeteelt rondrijden en gericht planten behandelen die ziek zijn. Dit kan een reductie van ruim 90 procent in het gebruik van middelen opleveren.

1515 Wat betreft innovatie en duurzaamheid in de landbouw, stelt de gedeputeerde dat het GLB verschillende mogelijkheden biedt voor innovatie, met name via productieve investeringen. Het Fieldlab Groene Hart is een voorbeeld van een platform waar innovatieve landbouwprojecten worden ondersteund en ontwikkeld.

1520 Gedeputeerde Beemsterboer legt uit dat het PPLG momenteel beschikt over een budget van 35 miljoen euro, zoals vastgelegd in het coalitieakkoord, en dat er voor het komende jaar 8,9 miljoen euro is begroot. Dit bedrag is verdeeld over verschillende kostenposten: 4 miljoen euro voor ambtelijke kosten, 900.000 euro voor proceskosten, 2 miljoen euro voor koploperprojecten,
1525 en nog eens 2 miljoen euro voor de voorfinanciering van landelijke middelen. Hij geeft aan dat

Pagina 35

een groot deel van het budget naar proceskosten gaat, wat verklaarbaar is gezien de verwachte beschikbaarheid van meer middelen in de toekomst.

1530 De heer **Mülder** (D66) merkt op dat volgens de begrotingsbeantwoording ook de NNN-aanleg (Natuurnetwerk Nederland) onder het PPLG valt en dat er dit jaar 140 hectare is ingericht. Hij vraagt zich af waarom dit niet binnen de genoemde 8,9 miljoen valt en wijst erop dat dit project eerder wel onder het PPLG werd gepresenteerd als integraal onderdeel.

1535 Gedeputeerde **Beemsterboer** erkent de opmerking van de heer Mülder en geeft toe dat dit inderdaad een complex punt is. Hij verduidelijkt dat de NNN-aanleg momenteel nog doorgaat, los van het PPLG, omdat dit programma nog niet volledig is vastgesteld. Mocht dit niet kloppen, verwacht hij dat zijn collega, gedeputeerde Kocken, dit zal corrigeren, aangezien zij verantwoordelijk is voor de NNN-financiering en verdere details kan geven.

1540 Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt om verduidelijking over de proceskosten, omdat 4,9 miljoen euro een aanzienlijk deel is van het totale budget van 9 miljoen euro. Ze wil weten waar deze kosten precies voor worden gebruikt. Ze vraagt of het gaat om kosten voor gesprekken, het beheer van overlegtafels, of onderzoekskosten, en vraagt om een meer gedetailleerde toelichting.

1545 Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat van de 4,9 miljoen euro, 4 miljoen euro interne ambtelijke kosten betreft. Dit zijn kosten voor het proces en de organisatie binnen de provincie zelf om het beleid uit te voeren. De resterende 900.000 euro per jaar zijn proceskosten die in de gebieden zelf worden gemaakt. Dit bedrag is bedoeld voor vergaderkosten.

1550 Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert op de vraag van de SP over de opgelopen schade en het effect van het verlaagde eigen risico. Hij bevestigt dat de verhoging van de schadepost, zoals eerder besproken, niet direct het gevolg is van de aanpassing van het eigen risico, aangezien de extra kosten van 2,5 miljoen al in de begroting zijn opgenomen. Dit is dus niet de oorzaak van de huidige stijging.

1555 Daarnaast reageert hij op de opmerking van de SP dat de ganzenpopulatie op Texel stabiel is. Hij toont zich tevreden met deze constatering en legt uit dat Texel één van de pilotgebieden is waar de provincie intensief beheer heeft toegepast op de ganzenpopulatie, in samenwerking met diverse partijen. Volgens hem wijst het stabiele aantal op Texel erop dat de gekozen aanpak daar succesvol is geweest.

1560 Statenlid **Haas** (PvdD) vraagt hoe Gedeputeerde Staten hun bevoegdheden op het gebied van dierenwelzijn zien en invullen.

1565 Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat er geen specifieke begrotingsposten zijn opgenomen voor dierenwelzijn. Wel benadrukt hij dat GS bij het ontwikkelen en uitvoeren van hun beleid altijd rekening houden met dierenwelzijn, conform de geldende richtlijnen en zoals dit volgens hem hoort. Daarnaast geeft hij aan dat zij ook het landelijke beleid op dit gebied volgen en uitvoeren.

1570 Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt naar drie openstaande punten: of de maatregelenpakketten van het PPLG nog in beeld zijn, hoe Europese subsidies worden toegekend en welke criteria

Pagina 36

worden gehanteerd bij de projectafweging, en welke boodschap de ambtenaren meenemen bij hun lobbywerk.

1575

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat hij de antwoorden op deze vragen pas in de tweede termijn kan geven, maar bevestigt dat hij de vragen heeft genoteerd en ze nog zal behandelen.

Tweede termijn commissie

1580

De heer **Wallaart** (PvdA) bedankt de gedeputeerden voor de uitgebreide beantwoording en merkt op dat het lijkt alsof de gedeputeerde de afgelopen 1,5 jaar flink heeft nagedacht over de aanpak van de faunaschade. Hij waardeert de acties die zijn ondernomen, zoals de samenwerking met SOVON voor wetenschappelijke onderbouwing. Hoewel dit eigenlijk een taak van het Rijk zou moeten zijn, vindt hij het verstandig gezien het huidige kabinet, waarvan hij weinig verwacht.

1585

De heer Wallaart ziet ook dat er specifieke vergunningen zijn verleend aan bedrijven voor faunabeheer. Hoewel hij dit enigszins als een tijdelijke oplossing beschouwt, vindt hij het in de huidige omstandigheden misschien geen gekke aanpak. Hij moedigt de gedeputeerde aan om verder te gaan met creatieve oplossingen om te voorkomen dat de kosten blijven oplopen.

1590

Tegelijkertijd uit hij zijn teleurstelling over de "winstwaarschuwing" voor de komende jaren, wat aangeeft dat de kostenpost faunaschade waarschijnlijk nog langere tijd verhoogd zal blijven. Tot slot verzoekt hij om regelmatige updates over de genomen en geplande maatregelen om te voorkomen dat dezelfde problematiek zich jaar na jaar blijft herhalen.

1595

Mevrouw **Schneemann** (Volt) maakt een kort punt van orde. Ze geeft aan dat er nog vier vragen van haar openstaan: één over NNN en drie vragen waar zij eerder aan herinnerde. Ze vraagt of er na de eventuele beantwoording een derde termijn mogelijk is, zodat ze de gelegenheid krijgt om op de antwoorden te reageren.

1600

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Beemsterboer** begint met de beantwoording van de vraag van mevrouw Schneemann (Volt) over het NNN en het effect van het wegvallen van het Transitiefonds en het NPLG. De gedeputeerde geeft aan dat het vervallen van deze fondsen niet voorzien was en dat de provincie nu moet kiezen om de plannen te temporiseren of prioriteit te geven aan gebieden die belangrijk zijn voor de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) doelen en snel uitgevoerd kunnen worden. Tegelijkertijd is de provincie ook op zoek naar aanvullende middelen, waarbij het aan Provinciale Staten is om te bepalen hoe deze gevonden kunnen worden.

1605

1610

Over het PPLG en de maatregelenpakketten benadrukt gedeputeerde Beemsterboer dat een groot deel van de rijksmiddelen is weggefallen door het schrappen van het Transitiefonds. Desondanks blijft er een bedrag van 5 miljard euro beschikbaar in deze regeerperiode, en jaarlijks is er structureel 500.000 euro beschikbaar voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). De provincie voert hierover overleg met het Rijk, onder andere via IPO.

1615

Wat betreft de Europese subsidies legt gedeputeerde Beemsterboer uit dat de adviescommissies van het NSP en het GLB samenwerken met andere provincies. Hierbij worden ambtenaren uitgewisseld om deel te nemen aan elkaars commissies. Ze vraagt specifieke expertise op voor de openstellingen en de adviescommissies beoordelen vervolgens de subsidieaanvragen op basis

Pagina 37

1620 van selectiecriteria die zijn vastgelegd in het openstellingsbesluit. Deze criteria worden landelijk bepaald, maar de provincie heeft invloed op de invulling en de wegingsfactoren van deze criteria.

1625 Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt naar de boodschap waarmee de ambtenaren richting Brussel gaan als zij lobbyen voor de Commissie Landelijk Gebied. Ze wil weten wat de provincie op dit moment uitdraagt bij de Europese instellingen.

1630 Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat hij het antwoord op deze vraag schuldig moet blijven op dit moment. Hij weet dat er naar aanleiding van het regeerakkoord wordt gewerkt aan een nieuwe versie van de boodschap die de provincie naar Europa zal uitdragen. Gedeputeerde **Beemsterboer** belooft schriftelijk op de vraag terug te komen en voegt toe dat Provinciale Staten hierover binnenkort ook een brief kunnen verwachten met meer informatie.

1635 Mevrouw **Schneemann** (Volt) stelt voor om de boodschap die de provincie richting Brussel uitdraagt in de Provinciale Staten te bespreken. Ze benadrukt dat, gezien de recente inzichten, het nuttig zou zijn als PS hierover meer draagvlak kan geven. Dit zou volgens haar de boodschap concreter en sterker kunnen maken.

Gedeputeerde **Beemsterboer** omarmt deze suggestie.

1640 Gedeputeerde **Kocken** komt terug op de vraag van D66 in eerste termijn over de snelheid van de aanleg van NNN.

1645 De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. De Begroting 2025 en de Memorie van Antwoord Begroting 2025 zullen als bespreekstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 11 november 2024. Het verslag van deze bespreking zal aan de stukken van de PS-vergadering worden toegevoegd.

6 Lunch

1650 *Schorsing van 13.09 tot 13.50 uur.*

Voorzitter: mevrouw Poot

1655 De **voorzitter** heropent de vergadering en bespreekt de agenda. De ambitie is om de A-agenda tot en met agendapunt 7 af te ronden. Daarna wordt bekeken wat verder mogelijk is. De voorzitter meldt dat gedeputeerde Kocken uiterlijk om 16.15 uur weg moet. Indien nodig, wordt dan samen gekeken of er aanpassingen in de agenda nodig zijn. Het vervolg van de agenda wordt hiermee vastgesteld.

1660 **7 A-agenda Natuur, Landschap, Water en Bodem (gedeputeerde Kocken)**
7.a Water: Wijziging Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017; wijziging Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en wijziging Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland (A-agenda commissie Landelijk Gebied 14 oktober 2024)

Toelichting:

1665 *In de reglementen van de drie waterschappen die in Noord-Holland liggen, zijn aanpassingen*

Pagina 38

1670 *nodig vanwege wijziging van de Waterschapswet en door verschillende grenswijzigingen. Tijdens de terinzagelegging van de ontwerpbesluiten is er één zienswijze ingediend. Naar aanleiding van de zienswijze is de kaart die hoort bij het Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier aangepast. Gedeputeerde Staten hebben de drie ontwerpbesluiten tot wijziging van de reglementen vastgesteld en sturen deze ter definitieve vaststelling naar Provinciale Staten. De commissie is gevraagd PS te adviseren over de voordracht.*

1675 Mevrouw **Bakker** (VVD) merkt op dat bij agendapunt 7.a een zienswijze vermeld staat, maar dat zij deze niet kan vinden in de stukken en dat haar inbreng afhankelijk is van de zienswijze, omdat ze niet kan beoordelen of het college deze voldoende heeft beantwoord.

De **voorzitter** stelt voor om dit te laten verduidelijken door de gedeputeerde en dat mevrouw Bakker in de tweede termijn als eerste het woord krijgt om haar vragen te stellen.

1680 *Eerste termijn commissie*

1685 Statenlid **Van Aesch** (PvdD) geeft aan tevreden te zijn met de landelijke wetswijziging die zorgt voor een democratischer verkiezing van leden in de waterschappen. Ze pleit echter voor meer diversiteit binnen het bestuur van de waterschappen. Ze stelt voor om zetels voor de categorie Onbebouwd actief te promoten bij diverse partijen, zoals vertegenwoordigers van de duurzame transitie, die momenteel ondervertegenwoordigd zijn. Ze noemt het voorbeeld van Waterschap Friesland, waar zetels Onbebouwd worden ingevuld door LTO Noord en BoerenNatuur. Volgens 1690 statenlid Van Aesch is het mogelijk om via een verordening organisaties zoals Caring Farmers en Bionext deze zetels te laten invullen. Ze vraagt de andere fracties hoe zij tegenover het idee staan om dit ook te onderzoeken voor Hoogheemraadschap HNK, zodat organisaties zoals Bionext en Caring Farmers een zetel kunnen krijgen.

1695 Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) benadrukt dat de voorgestelde wijzigingen in de reglementen van de waterschappen ook de belangen van ouderen raken, aangezien deze wijzigingen invloed hebben op waterbeheer en de leefomgeving van senioren. Ze benadrukt dat 50PLUS het belangrijk vindt dat bij de aanpassingen de specifieke behoeften van ouderen niet worden vergeten. Toegankelijkheid van recreatiegebieden rondom water is cruciaal voor senioren, vooral voor degenen die afhankelijk zijn van openbaar vervoer of aangepaste vervoersmiddelen.

1700 Daarnaast uit ze zorgen over de waterveiligheid. Ze wijst op infrastructurele projecten zoals dijkversterkingen en de aanleg van strandeilanden, en benadrukt dat deze met oog voor de lange termijn en veiligheid van alle inwoners, inclusief ouderen, uitgevoerd moeten worden. Ze sluit aan bij de oproep van de Partij voor de Dieren voor inclusiviteit en vraagt om ook de belangen van senioren te borgen in deze plannen.

1705

Mevrouw Van der Helm-Chandansingh stelt vervolgens vragen over drie onderwerpen:

1. **Toegankelijkheid:** Hoe wordt bij grenswijzigingen en de overdracht van wegenbeheer rekening gehouden met de toegankelijkheid van recreatiegebieden voor minder mobiele senioren?
- 1710 2. **Waterveiligheid:** Welke garanties zijn er dat de beschreven infrastructurele projecten op een veilige en duurzame manier worden uitgevoerd met oog voor de lange termijn?

1715 3. **Communicatie:** Hoe worden seniorenorganisaties en ouderen geïnformeerd over de wijzigingen en hun impact, en wordt er gezorgd voor duidelijke, toegankelijke communicatie die geschikt is voor alle leeftijdsgroepen? Ze benadrukt dat 50PLUS staat voor heldere en begrijpelijke communicatie richting senioren.

1720 De heer **Wallaart** (PvdA) geeft aan dat zijn fractie oorspronkelijk geen inbreng had gepland, maar dat hij wil reageren op het punt van de Partij voor de Dieren. Hij vindt het in algemene zin een goed en sympathiek idee om biologische boeren en vergelijkbare groepen toegang te geven tot de geborgde zetels. Hij noemt het idee van een "alternatieve boer" op die zetels wenselijk. Wel vraagt hij zich af hoe statenlid Van Aesch (PvdD) dit concreet voor zich ziet en hoe dit vanuit de provincie geregeld kan worden.

1725 Statenlid **Van Aesch** (PvdD) vraagt of het college van Gedeputeerde Staten ondersteuning kan bieden bij het onderzoeken hoe biologische boeren en vergelijkbare groepen toegang kunnen krijgen tot de geborgde zetels. Ze stelt voor om te kijken of hier verder onderzoek naar gedaan kan worden.

1730 Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) vraagt vervolgens aan de heer Wallaart (PvdA) hoe hij en zijn fractie aankijken tegen de aandachtspunten die zij eerder heeft benoemd met betrekking tot ouderen, met name over de toegankelijkheid en informatievoorziening.

1735 De heer **Wallaart** (PvdA) reageert positief op de punten van mevrouw Van der Helm–Chandansingh. Hij erkent het belang van duidelijke informatievoorziening aan ouderen over de gevolgen van de reglementswijzigingen en vindt het verstandig dat het waterschap dit oppakt.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

1740 Gedeputeerde **Kocken** reageert op de zorgen van 50PLUS over de wijzigingen. Zij legt uit dat het vooral gaat om geografisch administratieve aanpassingen, waarbij bepaalde gebieden beter bij een ander waterschap passen dan nu het geval is. Volgens gedeputeerde Kocken zijn dit vooral uitwerkingen van reeds afgeronde projecten, en worden deze wijzigingen alleen administratief vastgelegd om de papieren situatie in overeenstemming te brengen met de realiteit. Zij geeft aan dat deze veranderingen niet leiden tot belemmeringen voor recreatie, zoals voor senioren.

1745 Gedeputeerde Kocken vraagt mevrouw Van der Helm–Chandansingh of zij een specifieke situatie voor ogen heeft, aangezien zij begrijpt dat zij dit punt niet zonder reden naar voren brengt. Zij nodigt haar uit om meer details te geven, zodat zij specifiek op haar zorgen kan ingaan. Volgens haar hebben deze wijzigingen namelijk geen grote impact, zoals het plaatsen van nieuwe hekken of het veranderen van toegangswegen.

1750 Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) verduidelijkt dat haar zorg betrekking heeft op de samenstelling van het Algemeen Bestuur van het waterschap. Ze legt uit dat het aantal geborgde zetels wordt aangepast en dat de zetels voor bedrijven worden geschrapt. De vrijgekomen zetels worden toegewezen aan de categorie ingezetenen. Ze benadrukt dat ouderen 1755 een grote en groeiende groep binnen deze ingezetenen vormen en pleit ervoor om hun belangen expliciet te borgen in het algemeen bestuur.

Pagina 40

- 1760 Gedeputeerde **Kocken** reageert op het pleidooi van mevrouw Van der Helm-Chandansingh (50PLUS) over de zetelverdeling in het algemeen bestuur van het waterschap. Ze erkent dat er verschillende visies zijn over de invulling van de geborgde zetels. Ze verwijst naar het voorstel van de Partij voor de Dieren om zetels te geven aan Caring Farmers en naar het pleidooi van 50PLUS om senioren een plek te geven. Gedeputeerde Kocken legt uit dat de geborgde zetels voor de categorie Onbebouwd momenteel door LTO en andere agrarische organisaties worden ingevuld.
- 1765 Wat betreft de oproep van 50PLUS om senioren specifiek te vertegenwoordigen in het algemeen bestuur, benadrukt gedeputeerde Kocken dat ingezetenen al vertegenwoordigd zijn via de reguliere waterschapsverkiezingen, waarbij alle burgers kunnen stemmen en deelnemen. Ze suggereert dat 50PLUS als partij mee kan doen aan de waterschapsverkiezingen om zo de belangen van senioren te vertegenwoordigen. Gedeputeerde Kocken ziet geen noodzaak voor een aparte zetel specifiek voor senioren, omdat de bestaande verkiezingen al een manier bieden voor alle ingezetenen, inclusief senioren, om vertegenwoordigd te zijn in het bestuur.
- 1770
- 1775 Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) reageert door te benadrukken dat 50PLUS inderdaad vertegenwoordigd is binnen het waterschap en dat ze begrijpen dat ze vanuit die positie een sterkere rol kunnen spelen. Ze verduidelijkt echter dat haar vraag specifiek gaat over de geborgde zetels die vrijkomen door het schrappen van de zetels voor bedrijven. Ze vraagt of gedeputeerde Kocken bedoelt dat deze vrijgekomen zetels uitsluitend via verkiezingen kunnen worden ingevuld, en ze wil dit bevestigen om zeker te zijn dat ze het goed begrepen heeft.
- 1780
- Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de wijziging die wordt doorgevoerd resulteert in minder geborgde zetels en meer zetels die door de bevolking worden gekozen. Dit betekent dat deze zetels potentieel door 50PLUS ingevuld kunnen worden, maar ook door andere partijen.
- 1785
- 1790 Vervolgens gaat gedeputeerde Kocken in op de vraag van de VVD over de zienswijze. Ze verduidelijkt dat Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier een zienswijze heeft ingediend op het ontwerpbesluit tot wijziging van het Reglement van Bestuur. Deze zienswijze betreft de dijkversterking bij de Markermeerdijken en de aanleg van een oeverdijk nabij Hoorn, met het daarbij ontstane tussenwater. Op de eerdere kaart was dit tussenwater niet duidelijk opgenomen binnen het beheergebied van het hoogheemraadschap. Dit is inmiddels in overleg hersteld, waardoor de kaart nu de juiste situatie toont. Ze biedt aan om de zienswijze toe te sturen als hier behoefte aan is, maar geeft alvast een samenvatting van de inhoud.
- 1795
- Mevrouw **Bakker** (VVD) vraagt, omdat ze het stuk zelf niet kent, of de aanpassing op de kaart mogelijk problemen kan opleveren voor een ander waterschap of dat het enkel om een fout op de kaart gaat.
- 1800
- Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dat het enkel een fout op de kaart betreft. Ze legt uit dat het gebied al binnen het beheer van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier valt en dat de aanpassing de situatie alleen duidelijker maakt. Er wordt niets van een ander waterschap afgenomen; de wijziging zorgt er enkel voor dat zichtbaar wordt dat dit gebied bij Hollands Noorderkwartier hoort.

Pagina 41

1805 Statenlid **Van Aesch** (PvdD) verduidelijkt dat haar fractie wil dat bij de geborgde zetels niet alleen de LTO vertegenwoordigd is. Ze pleit ervoor dat een van deze zetels door een partij wordt ingevuld die zich richt op duurzame transitie. Ze benadrukt dat haar voorstel dus anders is dan wat gedeputeerde Kocken lijkt te begrijpen.

1810 Gedeputeerde **Kocken** reageert door uit te leggen dat de huidige wijziging geen verandering aanbrengt in de manier waarop de resterende geborgde zetels worden ingevuld. Ze legt uit dat de wijziging alleen het aantal geborgde zetels vermindert, maar niet de invulling daarvan verandert. Voor de categorie Onbebouwd blijven de zetels via de LTO ingevuld. Ze erkent dat statenlid Van Aesch iets anders wil bereiken dan wat de huidige wijziging beoogt.

1815 Statenlid **Van Aesch** (PvdD) benadrukt dat ze graag zou zien dat de invulling van de geborgde zetels verandert. Ze geeft het voorbeeld van Friesland, waar één zetel door de LTO wordt ingenomen en de andere door een organisatie zoals Caring Farmers of Bionext, die bijdragen aan de duurzame transitie. Ze stelt dat het reglement eenvoudig kan worden aangepast om dit mogelijk te maken.

1820 Gedeputeerde **Kocken** reageert door te verduidelijken dat de huidige wijzigingen, zoals ze nu worden doorgevoerd, dit niet omvatten. Er zijn geen zienswijzen over dit specifieke punt ingediend, en de wijzigingen worden uitgevoerd zoals voorgesteld. Ze geeft aan dat ze de suggestie van statenlid Van Aesch heeft gehoord, maar dat er op dit moment niets meer aan verandert kan worden.

1830 De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. De Wijziging Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017, de wijziging Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en wijziging Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland zullen als besprekingsstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 11 november 2024. Het verslag van deze bespreking zal aan de stukken van de PS-vergadering worden toegevoegd.

1835 **7.b.1 Water: Beheernota PWN 2025–2035 (A-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024) en 7.b.2 Ingekomen schriftelijke inspraakreactie over Beheernota PWN**

Toelichting:

1840 *PWN heeft een nieuwe beheernota opgesteld voor de periode 2025 tot 2035. Hierin is de visie op het gebied van natuurbeheer, recreatie en combinatie met de drinkwaterfunctie beschreven. GS legt de beheernota voor aan PS ter goedkeuring. De commissie is gevraagd PS te adviseren over de voordracht Beheernota PWN 2025–2035.*

1845 Voorafgaand aan de vergadering hebben zich twee sprekers aangemeld. De heer Weegink, werkzaam bij de ANWB en sprekend namens de Nederlandse Toer Fiets Unie, vraagt de Provinciale Staten om de PWN Beheernota 2025–2035 niet goed te keuren zonder duidelijke afspraken over de borging van het fietsnetwerk in de duinen. Hij benadrukt dat de nota een lange looptijd heeft en als basis dient voor toekomstige plannen, wat het document belangrijk maakt.

De heer Weegink maakt zich zorgen over de druk op het fietsnetwerk door duinengroei en hoge waterstanden. Hoewel de nota stelt dat het padennetwerk toekomstbestendig moet worden,

Pagina 42

1850 ontbreekt volgens hem een concrete uitwerking. Ook worden termen als het regionaal fietsnetwerk en de Actieagenda Actieve Mobiliteit wel genoemd, maar niet concreet uitgewerkt.

Verder wijst hij erop dat de verantwoordelijkheid voor het fietsnetwerk nergens duidelijk wordt opgenomen en dat GS aangeeft dat er voor de provincie geen financiële consequenties zijn, wat zijn zorgen vergroot. De gezamenlijke fietsorganisaties hebben hierover al twee brieven aan GS geschreven, maar wachten al twintig maanden op duidelijkheid over knelpunten zoals de Blijdensteinsweg.

1860 De heer Weegink hekelt het verschil in tempo tussen de verlenging van Natura2000-beheerplannen en de aanpak van fietsnetwerkproblemen. Hij vergelijkt het beheer van de duinen met een tuinman die zonder overleg de indeling van een tuin aanpast. Hij roept de Staten op om de beheernota pas goed te keuren nadat er duidelijkheid is over het fietsnetwerk.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

1865 Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt de heer Weegink wat de provincie volgens hem zou moeten doen om de fietspaden weer begaanbaar te maken.

De heer **Weegink** antwoordt dat de provincie, als eigenaar van het terrein dat door PWN wordt beheerd, een visie moet ontwikkelen voor recreatie in de duinen. Hij benadrukt dat het belangrijk is om een toekomstgerichte aanpak te hebben, gezien de huidige en verwachte knelpunten.

1870 Weegink erkent dat dit een complex vraagstuk is vanwege de balans tussen natuur, recreatie en andere belangen, maar waarschuwt dat het oplossen van elk knelpunt afzonderlijk niet effectief is. Hij pleit daarom voor een overkoepelend plan, een grid, voor het padennetwerk.

1875 Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vraagt of de provincie contact heeft opgenomen naar aanleiding van de brieven en of de heer Weegink vindt dat zijn zorgen voldoende zijn meegenomen in overleg.

De heer **Weegink** bevestigt dat er contact is geweest. Hij geeft aan dat hij vóór de Statenverkiezingen met de toenmalige gedeputeerde Recreatie heeft gesproken. Voor het knelpunt bij de Blijdensteinsweg in Bergen is inmiddels een gezamenlijk project opgezet met gemeenten, de provincie en fietsorganisaties om tijdig alternatieven te vinden, aangezien het pad dit jaar en volgend jaar nog wordt vrijgemaakt, maar daarna niet meer. Hij benadrukt echter dat terreinbeheerders hebben aangegeven dat dit probleem zich op meerdere plekken zal voordoen, en dat er nog geen integrale aanpak of visie voor is.

1885 Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vraagt vervolgens of bij het contact ook andere gebieden zijn besproken of dat het gesprek alleen over het genoemde project ging.

De heer **Weegink** legt uit dat andere gebieden door terreinbeheerders onder de aandacht van de provincie zijn gebracht, niet door zijn organisatie. Hij geeft aan dat de Fietsersbond en de lokale afdelingen wel de huidige knelpunten, zoals stuifduinen en wateroverlast, in kaart hebben gebracht en afgelopen mei bij GS en de gedeputeerde Mobiliteit hebben aangekaart.

1890 Mevrouw **Jansen** (D66) vraagt de heer Weegink wat hij vindt van het gebruik van tijdelijke noodbruggen om wateroverlast aan te pakken.

De heer **Weegink** vindt dit een goede tijdelijke oplossing, maar merkt op dat één van die noodbruggen binnenkort weer wordt verwijderd, wat hij jammer vindt gezien de naderende herfstvakantie. Hij benoemt ook een initiatief van een strandpaviljoeneigenaar die zelf een noodpad met houtsnippers heeft aangelegd, waarvoor hij waardering heeft uitgesproken. Toch

Pagina 43

1900 benadrukt hij dat dit lapmiddelen zijn die slechts op korte termijn werken. Hij geeft aan dat terreinbeheerders waarschuwen voor meer stuifduinen en wateroverlast in de toekomst, en dat er dus ook naar lange termijnoplossingen moet worden gekeken. Noodvoorzieningen zoals een noodbrug zijn prima, zolang ze veilig zijn en mensen kunnen blijven recreëren.

1905 Statenlid **Korzelius** (GL) vraagt de heer Weegink om verduidelijking over zijn wensen voor de borging van het fietsnetwerk. Statenlid Korzelius ziet de beheernota als een visie voor de komende tien jaar waarin ook over verhoging van fietspaden wordt gesproken en beschouwt het als een startpunt voor verdere uitwerking.

1910 De heer **Weegink** geeft aan dat hij aanvankelijk ook dacht dat het een visiedocument was, maar dat de naam "beheernota" voor hem suggereert dat het document vooral gericht is op het daadwerkelijk beheren van het gebied, wat volgens hem iets anders is dan een visie. Hij stelt dat het noodzakelijk is om de impact van vernatting en stuifduinen in kaart te brengen en dit te plotten op de kaart van het duingebied. Vervolgens moet worden onderzocht wat dit betekent voor zowel de fiets- als wandelpaden en welke maatregelen nodig zijn. Hij benadrukt dat het oplossen van knelpunten één voor één volgens hem niet effectief is en pleit voor een bredere, meer gecoördineerde aanpak.

1915 Mevrouw **Hoogendoorn-van der Maarl** (ChristenUnie) vraagt of de heer Weegink verwacht dat er in de toekomst meer knelpunten zullen ontstaan, gezien het feit dat beheerplannen wel worden goedgekeurd. Ze merkt op dat dit mogelijk tot meer problemen leidt.

1920 De heer **Weegink** bevestigt dat terreinbeheerders een lijst met toekomstige knelpunten aan het provinciebestuur hebben gestuurd. Hij benadrukt het verschil in tempo tussen de snelle verlenging van beheerplannen met zes jaar en het lange wachten van de fietsorganisaties, die al twintig maanden bezig zijn om duidelijkheid te krijgen over de aanpak van de fietsnetwerkproblemen. Hij stelt dat dit erop wijst dat het provinciebestuur kennelijk de natuur hoger prioriteert, gezien de snelle verlenging van de beheerplannen, wat hij ervaart als een administratieve formaliteit. Het verschil in snelheid tussen deze processen steekt hem vooral.

1925 Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt de heer Weegink hoe hij de balans ziet tussen het behouden van natuur en het genieten ervan als fietser, gezien de mogelijke schadelijke impact van recreatie op de natuur.

1930 De heer **Weegink** erkent dat een goede balans belangrijk is en dat natuurversterking noodzakelijk is. Hij benadrukt dat iedereen zou moeten beseffen dat maatregelen nodig zijn om de natuur te beschermen. Hij pleit echter voor een aanpak waarbij natuurbehoud en recreatie in balans blijven, en dat hiervoor een toekomstgerichte visie nodig is. Hij stelt voor om te onderzoeken waar problemen vaker zullen optreden en wat dat betekent voor het netwerk. De heer Weegink benadrukt dat het tijd is om het probleem aan te pakken in plaats van het vooruit te schuiven.

1935 De heer **Dessing** (FvD) vraagt de heer Weegink hoe de ANWB en de Fietsersbond staan tegenover de vernatting en verstuiving van de duinen, aangezien hij vindt dat dit de kern van het probleem is en structureel moet worden aangepakt.

1940 De heer **Weegink** antwoordt dat de ANWB geen expertise heeft op het gebied van ecologie en dat natuurlijke processen in de duinen, zoals zeespiegelstijging en grondwaterveranderingen, evident zijn, soms versterkt door menselijk ingrijpen. Hij erkent dat natuurherstel noodzakelijk is, maar pleit ervoor om dit, waar mogelijk, te combineren met recreatie. Hij benadrukt dat de

Pagina 44

ANWB ervoor wil zorgen dat mensen kunnen blijven genieten van de natuur als wandelaar en fietser, zonder dit volledig uit te sluiten.

1945 De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de heer Weegink voor zijn inspraak.

1950 Mevrouw **Rijtema** zal in verband met technische problemen haar inspraak namens Dorpsbelangenvereniging Egmond Parel aan Zee schriftelijk aan de commissie doen toekomen.

De **voorzitter** legt uit dat de voorliggende beheernota is opgesteld door PWN en dat Gedeputeerde Staten hier geen wijzigingen in kan aanbrengen. De Provinciale Staten kunnen de nota alleen goedkeuren of afkeuren. Moties indienen is wel mogelijk, maar amendementen zijn niet van toepassing. Als de Staten veranderingen willen, kunnen ze de nota enkel terugsturen.

Eerste termijn commissie
1960 De heer **Veenboer** (PvdA) stelt zichzelf voor als nieuw Statenlid en vertelt kort over zijn achtergrond en overtuigingen. Hij benadrukt het belang van openstaan voor andere zienswijzen en het voorkomen van dogmatisch denken, zodat de beste beslissingen voor de provincie kunnen worden genomen. Vervolgens bespreekt hij de PWN-beheernota.

1965 De heer Veenboer vergelijkt de nieuwe nota met die van tien jaar geleden en merkt op dat de druk op de natuur is toegenomen, terwijl het aantal toeristen is gestegen. Waar eerder toeristen werden aangemoedigd, ziet hij nu een omslag naar het beperken van toeristische druk. Hij citeert passages waarin de nadruk ligt op recreatie voor omwonenden en kleinschalige verblijfsaccommodaties. Hij stelt voor om scherpere keuzes te maken en vraagt of een "nee, tenzij"-beleid voor recreatiewoningen niet beter zou zijn, zodat de natuur meer toegankelijk blijft
1970 voor een bredere groep Noord-Hollanders in plaats van een intensief gebruik door een kleinere groep.

Daarnaast uit de heer Veenboer zorgen over de participatie van andere partijen, zoals gemeenten en de ANWB. Hij heeft signalen ontvangen dat sommige partijen zich onvoldoende betrokken voelen bij het opstellen van de beheernota. Hij vraagt de gedeputeerde of deze situatie wordt herkend en stelt voor dat PWN nogmaals langsgaat bij deze partijen om te laten zien hoe hun input is verwerkt in de nota.
1975

Tot slot benadrukt hij dat, hoewel de nota nu behandeld kan worden, het belangrijk is dat er in de toekomst ruimte blijft om in te spelen op belangen en feedback gedurende de looptijd van tien jaar.
1980

Statenlid **Korzelius** (GL) geeft aan dat hij had verwacht dat de directeur van PWN aanwezig zou zijn om vragen te beantwoorden over de beheernota, omdat hij vragen heeft die hij niet geschikt acht om aan de gedeputeerde te stellen. Gelukkig kon hij zijn vragen eerder kwijt aan mevrouw Van Wesemael.
1985

Statenlid Korzelius vraagt zich af wat precies het karakter van de beheernota is en leest het document als een visiedocument dat verder uitgewerkt en geconcretiseerd zal worden. Hij geeft

Pagina 45

1990 aan dat er in de nota al zaken staan zoals de verhoging van fietspaden en verwacht dat PWN hier verder mee aan de slag gaat, inclusief kostenanalyse. Hij stelt voor dat eventuele bijstellingen van de beheernota tussentijds worden gecommuniceerd aan de Staten, zodat ze op de hoogte blijven van aanpassingen en de concretisering van maatregelen.

1995 Verder uit Statenlid Korzelius zijn tevredenheid over de beheernota. Hij prijst het inzicht dat wordt gegeven in de problematiek van het beheer van de duinen en ziet een verschuiving bij PWN: waar het bedrijf vroeger primair een drinkwaterbedrijf was, ligt nu een bijna gelijke nadruk op natuur en recreatie. Hij waardeert dat de natuur een steeds belangrijker rol krijgt en wijst op het belang van schone natuur voor schone drinkwaterbronnen.

2000 Statenlid Korzelius erkent dat deze focus spanningen kan veroorzaken, vooral gezien de stijging van bezoekersaantallen van 6 miljoen in 2000 naar 8 miljoen in 2023. Hij maakt zich zorgen over de conflicten tussen verschillende vormen van recreatie, zoals de snelle e-bikers versus wandelaars en gewone fietsers, en vraagt hoe dit gereguleerd kan worden. Hij noemt ook de zonerings waar PWN aan werkt en vraagt naar de visie van de gedeputeerde op de balans tussen natuur en recreatie.

2005 Tot slot benadrukt Statenlid Korzelius zijn steun voor de natuurlijke ontwikkeling van het duingebied, zoals voorgesteld in de nota, en is hij een warm voorstander van de verstuiving en vernatting van het gebied omdat dit bijdraagt aan de ecologische kwaliteit van het duinreservaat.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) bedankt voor het opstellen van de beheernota en geeft aan dat Volt tevreden is met de focus op klimaatverandering en de inzet van PWN op een klimaat-adaptief programma. Toch heeft ze enkele vragen en opmerkingen.

2015 Allereerst benoemt mevrouw Schneemann de spanning tussen natuurbehoud en recreatie. Ze merkt op dat in de nota recreatie wordt omschreven als "verwonderen," terwijl Volt vindt dat het vooral moet draaien om ontspanning. Ze ziet een risico in de balans tussen verschillende recreanten, zoals wandelaars en wielrenners, die elkaar kunnen hinderen. Ze vraagt welke keuzes gemaakt worden wanneer recreatie en natuurbescherming botsen, bijvoorbeeld bij verstuiving van de duinen en de impact daarvan op de fietspaden.

2020 Daarnaast stelt ze vragen over de regionale recreatie en welke andere regio's de recreatiedruk moeten gaan opvangen. Ze vraagt ook naar de aanpak van bosvorming en wil weten of nieuwe bossen eerst worden aangeplant voordat de oude gekapt worden, om te voorkomen dat er geen vervanging is voordat het huidige groen verdwijnt.

2025 Tot slot merkt mevrouw Schneemann op dat de nota meer aandacht had mogen besteden aan wateropvang in de omgeving, zodat inwoners ook beschermd worden tegen wateroverlast.

2030 Mevrouw **Hoogendoorn-van der Maarl** (ChristenUnie) bedankt PWN voor de beheernota en benadrukt het belang van drinkwater. Ze roept op tot waterbesparing en merkt op dat er nog steeds huizen worden gebouwd zonder grijswatersysteem, wat problematisch kan zijn, zoals blijkt uit ervaringen in andere provincies.

2035

Pagina 46

2040 Hoewel ze tevreden is met het stuk, begrijpt ze de onrust over de ondergestoven fietspaden, een probleem dat al lang speelt. Ze wijst erop dat de nota stelt dat het padennetwerk toekomstbestendig moet worden gemaakt (pagina 21), maar benadrukt dat het vrijhouden van paden, zoals bij het Kattendel (30.000 euro per jaar), niet realistisch is als de focus op natuur ligt. Ze stelt voor om dan een andere keuze te maken, zoals het omleggen of afsluiten van het fietspad.

2045 Mevrouw Hoogendoorn-van der Maarl suggereert dat er meerdere oplossingen mogelijk zijn, bijvoorbeeld het aanleggen van een fietsbrug. Ze roept op tot overleg tussen PWN en de fietsorganisaties om gezamenlijk tot oplossingen te komen en een afstemming te bereiken over wat wel en niet mogelijk is.

2050 Mevrouw **Bakker** (VVD) geeft aan dat de VVD de beheernota van PWN heeft gelezen en erkent PWN als de belangrijkste drinkwaterleverancier in de provincie. Ze beschouwt de nota als een globaal document dat verder uitgewerkt zal worden in diverse beheerplannen, met aandacht voor recreatie, natuur en wateroverlast. De VVD wil graag duidelijke kaders zien voor deze uitwerkingen.

2055 Ze maakt de aanname dat de uitgewerkte beheerplannen niet meer terugkomen bij Provinciale Staten en vraagt de gedeputeerde of dit klopt. Ze wijst erop dat, als de huidige nota wordt goedgekeurd zonder die kaders, er geen richting is voor de uitwerking van de plannen op het gebied van recreatie en waterbeheer. Gezien de zorgen die insprekers die ochtend hebben geuit over wateroverlast door regenval, vraagt ze gedeputeerde Kocken om geen gebruik te maken van parallelle trajecten, maar om te kiezen voor een geïntegreerde aanpak.

2060 Mevrouw Bakker roept de gedeputeerde op om opnieuw in gesprek te gaan met PWN over de beheernota, met als doel om deze op de genoemde punten aan te passen.

2065 De heer **Dessing** (FvD) uit zijn kritiek op de PWN Beheernota en benadrukt zijn onvrede met de huidige aanpak van het beheer van het duingebied, het drinkwater en de natuur. In tegenstelling tot GroenLinks, die positief is over vernatting en stuifduinen, beschouwt de heer Dessing deze ontwikkelingen als zeer schadelijk. Hij wijst op de negatieve gevolgen, zoals de kap van naaldbossen, waarvan het hout volgens hem gebruikt wordt in biomassacentrales, iets waar hij zich fel tegen verzet.

2070 De heer Dessing benadrukt de problemen van vernatting en stelt dat honderden huizen onder water staan door het hooghouden van het waterpeil, wat volgens hem enkel gebeurt om CO₂-reductie te bereiken. Hij beweert dat deze agenda wordt verborgen en wil dit expliciet onder de aandacht brengen. Hij vraagt zich af waarom het vasthouden van water zo belangrijk is en stelt dat de overlast voor bewoners beperkt moet worden.

2075 Hij waarschuwt dat de vastlegging van deze plannen voor de komende tien jaar in de beheernota een verkeerde keuze is. Omdat er geen mogelijkheid is om amendementen in te dienen, roept hij alle Statenleden op om de nota terug te sturen naar de tekentafel en niet goed te keuren.

2080 Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt de heer Dessing of hij, ondanks zijn kritiek op CO₂-reductie, wel vindt dat het belangrijk is om voldoende schoon drinkwater te hebben.

Pagina 47

2085 De heer **Dessing** (FvD) bevestigt dat schoon drinkwater absoluut belangrijk is en benadrukt dat dit al tientallen jaren succesvol is gedaan. Hij betwist echter dat het verhogen van het grondwaterpeil nodig zou zijn om de drinkwatervoorziening te waarborgen. Volgens hem is het uitschakelen van pompen een slap excuus om het waterpeil te verhogen en noemt hij dit argument onwaar.

2090 De heer **Van Tiggelen** (PVV) sluit zich aan bij de oproep van de heer Dessing om de PWN Beheernota terug te sturen naar de tekentafel. Hij bekritiseert de uitleg over de drinkwatervoorziening en verduidelijkt dat het drinkwater van PWN komt uit het IJsselmeer (Andijk), en deels naar Tata Steel en Van Gelder Papier gaat als industrieel water, terwijl de rest naar het infiltratiegebied bij Castricum gaat. Ook noemt hij Waternet, dat jaarlijks 2,9 miljoen kuub water verwerkt via de Amsterdamse Waterleidingduinen.

2095 De heer Van Tiggelen wijst erop dat de klachten over hoge grondwaterstanden niet gaan over dit specifieke gebied en rekent voor dat de totale jaarlijkse hoeveelheid van 11 miljoen kuub overeenkomt met ongeveer 30.000 kuub per dag. Hij vergelijkt dit met de inhoud van een olympisch zwembad en stelt dat het effect van de huidige maatregelen verwaarloosbaar is. Hij vraagt naar de capaciteit van de pompen die nu uitstaan, zodat hij dit zelf kan narekenen en inzicht kan krijgen in de daadwerkelijke impact.

2105 Verder stelt de heer Van Tiggelen dat inspanningen voor CO₂-reductie geen merkbaar effect zullen hebben, een punt dat hij al vaker heeft gemaakt. Hij geeft aan dat hij, als fietser, ook problemen ondervindt met de ontoegankelijkheid van fietspaden door stuifzand. Hij reageert met cynisme op de voorkeur voor stuifduinen, door voor te stellen dat liefhebbers daarvan beter de Skeleton Coast in Namibië kunnen bezoeken.

2110 Tot slot benadrukt hij dat de PVV duidelijk tegen de beheernota is en hun standpunt heeft onderbouwd.

2115 Mevrouw **Sijbenga** (BBB) benadrukt dat de PWN Beheernota, die Provinciale Staten straks ter goedkeuring voorligt, een belangrijk document is dat de basis vormt voor de komende tien jaar. Hoewel de nota de ambities en doelen voor die periode schetst, vindt zij het document weinig concreet als het gaat om het waarborgen van deze doelstellingen en het aanpakken van grote uitdagingen. Ze noemt specifiek de toekomstbestendigheid van het padennetwerk en vraagt wat dit precies inhoudt, hoe het probleem wordt opgelost en wat de kosten zullen zijn.

2120 Over de waterberging vraagt ze naar de impact voor omwonenden, ondernemers en agrariërs.

2125 Ze verwijst naar de passage waarin de duinen worden gezien als recreatieruimte voor omwonenden en niet als toeristisch product. Ze vraagt hoe dit onderscheid concreet wordt gemaakt, en niet enkel door het beperken van nieuwe verblijfsaccommodaties. Met de groeiende bevolking en de toename van de vraag naar recreatieruimte ziet ze een tekort van 1700 hectare rondom PWN-gebieden en vraagt of het niet mogelijk is om de beperkingen op recreatie in natuurgebieden te versoepelen en meer mensen toe te laten.

Daarnaast betreft mevrouw **Sijbenga** dat bij vervuiling van drinkwater vaak alleen gewasbeschermingsmiddelen worden genoemd. Ze pleit voor meer aandacht voor andere

Pagina 48

- 2130 vervuilers zoals medicijnresten, antibiotica, drugs en rioolwater, gezien de toename van medicijngebruik door de vergrijzende bevolking en de bewezen schadelijke effecten hiervan op water.
- 2135 Tot slot spreekt ze haar teleurstelling uit over het gebrek aan concrete plannen voor de aanpak van wateroverlast en had ze graag meer specificiteit gezien in de nota.
- Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt of BBB voornemens is om voor of tegen de beheernota te stemmen.
- 2140 Mevrouw **Sijbenga** (BBB) antwoordt dat ze, zoals de nota er nu ligt, niet zal voorstemmen. Ze pleit voor uitstel, zodat er eerst duidelijke randvoorwaarden kunnen worden opgenomen in de beheerplannen. Ze sluit zich aan bij de vorige spreker door te benadrukken dat het document geen visie is, maar een beheerplan voor tien jaar.
- 2145 De heer **Dijksen** (SP) uit zijn kritiek op de PWN Beheernota, met name het gebrek aan aandacht voor wateroverlast. Hij vindt dat dit onderwerp, gezien het recente ambtelijke coördinatie-overleg, wel meer uitgewerkt had kunnen worden. Daarnaast heeft hij andere bezwaren bij de nota.
- 2150 Ten eerste wijst hij op de verslechtering van natuurwaarden door verzuring van de grond, PFAS en landbouwgif. Hij merkt op dat, ondanks signalen vanuit natuur- en gezondheidsorganisaties over deze problemen, Gedeputeerde Staten hier geen aandacht aan lijkt te besteden. Hij vraagt waarom dit genegeerd wordt en wat Gedeputeerde Staten gaat doen om deze problemen aan te pakken. Hij stelt voor om een spuitverbod in te voeren, zoals eerder door een inspreker werd voorgesteld.
- 2155 Ten tweede vindt de heer Dijksen dat de visie op begrazing achterhaald is en aangepast moet worden. Hij wil hier een zienswijze over indienen, omdat amendementen niet mogelijk zijn. Hoewel hij begrazing door konijnen acceptabel vindt omdat dit bijdraagt aan natuurdoelen, is hij tegen het gebruik van pony's, Schotse hooglanders en wisenten. Volgens hem dragen deze dieren niet bij aan de natuurdoelen, ondanks dat ze het landschap openhouden, en haalt hij een voorbeeld aan van een mislukt experiment met paarden in de Sluffer op Texel.
- 2160 Tot slot vraagt hij om inzage in het Texelse onderzoek naar de effecten van verstuing op de verzuring van de grond.
- 2165 Mevrouw **Jansen** (D66) geeft aan blij te zijn met de focus op natuur in de PWN-beheernota. Ze verwijst naar de Ecologische Autoriteit die stelt dat het duinsysteem niet robuust is en ziet de nota als een integraal plan met langdurige maatregelen om dit te verbeteren, een ambitie die D66 ondersteunt. Om verschillende verwachtingen over de uitvoering te voorkomen, vraagt ze Gedeputeerde Staten om een tijdspad met SMART-geformuleerde doelen van PWN. Dit stelt de Provinciale Staten in staat om tijdig te sturen.
- 2170 Ze gaat verder in op de regenoverlast en het stijgende grondwater in de duingebieden en wijst op de verwijzing in de nota naar een klimaatadaptieve inrichting van de duinen. Volgens mevrouw Jansen is de invulling hiervan nog te summier. Ze benadrukt het belang van een uitgebreide visie

Pagina 49

van PWN op klimaatadaptatie om zorgen van inwoners en gemeenten weg te nemen en vraagt wanneer deze visie verwacht kan worden en hoe deze in de huidige plannen wordt geïntegreerd.

2180 Ten slotte benadrukt mevrouw Jansen het belang van toegankelijkheid van de duinen, die voor veel inwoners van Noord-Holland als "achtertuin" fungeren. Ze vindt dat fietsroutes naar en in de duinen op orde moeten zijn, maar alleen als deze de natuur niet schaden. Ze noemt tijdelijke oplossingen voor wateroverlast en zandverstuiving als goede voorbeelden en vraagt hoe deze gefinancierd worden en of de beschikbare middelen voldoende zijn.

2185 Mevrouw **Gordijn** (JA21) geeft aan dat JA21 trots is op het feit dat er op een duurzame manier water gewonnen kan worden in de Noord-Hollandse duinen, wat bijdraagt aan lage drinkwaterkosten en een buffer biedt bij droogte of calamiteiten. Ze ondersteunt het standpunt van PWN om ruimte te reserveren voor wateropslag, gezien het dreigende watertekort in de provincie. Mevrouw Gordijn noemt specifiek de zoetwaterbel in de duinbodem, die kansen biedt om ondergronds meer water op te slaan tijdens droogteperiodes, en vraagt of er al concrete plannen zijn, zoals een Aquifer Storage and Recovery Plan, vergelijkbaar met wat in de glastuinbouw wordt toegepast.

2195 Ze erkent ook dat PWN de wateroverlast serieus neemt en onderzoekt welke maatregelen nodig zijn om het waterpeil lokaal te beheren. JA21 hoopt dat PWN maatregelen overweegt die zowel de wateroverlast aanpakken als bijdragen aan waterwinning, zoals het activeren van het pompstation in Overveen en het uitbreiden van diepe infiltratie, een methode die al in de Amsterdamse Waterleidingduinen wordt toegepast. Mevrouw Gordijn wijst erop dat hier een vergunning voor nodig is van de provincie en vraagt de gedeputeerde of deze bereid is dergelijke vergunningen voor andere duingebieden te overwegen. Daarnaast vraagt ze of de gedeputeerde ook kan kijken naar andere maatregelen, zoals het herstellen van duinrellen.

2200 Tot slot spreekt mevrouw Gordijn haar zorg uit over de boskap in de duingebieden, ondanks de lof in de nota over de diversiteit van het duinlandschap. Ze vraagt de gedeputeerde of er inzicht is in het verlies van diersoorten of andere gevolgen door de boskap.

2205 JA21 zal tegen de beheernota stemmen, omdat zij meer concrete maatregelen willen zien, gezien de impact en de looptijd van tien jaar die in de nota wordt vastgelegd.

2210 Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) geeft aan dat zij de PWN Beheernota 2025-2035 leest als een beheerplan voor de Noord-Hollandse duingebieden in de komende tien jaar. Hoewel de nota de samenhang tussen natuur, recreatie en drinkwater benadrukt en knelpunten benoemt, merkt ze op dat er veel nadruk ligt op natuurlijke processen zoals verstuiving en oplossingen die ondersteund en geïnspireerd worden door de natuur. Ze ziet hierin een verschuiving van traditioneel beheer naar een meer natuurlijke aanpak.

2215 Mevrouw Van der Helm-Chandansingh vraagt zich af waar de menselijke factor blijft in deze benadering. Ze wijst op de groeiende recreatiedruk in de drukbevolkte Randstad en vraagt waar deze mensen dan moeten recreëren, zeker gezien de verdwijning van bossen in het gebied. Ze stelt kritische vragen over de balans tussen natuurbehoud en recreatiemogelijkheden voor inwoners en mist concrete oplossingen van PWN op dit vlak.

Pagina 50

2225 Daarnaast sluit ze zich aan bij de vragen van andere Statenleden over wateroverlast, een probleem waar inwoners al bijna twintig jaar aandacht voor vragen. Ze vindt dat dit aantoont dat PWN de menselijke factor in hun plannen over het hoofd ziet. Vanwege deze punten geeft ze aan dat 50PLUS tegen de beheernota zal stemmen.

2230 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt voor de beheernota die het beleid voor de komende tien jaar schetst. Ze benadrukt het belang van een goede balans tussen drinkwatervoorziening, natuur, recreatie en de activiteiten en bewoning aan de rand van de duinen. Voordat het CDA kan instemmen met de nota, wil zij doorgronden waar de uitgangspunten concreet toe leiden. Ze vraagt of, na goedkeuring van de nota, nog voldoende mogelijkheden blijven om stuifzand en wateroverlast in duinvalleien, op fietspaden en bij woningen te beheren. Ze wil weten hoe ervoor
2235 gezorgd wordt dat fietspaden begaanbaar blijven en kelders niet onder water komen te staan, en of dit nog beïnvloed kan worden als de nota wordt aangenomen.

2240 Daarnaast vraagt ze naar de link tussen dit beleid en de toekomstige ontwikkelingen in de binnenduinstrand. Ze uit haar zorgen over mogelijke knelpunten als grondgebruik en bedrijvigheid in de binnenduinstrand zouden moeten wijken vanwege dit beleid. Ze wil weten hoe de beheernota zich verhoudt tot de binnenduinstrand en of de randvoorwaarden hierin goed zijn meegenomen.

2245 Mevrouw Koning-Hoeve benadrukt dat als deze zaken niet naar tevredenheid zijn geregeld, het CDA tegen de beheernota zal stemmen.

2250 Statenlid **Van Aesch** (PvdD) benadrukt dat de Partij voor de Dieren streeft naar een robuust duinecosysteem waar natuur, dieren, drinkwaterwinning en recreatie in harmonie samenkomen. Ze schetst een ideaal beeld van een gevarieerd duinlandschap met een rijke biodiversiteit, maar constateert dat de werkelijkheid anders is. Omwille van de tijd beperkt zij zich tot twee vragen.

2255 De eerste vraag gaat over de drukfactoren in de natuuranalyses, waaruit blijkt dat bestrijdingsmiddelen een grote bedreiging vormen voor een gezond duinsysteem. Ze vraagt welke maatregelen Gedeputeerde Staten overwegen tegen PFAS en bestrijdingsmiddelen om de kosten voor schoon drinkwater beheersbaar te houden.

Haar tweede vraag is of GS op de hoogte is van de oproep van acht waterschappen die bij het Rijk pleiten voor een landelijk PFAS-verbod in 2026. Ze vraagt of GS van plan is zich bij deze oproep aan te sluiten.

2260 *Eerste termijn Gedeputeerde Staten*

Gedeputeerde **Kocken** geeft aan enthousiast te zijn over de PWN Beheernota en betreurt het dat dit enthousiasme niet door alle Statenleden wordt gedeeld. Ze hoopt hen op andere gedachten te kunnen brengen, want volgens haar is het een document waar de provincie trots op zou moeten zijn. Ze benadrukt dat PWN een belangrijk en mooi gebied beheert en dat de beheernota laat zien hoe zij dit de komende jaren willen vormgeven.

2270 Gedeputeerde Kocken legt uit dat deze nota niet de beheerplannen zelf bevat, maar een visie schetst die als basis dient voor toekomstige, concretere beheerplannen. Ze erkent dat de nota daardoor wat "hoog over" kan zijn, wat voor sommigen een reden lijkt om tegen te stemmen vanwege een gebrek aan concreetheid. Ze benadrukt echter dat het de bedoeling is dat dit

Pagina 51

document een langetermijnvisie biedt voor de komende tien jaar en niet specifiek gaat over de acties voor de komende paar jaar.

2275 Ze vraagt de Statenleden om open te staan voor deze benadering, omdat het een belangrijk stuk is dat in lijn is met de waarden van de provincie, zoals het waarborgen van schoon drinkwater, waarin de duinen een cruciale rol spelen. Ze roept daarom op om het document goed te keuren en benadrukt dat het afkeuren van de nota tragisch zou zijn, gezien het belang en de overeenstemming met provinciale prioriteiten.

2280 Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt hoeveel momenten Provinciale Staten nog hebben om bij te sturen als de nota wordt goedgekeurd.

2285 Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat ze hoopt dat PS voor zal stemmen, omdat de nota volgens haar voldoet aan de verwachtingen en doelstellingen die voor PWN relevant zijn. Ze benadrukt dat sommige onderwerpen die PS nu aanhaalt, zoals de toekomst van fietspaden, niet de primaire focus van de nota zijn. PWN richt zich op schoon drinkwater en een sterke natuur als primaire doelen, en de visie draait vooral daarom.

2290 Gedeputeerde Kocken verduidelijkt dat het aannemen van de nota niet betekent dat PS geen invloed meer kan uitoefenen op toekomstige ontwikkelingen, zoals verstuiving of fietspaden. Ze geeft aan dat deze onderwerpen in andere verbanden en beheerplannen terugkomen. Ze wijst erop dat de nota niet hoeft te voorzien in oplossingen voor recreatie, zoals de Fietsersbond of insprekers als de heer Weegink suggereerden. Ze erkent dat verschillende belangen tegen elkaar afgewogen moeten worden, en dat natuurherstel, zoals verstuiving, soms leidt tot problemen met fietspaden. Volgens haar is het belangrijk om die realiteit onder ogen te zien en oplossingen te zoeken, maar niet om het beheer volledig af te stemmen op recreatie ten koste van natuurdoelen.

2300 De heer **Dessing** (FvD) betoogt dat als PWN niet goed beheert, het onmogelijk wordt om te fietsen in het gebied, en hij vindt dat de visie duidelijk moet maken waar we naartoe willen.

2305 Gedeputeerde **Kocken** reageert door te stellen dat het hoofddoel van PWN niet is om fietsen voor iedereen mogelijk te maken, maar om de duinen gezond en sterk te houden voor waterwinning en schoon drinkwater, waarbij ruimte voor recreatie wordt gemaakt waar dat kan. Ze erkent dat dit een ingewikkelde balans is, maar benadrukt dat de focus op natuurherstel en drinkwater ligt.

De heer **Dessing** (FvD) werpt tegen dat stuifduinen niet nodig zijn voor drinkwaterwinning.

2310 Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat stuifduinen wel indirect bijdragen aan de waterzuivering. Ze benadrukt dat verstuiving de duinen sterk houdt, wat hun zuiverend vermogen verbetert. Zonder verstuiving zouden de duinen verdrogen en zou de biodiversiteit achteruitgaan, wat het zuiveringsproces van drinkwater zou ondermijnen. Ze legt uit dat PWN daarom bossen kapt om verstuiving te bevorderen en natuurlijke processen te ondersteunen.

2315 De heer **Dessing** (FvD) uit zijn twijfel en zegt dat hij zich niet kan voorstellen dat stuifduinen plotseling nodig zijn, terwijl drinkwaterwinning al decennia zonder deze maatregelen gebeurde.

Gedeputeerde **Kocken** verduidelijkt dat dit geen plotselinge maatregel is, maar een ontwikkeling

Pagina 52

van de afgelopen twintig jaar. Ze legt uit dat in het verleden het onttrekken van water uit de duinen tot verdroging leidde, waardoor men besloot om water uit het IJsselmeer te halen en dit te zuiveren met behulp van het duinlandschap. Hiervoor zijn echter gezonde duinen nodig, en dat vereist verstuiving. Ze legt uit dat dit beleid al twintig jaar wordt toegepast en dat het verwijderen van bossen om verstuiving mogelijk te maken deel uitmaakt van dit proces. Gedeputeerde Kocken erkent dat de heer Dassing hier anders over denkt, maar bevestigt dat dit de gekozen aanpak is en al langere tijd als noodzakelijk wordt gezien.

2325 Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt of gedeputeerde Kocken begrip heeft voor de kritiek van de Fietsersbond over het lange wachten op duidelijkheid over de fietspaden.

2330 Gedeputeerde **Kocken** erkent dat ze begrijpt dat wie een probleem signaleert, graag snel een oplossing wil. Ze geeft echter aan dat dit in veel gevallen, ook in dit geval, niet altijd realistisch is. Ze noemt als voorbeeld het koploperproject voor de Blijdensteinsweg, waar de provincie sneller heeft gehandeld dan sommige lokale partijen aanvankelijk verwachtten. Gedeputeerde Kocken legt uit dat er verschillende partijen betrokken zijn, zoals gemeenten en omwonenden, die allemaal hun eigen mening hebben over de oplossing van een probleem. Ze benadrukt dat niet elke oplossing direct haalbaar is, aangezien sommige opties vanuit natuurtechnisch oogpunt niet mogelijk zijn of erg kostbaar zijn. Daarom vraagt het proces tijd en zorgvuldige afwegingen, waaraan momenteel gewerkt wordt.

2340 De heer **Dijksen** (SP) vraagt de gedeputeerde om duidelijkheid over de mogelijkheid om bij te sturen. Hij wil weten of de beheernota de kaders van toekomstige beheerplannen vastlegt, waardoor Provinciale Staten later niets meer kunnen aanpassen.

2345 Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de beheerplannen in principe door Gedeputeerde Staten worden vastgesteld, maar dat PS daar zeker invloed op kan uitoefenen. Beheerplannen worden voor een periode van zes jaar vastgesteld, maar dit betekent niet dat ze gedurende die periode niet aangepast kunnen worden. PS heeft altijd de mogelijkheid om een beheerplan te agenderen als er behoefte is aan wijzigingen. Ze benadrukt dat GS de beheerplannen zorgvuldig opstelt met participatieprocessen om de betrokkenheid van belanghebbenden te waarborgen, maar dat er altijd ruimte is voor aanpassingen als dat nodig blijkt.

2350 De heer **Dijksen** (SP) vraagt opnieuw of de beheernota de kaders voor de toekomstige beheerplannen vastlegt of dat Provinciale Staten deze kaders later nog kunnen aanpassen.

2355 Gedeputeerde **Kocken** verduidelijkt dat de beheernota een visiedocument is dat als basis dient voor de beheerplannen, maar niet kaderstellend is. De beheerplannen zelf, die door Gedeputeerde Staten worden vastgesteld, zijn de daadwerkelijke kaderstellende documenten. PS kan deze beheerplannen later altijd wijzigen, onafhankelijk van wat er in de beheernota staat. Ze benadrukt dat de beheernota slechts een van de uitgangspunten is en dat er ruimte blijft om beheerplannen aan te passen, ook als bepaalde zaken niet in de nota zijn opgenomen. Volgens haar vormt de nota dus geen beperking voor toekomstige aanpassingen.

2360 De heer **Van Tiggelen** (PVV) vraagt verduidelijking over de verdroging van de duinen waar de gedeputeerde over sprak, aangezien het drinkwater voor de Amsterdamse Waterleidingduinen

Pagina 53

2365 vanuit de Lek komt en het water voor PWN uit het IJsselmeer, aangevuld met hemelwater, waarvan er volgens hem geen tekort is.

2370 Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat ze verwees naar een situatie van meer dan twintig jaar geleden, toen er nog water uit de duinen werd onttrokken. Destijds merkte men dat dit de duinen verdroogde en de biodiversiteit ernstig schaadde. Daarom werd besloten om drinkwater van andere bronnen te halen, zoals het IJsselmeer, en de duinen alleen nog te gebruiken voor zuivering, niet als bron voor water. Ze benadrukt dat dit een beslissing is die lang geleden is genomen om schade aan de natuur te voorkomen.

2375 Gedeputeerde **Kocken** beantwoordt de resterende vragen met de toelichting dat, gezien het aantal vragen, ze niet alles even diepgaand kan behandelen binnen de beschikbare tijd.

2380 De gedeputeerde benadrukt dat de PWN-beheernota een visiedocument is dat dient als basis voor toekomstige beheerplannen. In deze beheerplannen wordt het concreter uitgewerkt, rekening houdend met Natura 2000-richtlijnen die natuurbehoud als prioriteit stellen en recreatie inpassen waar mogelijk. De gedeputeerde benadrukt dat de duinen geen gebied zijn om toeristenmassa's aan te trekken, maar eerder gericht moeten zijn op recreatie voor de omwonenden van Noord-Holland.

2385 Wat betreft fietsinfrastructuur verwijst ze naar haar collega Olthof, die verantwoordelijk is voor het fietsnetwerk, en geeft aan dat verdere details over fietsroutes in dat kader besproken moeten worden. Ze verzekert dat PWN in overleg is met inwoners en betrokkenen om oplossingen voor fietspaden te vinden, maar dit valt buiten de scope van de nota.

2390 Gedeputeerde Kocken benadrukt dat er geen pompen zijn uitgezet wat leidt tot problemen, en dat ze daarom geen informatie kan geven over onbenutte pompcapaciteit.

Over het padennetwerk geeft ze aan dat het deel uitmaakt van de recreatieve structuur, en dat het robuuster zal worden uitgewerkt in toekomstige beheerplannen.

2395 Wat betreft de vraag over het toelaten van meer mensen in de duinen is gedeputeerde Kocken duidelijk: vanwege de kwetsbaarheid van het gebied is het niet verstandig om de toeristische druk te verhogen. De nota stelt dat recreatie passend en beperkt moet blijven, en verdere details komen in de beheerplannen aan bod.

2400 Gedeputeerde Kocken gaat ook in op de vraag over medicijnresten en bevestigt dat waterbedrijven zich bezighouden met de zuivering van verschillende vervuilende stoffen, inclusief medicijnresten en gewasbeschermingsmiddelen. Ze erkent de zorgen over PFAS en licht toe dat de provincie zich al heeft aangesloten bij de Europese oproep voor een verbod, maar benadrukt dat sommige toepassingen van PFAS essentieel zijn en dat er nog geen alternatieven beschikbaar zijn.

2405 Met betrekking tot het waterpeilbeheer wijst gedeputeerde Kocken erop dat de waterschappen hiervoor verantwoordelijk zijn en dat peilbesluiten door hen worden genomen.

2410 Ze bevestigt dat het herstel van duinrellen als maatregel tegen wateroverlast wordt onderzocht en dat dit onderwerp veel bijval heeft gekregen, maar dat het tijd kost om dergelijke maatregelen te

Pagina 54

implementeren.

2415 Tot slot reageert ze op de opmerking van 50PLUS over de menselijke factor. Gedeputeerde Kocken stelt dat PWN de mens niet over het hoofd ziet, maar juist samenwerkt met bewoners en belanghebbenden. Ze onderstreept dat de focus op water en natuur uiteindelijk bedoeld is om een leefbare provincie te waarborgen voor alle inwoners, wat volgens haar de menselijke factor wel degelijk centraal stelt.

2420 De voorzitter stelt voor dat de commissieleden een tweede termijn krijgen waarin ze kunnen reageren op de antwoorden van de gedeputeerde en eventuele onbeantwoorde vragen alsnog kunnen stellen. Zij moedigt de leden aan om in deze termijn duidelijk te maken wat zij nog nodig hebben om tot een besluit te komen, of dat nu een goedkeuring of afkeuring van de nota betreft. Zij verwijst ook naar het begin van de bijdrage van de gedeputeerde, waarin zij haar hoop uitsprak de commissieleden op andere gedachten te brengen en haar enthousiasme over de
2425 Beheernota PWN 2025–2035 deelde.

Tweede termijn commissie

2430 De heer **Veenboer** (PvdA) geeft aan teleurgesteld te zijn over hoe de discussie verloopt. Hij benadrukt dat hoewel recreatie belangrijk is, het behoud van de natuur voorop moet staan, omdat de natuur juist hetgeen is wat mensen willen bezoeken. Hij waarschuwt dat als de druk op de natuur te groot wordt, er uiteindelijk niets meer van overblijft om van te genieten.

2435 Daarnaast stelt hij dat hij vragen had over de participatie in het proces en dat hij blij is te horen dat er participatie heeft plaatsgevonden. Hij vraagt echter of er meer inzicht gegeven kan worden in de resultaten van die participatie en wat ermee is gedaan. De heer Veenboer stelt voor om, indien mogelijk, nog in gesprek te gaan met enkele van de betrokken partijen om beter te begrijpen hoe de verschillende belangen zijn meegenomen en om deze inzichten mee te nemen in de verdere behandeling van de nota.

2440 Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt aan de heer Veenboer waar de bezoekers naartoe moeten als er minder recreatie in de duinen mogelijk is.

2445 De heer **Veenboer** (PvdA) verduidelijkt dat hij niet heeft gezegd dat er minder recreatie moet plaatsvinden, maar dat hij waarschuwt voor de gevolgen van toenemende recreatiedruk. Hij benadrukt dat meer recreatie de natuur, die mensen juist willen bezoeken, kan beschadigen. Zijn punt is dat het belangrijk is om een balans te vinden zodat de natuur behouden blijft en recreatie op een duurzame manier mogelijk blijft.

2450 Statenlid **Korzelius** (GL) sluit zich aan bij de heer Veenboer (PvdA) en geeft aan dat GL de PWN Beheernota van harte zal steunen en voor zal stemmen.

2455 Mevrouw **Bakker** (VVD) geeft aan dat ze uit de antwoorden van de gedeputeerde heeft begrepen dat er in de uit te werken beheerplannen aandacht zal zijn voor recreatie, natuur en wateroverlast, en dat deze plannen door Gedeputeerde Staten worden vastgesteld. Ze vraagt of het mogelijk is dat de commissie standaard een adviserende rol krijgt bij de vaststelling van deze beheerplannen.

Pagina 55

2460 De heer **Van Tiggelen** (PVV) reageert met verbazing op de antwoorden van de gedeputeerde. Hij geeft aan dat hij eerder heeft gehoord dat het aanzetten van pompen door PWN vergelijkbaar zou zijn met het leegzuigen van een zwembad met een rietje, wat volgens hem impliceert dat deze pompen bestaan. Nu hoort hij echter van de gedeputeerde dat deze pompen er helemaal niet zijn, waardoor hij vraagt om duidelijkheid: bestaan deze pompen nou wel of niet?

2465 Daarnaast nuanceert de heer Van Tiggelen de discussie over de fietspaden en het stuifzand. Hij wijst erop dat het niet PWN is, maar Rijkswaterstaat die heeft besloten om gaten te maken in de primaire zeewering, de duinen, met als doel het kustgebied te versterken. Hij stelt dat dit ingrijpen door Rijkswaterstaat juist leidt tot de verstuiving die de fietspaden blokkeert, waardoor hij als fietser regelmatig vastloopt. Hij wilde deze nuance toevoegen aan de discussie om de rol van Rijkswaterstaat duidelijk te maken.

2470 De heer **Dijksen** (SP) merkt op dat hij nog geen antwoord heeft gehoord van de gedeputeerde over twee specifieke onderwerpen: het begrazen met groot vee in plaats van konijnen en de acties van Gedeputeerde Staten met betrekking tot landbouwgif. Daarnaast vraagt hij of de gedeputeerde de verwarring begrijpt die ontstaat wanneer dit document als beheernota wordt gepresenteerd, maar als visie wordt beschouwd. Hij benadrukt dat hij erop vertrouwt dat deze visie geen beperkende kaders oplegt aan de toekomstige beheerplannen.

2480 Mevrouw **Sijbenga** (BBB) geeft aan dat ze oorspronkelijk dacht dat de PWN-beheernota weinig invloed van de provincie zou toelaten. Ze benadrukt dat ze een beheernota anders ziet dan een visienota, omdat een visienota volgens haar een levend document is dat kan worden bijgesteld. Nu ze van de gedeputeerde hoort dat dit document als een visiedocument fungeert, waarin PS gedurende het proces input kan geven en bijstellingen kan doen, overweegt ze, ondanks dat ze meestal geen standpunt inneemt in de commissie, om dit wel te doen. Ze wil zich met haar fractie beraden, aangezien hun inbreng mogelijk van waarde kan zijn in het verdere proces.

2485 Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt aan mevrouw **Sijbenga** (BBB) of ze van mening is veranderd na hun eerdere gesprek, waarin mevrouw **Sijbenga** aangaf tegen de beheernota te stemmen zoals die nu voorlag. Ze vraagt of **BBB** nu voornemens is om toch voor te stemmen.

2490 Mevrouw **Sijbenga** (BBB) legt uit dat haar standpunt niet is veranderd, maar dat haar eerdere opmerking gebaseerd was op haar aanneme dat het een vaststaand beheerdocument betrof. Nu duidelijk is gemaakt dat het om een visiedocument gaat, wil ze dit terugkoppelen aan haar fractie om te bepalen hoe zij hierin staan. Ze benadrukt dat ze zich eerst wil beraden voordat ze een definitief standpunt inneemt.

2495 Mevrouw **Gordijn** (JA21) reageert door haar verwarring te uiten over de benaming van het document, aangezien het een beheernota heet maar nu wordt gepresenteerd als een visienota.

2500 Mevrouw **Sijbenga** (BBB) geeft aan dat zij de naam niet heeft verzonnen.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) stelt vervolgens dat het lijkt alsof **BBB** voornemens is om voor een document te stemmen dat als beheernota wordt gepresenteerd, alleen omdat het nu als visienota wordt omschreven.

Pagina 56

- 2505 Mevrouw **Sijbenga** (BBB) herhaalt dat zij zich nog wil beraden met haar fractie. Ze benadrukt dat ze normaal gesproken geen standpunt inneemt zonder overleg en dat haar eerdere standpunt was gebaseerd op haar interpretatie van de nota als een vaststaand beheerdocument. Nu wil ze dit opnieuw bespreken met haar fractie om een weloverwogen beslissing te nemen.
- 2510 Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) geeft een reactie aan BBB en benadrukt dat, ongeacht of het een beheernota of visienota wordt genoemd, het document van het college komt en binnen hun bevoegdheid valt. Ze legt uit dat het nu aan de Provinciale Staten is om hier signalen op af te geven en richting te geven. Ze waarschuwt dat wanneer de beheerplannen eenmaal worden vastgesteld, PS daar geen invloed meer op heeft, zoals de gedeputeerde eerder
- 2515 ook duidelijk heeft aangegeven. Als BBB nog sturing wil geven, dan moeten ze dat volgens haar nu doen, door al dan niet met de nota mee te gaan.
- Mevrouw **Sijbenga** (BBB) neemt dit mee terug naar de fractie.
- 2520 De heer **Dijksen** (SP) stelt dat, volgens zijn interpretatie, het precies andersom is dan wat mevrouw **Sijbenga** (BBB) aangeeft. Hij begrijpt uit de woorden van de gedeputeerde dat Provinciale Staten geen invloed meer kunnen uitoefenen op de beheerplannen, aangezien deze door Gedeputeerde Staten worden vastgesteld.
- 2525 Mevrouw **Sijbenga** (BBB) erkent dat zij mogelijk verkeerd heeft begrepen wat de gedeputeerde heeft gezegd. Ze vraagt de gedeputeerde om bevestiging of haar interpretatie inderdaad fout was.
- 2530 Mevrouw **Gordijn** (JA21) geeft aan dat ze verwarring ervaart en hoopt dat de gedeputeerde dit kan verduidelijken. Ze wijst erop dat ze de gedeputeerde eerder hoorde zeggen dat PWN niet verantwoordelijk is voor het waterpeilbeheer, maar dat ze in de nota leest dat PWN wel maatregelen wil nemen om het waterpeil lokaal te beheren. Ze vraagt hoe dit precies zit.
- 2535 Daarnaast haalt ze de onduidelijkheid rondom de pompen aan, waarbij er tegenstrijdige informatie lijkt te zijn over of de pompen er wel of niet zijn en of ze aan kunnen. Ze merkt op dat PWN in de nota aangeeft dat ze van plan zijn om de pomp bij Overveen weer aan te zetten en vraagt waarom dit dan wel mogelijk is.
- 2540 Mevrouw **Gordijn** uit verder haar zorgen dat er eenzelfde situatie zal ontstaan als bij de wateroverlast rondom de duinen, waarbij er onduidelijkheid is over verantwoordelijkheden en er voortdurend naar elkaar wordt gewezen. Ze vreest dat hetzelfde gaat gebeuren met de fietspaden, waarbij deze bedekt raken met zand en er vervolgens geen duidelijke aanpak is over wie verantwoordelijk is voor het onderhoud. Ze dringt erop aan dat er nu concrete afspraken gemaakt worden met PWN over de oplossingen die ze willen bieden en vindt dat dit het moment is om dit vast te leggen.
- 2545 Tot slot geeft ze aan dat JA21 tegen de nota blijft, omdat er te veel onduidelijkheid is en zij concrete oplossingen willen zien.
- 2550 Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) sluit zich aan bij de opmerkingen van mevrouw **Gordijn** (JA21) en benadrukt dat Provinciale Staten als hoogste orgaan verantwoordelijk is voor

Pagina 57

2555 het gebied, terwijl PWN als beheerder optreedt. Ze voelt dat PS buitenspel wordt gezet doordat het document afwisselend als beheernota en visienota wordt gepresenteerd, en benadrukt dat PS invloed zou moeten hebben op de plannen en de aanpak van PWN, vooral als deze beheerder overlast veroorzaakt.

2560 Ze herhaalt haar eerdere punt dat de menselijke factor onvoldoende wordt meegenomen in de nota. Ze erkent dat schoon drinkwater en natuurbehoud belangrijk zijn, maar wil duidelijkheid over hoe de gedeputeerde de overlast voor omwonenden en recreanten gaat aanpakken en waarom recreatie nu ondergeschikt wordt gemaakt aan natuurdoelen. Ze vindt dat dit aspect meer aandacht verdient en geeft aan dat ze tegen de nota zal stemmen vanwege deze onduidelijkheden en het gebrek aan aandacht voor de belangen van omwonenden en recreanten.

2565 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) geeft aan dat het CDA het doel voor schoon drinkwater volledig steunt. Echter, zij ziet in de visie een veronachtzaming van andere belangrijke belangen, zoals de problemen veroorzaakt door de grondwaterstand. Ze benadrukt dat zij in een visie ook aandacht wil zien voor deze kwesties en dat er gezocht wordt naar oplossingen samen met de betrokken mensen. Ze vindt dat dit aspect momenteel ontbreekt in de nota.

2570 *Tweede termijn Gedeputeerde Staten*

Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat zij en haar team het jammer vinden dat PWN niet zelf direct uitleg kan geven, omdat zij de experts zijn en aanwezig zijn in de zaal. Ze stelt voor dat Statenleden tijdens de koffiepauze even met hen in gesprek gaan als ze nog niet overtuigd zijn van de nota, omdat PWN dan direct de juiste informatie kan geven.

2575 Gedeputeerde Kocken verduidelijkt verder de verwarring over de terminologie van de nota. Ze legt uit dat het officieel een "beheernota" heet, maar dat dit iets anders is dan een beheerplan. De provincie stelt de Natura 2000-beheerplannen op, en deze worden door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Deze beheerplannen kunnen, indien nodig, door de Provinciale Staten worden geagendeerd voor discussie.

2585 Het beheerplan van PWN zelf wordt echter door PWN opgesteld, en dit gebeurt deels op basis van de beheernota, maar ook op basis van andere documenten en de input van de omgeving. Gedeputeerde Kocken benadrukt dat het document de visie van PWN weergeeft en een richtlijn vormt voor het toekomstige beheerplan. Ze verwijst naar het eerdere PWN-beheerplan van de afgelopen tien jaar, waarin PS ook niet belemmerd werd om discussies te voeren. Ze benadrukt dat PS nog steeds invloed kan uitoefenen op de zaken waar zij over gaan, terwijl PWN verantwoordelijk is voor het beheer van hun eigen grondgebied. Hiermee probeert ze duidelijk te maken dat de beheernota niet betekent dat PS geen invloed meer kan uitoefenen.

2590 De heer **Dijksen** (SP) merkt op dat er sprake lijkt te zijn van een Babylonische spraakverwarring over wie de beheerplannen vaststelt.

2595 Gedeputeerde **Kocken** verduidelijkt dat zij eerder verwees naar de Natura 2000-beheerplannen die door Gedeputeerde Staten worden opgesteld en vastgesteld. Dit geldt voor alle Natura 2000-gebieden, inclusief dit gebied. PS kan deze beheerplannen ter discussie stellen wanneer dat nodig is.

Pagina 58

- 2600 Ze legt verder uit dat het beheerplan van PWN, dat voortvloeit uit de beheernota, door PWN zelf wordt opgesteld, na participatie met de omgeving en op basis van deze nota en andere documenten. Hiermee probeert ze de verwarring te verminderen door de verschillende rollen en verantwoordelijkheden duidelijk te schetsen.
- 2605 Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt waar de doelstellingen van PWN precies vandaan komen en waar deze zijn vastgelegd.
- Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de doelstellingen van PWN zijn vastgelegd in de statuten van de organisatie. In deze statuten staat waar PWN voor is opgericht en welke doelen ze nastreven.
- 2610 Mevrouw **Bakker** (VVD) vraagt in welk plan kaders voor het beperken van wateroverlast en recreatie worden vastgelegd: in de PWN-beheernota of in het beheerplan van Gedeputeerde Staten.
- 2615 Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de Natura 2000-beheerplannen van de provincie de kaders bepalen voor hoeveel ruimte er is voor recreatie en wat daar wel en niet is toegestaan. PWN moet zich aan deze kaders houden bij het opstellen van hun eigen plannen. Binnen die kaders kan PWN bepalen wat er op de paden binnen hun gebied wordt toegestaan, maar zij moeten altijd binnen de regels van het Natura 2000-beheerplan blijven.
- 2620 Gedeputeerde **Kocken** geeft als voorbeeld dat als de provincie in het Natura 2000-beheerplan stelt dat gemotoriseerd verkeer niet is toegestaan in de duinen, PWN dit niet zelfstandig kan toestaan. Als PWN buiten de gestelde kaders wil opereren, moeten ze hiervoor een vergunning aanvragen.
- 2625 Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vraagt verduidelijking over de samenstelling van het bestuur van PWN, aangezien het een naamloze vennootschap is met de provincie Noord-Holland als enige aandeelhouder. Ze wil weten of en hoe Gedeputeerde Staten hierin vertegenwoordigd zijn.
- 2630 De **voorzitter** erkent dat de vraag van mevrouw Van der Helm-Chandansingh (50PLUS) technisch van aard is en geeft aan het eens te zijn met de opmerking van statenlid **Van Wijnen** (GL) dat dergelijke vragen misschien niet in deze vergadering thuishoren. Toch kijkt de voorzitter naar de gedeputeerde om te zien of zij de vraag kan beantwoorden, vooral in de hoop dat dit mogelijk kan bijdragen aan een verandering in het standpunt van 50PLUS. De voorzitter biedt ook de mogelijkheid aan de gedeputeerde om, indien nodig, de vraag schriftelijk te beantwoorden als ze dat prefereert.
- 2635
- 2640 Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de provincie Noord-Holland als enige aandeelhouder bij de aandeelhoudersvergadering van PWN betrokken is. Tijdens deze vergaderingen worden belangrijke beslissingen voorgelegd, zoals prijsverhogingen voor drinkwater of grote investeringen. Ze benadrukt dat GS, als aandeelhouder, de verantwoordelijkheid overlaat aan het aangestelde bestuur van PWN, zolang zij binnen de gestelde kaders opereren. GS bemoeit zich niet met de dagelijkse gang van zaken en geeft het bestuur de ruimte om zijn werk te doen.

Pagina 59

- 2645 Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) geeft aan dat ze de vraag eventueel schriftelijk zal inleggen als er nu geen ruimte is voor verdere detaillering. Ze benadrukt dat ze, gezien de rol van de provincie als enige aandeelhouder, verwacht dat er een verankering van GS in het bestuur van PWN is, maar zal dit schriftelijk verifiëren als het nu niet mogelijk is om hier verder op in te gaan.
- 2650 Gedeputeerde **Kocken** verduidelijkt dat GS niet in het bestuur van PWN zit, maar wel als aandeelhouder betrokken is bij de aandeelhoudersvergadering. GS is dus niet een van de bestuurders van PWN, maar vervult de rol van toezichthouder en besluitnemer bij belangrijke kwesties die in de aandeelhoudersvergadering aan bod komen.
- 2655 Vervolgens gaat gedeputeerde Kocken in op de vraag van de heer Dijkse (SP) over de inzet van grote begrazers. Ze legt uit dat deze maatregel is ingevoerd vanwege een tekort aan konijnen, die onvoldoende begrazing verzorgen. De grote begrazers zijn geïntroduceerd om dit tekort aan te vullen en zo het ecosysteem te ondersteunen. Ze benadrukt dat er voldoende onderzoek
- 2660 beschikbaar is dat de positieve effecten van deze maatregel op het ecosysteem aantoont.
- Over de vraag naar gewasbeschermingsmiddelen wijst gedeputeerde Kocken erop dat GS daar niet het bevoegd gezag over is, en PWN al helemaal niet. Ze legt uit dat de provincie te maken heeft met wettelijk toegestane bestrijdingsmiddelen en dat het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) hierover gaat. De provincie heeft niet de bevoegdheid om dergelijke middelen in het hele gebied te verbieden.
- 2665
- De heer **Dijkse** (SP) stelt dat hij het niet logisch vindt dat grote begrazers zijn geïntroduceerd vanwege een tekort aan konijnen. Hij suggereert dat het inzetten van meer konijnen een
- 2670 eenvoudiger en effectievere oplossing zou zijn. Daarnaast wijst hij erop dat er onderzoeken zijn die aantonen dat grote begrazers negatieve effecten hebben op bijvoorbeeld vogelpopulaties. Hij begrijpt daarom niet waarom gedeputeerde Kocken blijft kiezen voor grote begrazers als maatregel.
- 2675 Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de keuze voor grote begrazers niet door haar, maar door PWN is gemaakt als onderdeel van hun beheermaatregelen. Hoewel er mogelijk ook rapporten zijn die negatieve effecten aangeven, stelt zij dat PWN de inzet van grote begrazers ziet als een positieve bijdrage aan de biodiversiteit in het gebied.
- 2680 De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. De Beheernota PWN 2025–2035 zal als bespreekstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 11 november 2024. Het verslag van deze bespreking zal aan de stukken van de PS-vergadering worden toegevoegd.
- 2685 De **voorzitter** stelt voor om de vergadering voor tien minuten te schorsen, tot ongeveer 15.47 uur, zodat de aanwezige leden eventueel nog in gesprek kunnen gaan met de vertegenwoordigers van PWN die aanwezig zijn. Zij benadrukt dat de vergadering daarna in een rap tempo moet doorgaan, omdat gedeputeerde Kocken om 16.15 uur weg moet. Het zou volgens haar goed zijn als het volgende agendapunt voor die tijd kan worden afgerond.
- 2690

Pagina 60

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) stelt een punt van orde en suggereert om PWN zelf een toelichting te laten geven in de vergadering, om te voorkomen dat iedereen individueel naar hen toe moet gaan en het moeilijk is om elkaar goed te verstaan.

2695 De **voorzitter** begrijpt haar voorstel, maar geeft aan dat zij niet zeker weet of alle fracties vragen zullen hebben voor PWN. Zij stelt voor om het eerst op de voorgestelde manier te proberen, waarbij leden zelf naar PWN kunnen gaan. Als dat niet werkt, zal zij het opnieuw in overweging nemen.

Schorsing van 15.38 tot 15.48 uur.

2700

7.c.1 Natuur: Programma Natuurnetwerk 2025 (A-agenda commissie Landelijk Gebied 14 oktober 2024) en

7.c.2 Ingekomen schriftelijke inspraakreactie natuurorganisaties over Programma Natuurnetwerk Toelichting:

2705 *Met het Programma Natuurnetwerk (PNN) wordt verantwoording afgelegd over de voortgang en programmering van het Natuurnetwerk Nederland. In het huidige programma wordt slechts een overzicht gegeven van de korte termijn programmering van het PNN en, anders dan gebruikelijk, alleen in cijfers gepresenteerd. Doordat de reserve groen uitgeput raakt, het Rijk stopt met het NPLG en het Transitiefonds is weggevallen, zien we ons dit jaar gesteld voor een uitzonderlijke*
2710 *situatie, waarin een ernstig financieel knelpunt is ontstaan dat het onveranderd voortzetten van het huidige programma niet mogelijk maakt. De huidige programmering is louter ter onderbouwing van de gemaakte keuzes om de begroting van 2025 sluitend te maken. De commissie is gevraagd PS te adviseren over de voordracht Programma Natuurnetwerk 2025.*

2715 De **voorzitter** stelt voor om het A-stuk te bespreken, maar geeft aan dat gedeputeerde Kocken om 16.15 uur moet vertrekken. Het voorstel is om naar de sprekers te luisteren en te zien hoe ver men komt in de eerste termijn. Vervolgens zou het debat verdergaan op een andere avond, met een vervanger voor gedeputeerde Kocken. Mevrouw **Schneemann** (Volt) en mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vinden dit problematisch omdat het PNN belangrijk is en zij de voorkeur hebben dit onderwerp met gedeputeerde Kocken te bespreken. Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) stelt voor om Statenleden hun vragen vooraf in te laten dienen, zodat de vervanger beter voorbereid is. Mevrouw **Jansen** (D66) en gedeputeerde **Kocken** stellen voor om het debat te verplaatsen naar een volgende commissievergadering, zodat gedeputeerde Kocken aanwezig kan zijn bij de bespreking. De voorzitter ziet hier steun voor, met uitzondering van
2725 D66. De heer **Mülder** (D66) uit zorgen over de staatsrechtelijke en inhoudelijke koppeling tussen de begroting en het PNN, maar gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de stukken technisch apart behandeld kunnen worden. Aldus is besloten.

2730 Voor aanvang van de commissievergadering hebben drie sprekers zich aangemeld. Zij krijgen eerst de gelegenheid om hun bijdrage te leveren, waarna de commissie de mogelijkheid krijgt om hen vragen te stellen.

2735 De heer **Van der Peet** spreekt als grondeigenaar en ondernemer over zijn onbegrip en ongenoegen met de Natuurnetwerk Nederland (NNN)-begrenzing en het gebiedsproces. Hij benadrukt dat hij en zijn familie al decennia met onzekerheid kampen door overheidsingrepen. Hoewel zijn familie in 2009 een akkoord bereikte met provincie, gemeente en natuurorganisaties over de bedrijfsvoering via een bestemmingsplan, veranderde de situatie in 2019 toen de provincie aangaf dat zijn grond

Pagina 61

verplicht nodig was voor het NNN en zelfs onteigening overwoog.

2740 De heer Van der Peet heeft zich met andere grondeigenaren verenigd om in gesprek te gaan met de provincie. Ze willen bijdragen aan biodiversiteit, maar zonder het NNN-label. Ondanks beloften van de provincie bleek er geen gelijkwaardig proces te zijn; hun inbreng werd genegeerd. Bovendien ontdekte hij dat er onvoldoende basis was om zijn grond in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) te plaatsen. Uit een Wob-verzoek bleek dat de provincie onvoldoende data had om deze beslissing te onderbouwen.

2750 In 2021 diende de heer Van der Peet een zienswijze in, maar ontving geen reactie. Twee weken geleden publiceerde onderzoeks bureau Tauw, ingeschakeld door de provincie, een rapport over de hydrologie in Zuid-Kennemerland. Dit bevestigde dat er geen kwelpotentie is op zijn percelen, wat volgens de heer Van der Peet bewijst dat zijn grond ten onrechte in de NNN is opgenomen.

2755 De heer Van der Peet stelt voor om alternatieve gronden te gebruiken die al in bezit zijn van de provincie, zoals landbouwgrond, of gronden die geschikt zijn bevonden door onderzoek van de gemeente Bloemendaal. Hij verwijst naar het plan "Ons Perspectief", dat hij samen met de gemeente Bloemendaal in 2023 aan de provincie voorlegde. Hoewel het plan aan alle vereisten voldoet, wees de provincie dit af op basis van vermeende hogere natuurpotentie op de heer Van der Peets gronden, een reden die nu door het Tauw-rapport is weerlegd.

2760 Hij roept de provincie op om zijn alternatief te benutten, wat volgens hem snel en kostenefficiënt kan bijdragen aan de NNN-doelstellingen en de biodiversiteit kan bevorderen, terwijl zijn familiebedrijf en het cultuurhistorisch landschap behouden blijven. Hij vat zijn betoog samen met vier kernpunten: geen grondslag, geen geld, en een goed onderbouwd alternatief. Hij dringt er bij de provincie op aan deze kans te grijpen.

2765 Mevrouw **Oostindiën** vertelt dat zij en haar vrouw eigenaar zijn van een monumentale woning met grasland in het Westelijk Tuinbouwgebied in Haarlem. Hun gronden zijn aangewezen als onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). In 2021 voerde de provincie tweemaal een keukentafelgesprek met hen over de toekomst van hun percelen. Hoewel zij openstonden voor het omvormen van hun graslanden naar natuur, merkten ze in 2022 dat een rapport over het gebied zonder hun inbreng was opgesteld, terwijl niet-belanghebbenden wel waren gehoord. Het rapport stelde voor hun percelen openbaar toegankelijk te maken, wat zij afwezen. De provincie beweerde dat dit rapport informeel was en geen formele waarde had, maar mevrouw Oostindiën benadrukt dat de provincie regelmatig de status van rapporten wijzigt.

2775 In 2023 bleef ze in gesprek met de provincie en vroeg om ondersteuning bij het maken van een inrichtingsplan. In mei 2024, drie jaar na het eerste gesprek, vond een concreter overleg plaats met de provincie, gemeente en een ecooloog over de invulling van hun gronden binnen het NNN. Na dit overleg dienden ze een zienswijze in om het natuurtype te wijzigen naar N12.05 (kruiden- of faunarijke akker), wat volgens hun onderzoek passend zou zijn. De provincie gaf echter aan dat de ecologen de voorkeur gaven aan N12.02 (kruiden- en faunarijke grasland), met als reden dat dit hoogwaardiger zou zijn. Mevrouw Oostindiën kon deze onderbouwing nergens verifiëren.

2780 De procesmanager stelde zelfs voor hun zienswijze in te trekken en een kleiner deel van hun percelen als NNN in te richten, terwijl het andere deel ontgrensd zou worden. Dit voorstel wees zij

Pagina 62

2785 af, omdat het niet overeenkwam met hun visie. In het antwoord op hun zienswijze las ze dat Gedeputeerde Staten het voorstel afwijzen, met als enige argument dat de voorlopige ambitie is om de graslanden te behouden.

2790 Daarnaast haalt mevrouw Oostindiën aan dat op buurpercelen, die jaren geleden door de provincie zijn verworven, nog steeds geen natuurinrichting heeft plaatsgevonden. Ze vertelt dat er koeien in de weilanden lopen en dat dieren worden afgeschoten met provinciale vergunningen, ook op hun percelen zonder hun toestemming. Hiertegen hebben zij formeel bezwaar moeten indienen.

2795 Mevrouw Oostindiën concludeert dat de provincie mensen die willen meewerken aan natuurontwikkeling tegenwerkt, terwijl verworven gronden niet worden ingericht. Dit heeft hun enthousiasme om samen te werken sterk verminderd.

2800 Mevrouw **Demmers** legt uit dat haar familie, net als mevrouw Oostindiën, eigenaar is van een perceel in het Westelijk Tuinbouwgebied. Ze geeft aan dat zij zich in een andere fase van ontwikkeling bevinden en te maken hebben met waterproblemen, gebruikerswensen voor de toekomst en de mogelijke dreiging van een NNN-aanwijzing. Hun buurpercelen zijn gewijzigd, waarbij één perceel nu door een huurder wordt gebruikt, wat onzekerheid over de bestemming met zich meebrengt.

2805 Mevrouw Demmers beschrijft dat haar familiebedrijf momenteel dagrecreatie aanbiedt voor zorgcliënten. Op hun terrein is een moestuin en er worden activiteiten met dieren georganiseerd, wat voor de cliënten een prettige omgeving biedt. Hun doel is om het bedrijf toekomstbestendig te maken en te stabiliseren, maar daarvoor hebben ze oplossingen nodig voor waterbeheer, de NNN-aanwijzing en duurzame bedrijfsvoering.

2810 In haar betoog benadrukt mevrouw Demmers dat, hoewel hun situatie anders is dan die van Rutger van der Peet en Odette Oostindiën, zij vergelijkbare uitdagingen ondervinden. Ze heeft op dit moment geen expliciete vraag gesteld of vergunning aangevraagd, omdat ze niet aan het ontwikkelen zijn, maar wil toch haar stem laten horen. Ze geeft aan dat haar familie onzeker is over de toekomst en niet goed weet welke richting ze op moeten.

2820 *De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.*
De heer **Mantel** (JA21) vraagt aan de heer Van der Peet of de provincie inmiddels heeft aangegeven dat zijn percelen, gezien de afwezigheid van kwelpotentie, mogelijk niet langer van belang zijn voor het NNN.
De heer **Van der Peet** antwoordt dat de procesmanager heeft laten weten dat zowel de hydrologen als ecologen van de provincie het rapport nog gaan beoordelen. Daarnaast worden ook specialisten van andere natuurorganisaties betrokken. Hij noemt dit een "praatclub" die steeds groter wordt, wat volgens hem leidt tot vertraging. Hij geeft aan dat de status van zijn percelen telkens verandert, variërend van vochtig hooiland tot faunarijck en kruidenrijk grasland, of zelfs een ruigteveld, wat volgens hem overkomt als een braakliggend terrein. De heer Van der Peet merkt op dat deze variërende classificaties, die te vinden zijn op de BJJ12-website, het idee wekken dat de provincie hen aan het lijntje houdt en moeite heeft om na dertig jaar toe te geven dat ze fout zaten.

2830

Pagina 63

2835 De heer **Dessing** (FvD) spreekt zijn zorgen uit over de verwarring en veranderend beleid waar de drie insprekers over praten. Hij bedankt hen voor hun bijdrage en stelt een vraag aan de heer Van der Peet. De heer Dessing vraagt specifiek of er tijdens de keukentafelgesprekken daadwerkelijk gesproken is over de dreiging van onteigening, aangezien hem altijd is verteld dat hiervan geen sprake zou zijn.

2840 De heer **Van der Peet** bevestigt dat er wel degelijk is gesproken over onteigening. Hij legt uit dat hoewel het proces als "vrijwillig" wordt gepresenteerd, dit feitelijk niet het geval is, aangezien het verplicht is en daarmee neerkomt op onteigening. Hier is ook een krantenartikel over verschenen.

2845 De heer **Vendrig** (BBB) vraagt aan de heer Van der Peet wat de jarenlange onzekerheid rond het NNN-proces precies voor gevolgen heeft voor zijn bedrijf.
De heer **Van der Peet** reageert door uit te leggen dat deze onzekerheid een grote impact heeft. Hij gebruikt een metafoor om de situatie te verduidelijken. Hij vergelijkt het met het hebben van een droom die men wil verwezenlijken, gericht op familiebedrijven en niet op multinationals. Vanaf het begin weet men al dat er geen duidelijke basis en onvoldoende middelen zijn om deze droom te realiseren, maar men zet toch door. Daarbij worden gronden van ondernemers gebruikt, wat gezinnen in onzekerheid brengt. Terwijl de overheid vergunningen verleent, die een schijn van toekomstperspectief geven, worden deze weer ingetrokken als dat niet uitkomt.

2850 De heer Van der Peet stelt dat de overheid de inspraak van burgers laat doorgaan, maar hier niets mee doet, omdat ze vastberaden blijft haar eigen plannen te volgen. Hij beschuldigt de overheid ervan zich te verschuilen achter anderen en externe bureaus in te schakelen om haar plannen te rechtvaardigen, terwijl er nog steeds geen grondslag is. Zelfs wanneer alternatieven worden voorgesteld, wordt daar volgens hem niets mee gedaan.

2860 Hij wijst erop dat, ondanks het gebrek aan financiële middelen, de overheid doorgaat en zelfs overweegt haar plannen op te schorten, waardoor de dreiging boven gezinnen blijft hangen. De heer Van der Peet vraagt hoe men denkt dat deze mensen zich voelen na al die jaren en wat dit doet met hun vertrouwen in de overheid.

2865 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt aan de heer Van der Peet wat de voortdurende dreiging van de NNN-realisatie voor zijn bedrijf betekent, vooral omdat de doelen blijven staan terwijl er geen geld is om ze uit te voeren.

2870 De heer **Van der Peet** antwoordt dat dit veel onzekerheid veroorzaakt en dat het voelt alsof er een soort Wet voorkeursrecht gemeenten (WVG) op zijn bedrijf rust. Hierdoor kan hij geen beslissingen nemen of plannen maken. Dit heeft ook invloed op zijn particuliere klanten die hun paarden bij hem stallen; zij weten ook niet waar ze aan toe zijn, wat leidt tot veel wisselingen. Ondanks dat er door milieuwetgeving steeds minder mogelijkheden zijn voor nieuwe recreatiebedrijven, blijft de vraag naar recreatie toenemen.

2875 De heer Van der Peet geeft aan dat deze onzekerheid het plezier in het ondernemen vermindert en dat het moeilijk is om vooruitgang te boeken. Hij noemt dat hij bijvoorbeeld bezig is met een initiatief om paardenmest te behandelen met bacteriën om stikstofuitstoot te verminderen, geheel op eigen initiatief. Hij benadrukt dat hij dacht dat er binnen het gebiedsproces mogelijkheden waren om samen met de provincie stikstofreductie te realiseren, maar volgens hem lijkt de provincie alleen gefocust op juridisch afdwingen van de doelen. Dit voelt voor hem wrang.

Pagina 64

2880 Mevrouw **Bakker** (VVD) vraagt aan de heer Van der Peet of hij meedoet aan het gebiedsproces en wat dit tot nu toe heeft opgeleverd. Ze vraagt ook of het rapport "Ons Perspectief" hierin wordt meegenomen.

2885 De heer **Van der Peet** bevestigt dat hij sinds 2019 betrokken is bij de plannen en dat hij samen met andere grondeigenaren heeft geprobeerd hun belangen te vertegenwoordigen. Het duurde echter lang voordat ze een vertegenwoordiger namens hen aan tafel kregen, maar deze is inmiddels aanwezig. Hij geeft aan dat er weinig concreets is gebeurd; er werd een startnotitie opgesteld, maar in januari 2024 is het proces opnieuw begonnen door de toevoeging van nieuwe doelen, zoals waterbeheer en recreatie. Hoewel er diverse onderzoeksbureaus zijn ingehuurd en inspraakavonden zijn georganiseerd, voelt de heer Van der Peet dat er niet echt naar de inbreng van inwoners wordt geluisterd.

2890 Hij benadrukt dat hun vertegenwoordiger steeds aandringt op actie, maar dat er nog steeds weinig concreets gebeurt, en alleen een startnotitie is vastgesteld. De heer Van der Peet merkt op dat dit een bron van grote frustratie is, gezien de lange tijd die het proces al duurt. Hij vermeldt dat "Ons Perspectief" aan de gedeputeerde is aangeboden, maar dat dit voorstel niet wordt meegenomen in het gebiedsproces, wat hij erg jammer vindt.

2900 Mevrouw **Hoogendoorn-van der Maarl** (ChristenUnie) herinnert zich de heer Van der Peet uit eerdere inspraakrondes en bedankt hem en de andere insprekers voor hun bijdragen. Ze vraagt kort wat er is veranderd sinds de eerste keer dat hij insprak.

De heer **Van der Peet** antwoordt kort en bondig: er is niets veranderd.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de insprekers voor hun inspraak.

2905 De bespreking van dit agendapunt is aangehouden. Het Programma Natuurnetwerk 2025 zal tijdens de commissievergadering Landelijk Gebied van 25 november 2024 worden besproken.

9 B-agenda Landbouw, Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer, PPLG en Cultureel Erfgoed (gedeputeerde Beemsterboer)

2910 9.a C naar B verzoek PPLG – evaluatie koplopersaanvraag (B-agenda commissie Landelijk Gebied 9 september 2024)

Toelichting:

2915 *Het Rijk heeft de provincie in juni 2023 gevraagd koploperaanvragen in te dienen voor 1 juli 2023. Noord-Holland heeft een zevental projecten ingediend. De tegenvallende toekenning van middelen is aanleiding geweest voor het uitvoeren van een evaluatie van het aanvraagproces. De commissie kan het agendaverzoek, en met name de vragen aan de commissie met de indieners van het verzoek – D66 en Partij voor de Dieren – met elkaar en met de gedeputeerde bespreken.*

Eerste termijn commissie

2920 De heer **Mülder** (D66) geeft een toelichting op zijn agenderingsverzoek. Hij complimenteert de grondigheid van het rapport en benadrukt dat het duidelijk de gemaakte fouten blootlegt, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Volgens de heer Mülder laat het rapport zien dat er aanzienlijke steken zijn gevallen. Hij merkt op dat er veel vergaderingen zijn geweest waarin hij en anderen aangaven dat er iets niet klopte. Deze signalen werden echter genegeerd en afgedaan als onjuist. Hij

Pagina 65

2925 betreurt dat deze punten niet eerder zijn meegenomen in de besluitvorming en vraagt de gedeputeerde om een reflectie, vooral omdat de gedeputeerde eerder verzekerde dat alles in orde was.

2930 Statenlid **Haas** (PvdD) licht als tweede indiener het opwaarderingsverzoek toe. Ze legt uit dat de tegenvallende toekenning van middelen aanleiding was voor een evaluatie van het aanvraagproces. Ze sluit zich aan bij de opmerkingen van de vorige spreker en haalt het doel van de evaluatie aan, namelijk het verduidelijken van de aanpak bij het aanvragen van budget voor koploperprojecten. Volgens statenlid Haas mist de evaluatie echter een kritische beoordeling van de inhoud van de projecten, met name hoe deze aansluiten bij de doelstellingen van de subsidieregeling en het rijksbeleid. Ze stelt dat de vraagstelling van het college van GS alleen gericht was op het proces, waarbij de oorzaak bij voorbaat al werd gezocht in de procedure, niet in de inhoud van de aanvragen.

2940 Statenlid Haas benadrukt dat de slagingskans van een rijksbijdrage juist ook afhankelijk is van de inhoud. De conclusie dat slechts enkele werkprocessen herzien hoeven te worden, is volgens de Partij voor de Dieren onvoldoende. Ze vraagt of de projecten wel voldoende aansloten bij de voorwaarden van de regeling en stelt de aansturing van het proces ter discussie. Ze pleit voor een extern onderzoek of een onderzoek door de Rekenkamer, onder opdrachtgeverschap van Provinciale Staten, om de inhoud en aansturing van de aanvragen te onderzoeken. Dit moet
2945 leiden tot beter ingerichte toekomstige aanvragen. Tot slot vraagt ze naar de standpunten van GS en de andere fracties over deze kwestie.

De heer **Vendrig** (BBB) geeft aan dat BBB positief is over het feit dat er een evaluatie heeft plaatsgevonden. Hij prijst de organisatie voor het kritisch naar zichzelf kijken en het trekken van
2950 lessen uit de bevindingen. BBB onderschrijft de conclusie van de evaluatie en begrijpt de werkwijze van de provincie en de aanleiding voor de uitkomst. De heer Vendrig vraagt echter waarom deze discussie steeds terugkomt, aangezien dit onderwerp al eerder is besproken. Hij verwijst naar het agenderingsverzoek van de Partij voor de Dieren en D66, waarin de inhoud van de projecten centraal staat. Volgens BBB is de inhoud van de projecten een politieke keuze die
2955 bewust gemaakt moet worden door Provinciale Staten in Noord-Holland, en niet gebaseerd moet zijn op de hoeveelheid geld die ermee binnengehaald kan worden. Hij benadrukt dat dit in lijn is met de eerder besproken strategie om als provincie meer in positie te komen.

2960 De heer **Mülder** (D66) stelt kritische vragen aan de heer Vendrig (BBB) over diens opmerking dat de keuze voor de projecten een politieke keuze was. De heer Mülder wil weten wanneer BBB voor het eerst van deze projecten hoorde en op welk moment zij betrokken waren bij de indiening, aangezien het volgens de heer Vendrig om een politieke keuze ging.

2965 De heer **Vendrig** (BBB) antwoordt dat de projecten op een gegeven moment in een commissie zijn besproken, maar hij kan niet precies aangeven in welke commissie dit was. Wanneer de heer **Mülder** vraagt of de plannen toen al ingediend waren, geeft de heer **Vendrig** toe dat hij dit niet meer precies weet.

2970 De heer **Mülder** (D66) helpt vervolgens het geheugen van de heer Vendrig op weg door te stellen dat de projecten eigenlijk al vastlagen tijdens de bespreking van de eerste conceptversie van het PPLG. Hij benadrukt daarmee dat er geen bewuste politieke keuze is gemaakt.

Pagina 66

- De heer **Vendrig** (BBB) reageert door te stellen dat hij het belangrijk vindt dat niet het Rijk de keuzes maakt en dat de projecten een bepaalde strekking hebben.
- 2975
- De heer **Mülder** (D66) reageert hierop door te stellen dat het Rijk wel degelijk bepaalt welke subsidies worden verleend. Hij geeft als voorbeeld dat als het Rijk vraagt om projecten voor fietspaden, men geen projecten voor een snelweg moet indienen. De eisen van het Rijk waren duidelijk en gebaseerd op bijdragen aan de transitie, maar de provincie heeft daar volgens de heer Mülder niet goed op ingespeeld.
- 2980
- Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt de heer Vendrig (BBB) of hij tevreden was met de indiening van de projecten en de toegekende 12 miljoen euro.
- 2985
- De heer **Vendrig** (BBB) antwoordt dat hij daar geen negatieve gedachten over heeft. De heer Vendrig geeft aan dat het altijd meer had mogen zijn, maar dat dit afhankelijk is van verschillende factoren. Hij voegt toe dat hij zijn betoog graag wil afronden en dat het antwoord op haar vraag daarin mogelijk nog verder wordt uitgelegd.
- 2990
- De heer **Wallaart** (PvdA) verwijst naar het eigen accent van de provincie Noord-Holland, namelijk toekomstbestendige landbouw, en vraagt waar dit accent is voorgesteld. Hij heeft eerder aan het college gevraagd in welk stuk of tijdens welke vergadering van de commissie of de Staten deze beleidswijziging is besproken. Volgens het college is de commissie geïnformeerd via de aanbiedingsbrief aan het Rijk en is de werkwijze besproken in eerdere commissievergaderingen.
- 2995
- De heer Wallaart vraagt vervolgens aan de heer Vendrig (BBB) waar volgens hem deze beleidswijziging precies is besproken.
- De heer **Vendrig** (BBB) antwoordt dat dit in eerdere commissievergaderingen is besproken.
- 3000
- De heer **Wallaart** (PvdA) reageert door te benadrukken dat de informatie over de criteria pas is verstrekt via de aanbiedingsbrief aan het Rijk, wat betekent dat zij van tevoren niet op de hoogte waren.
- De heer **Vendrig** (BBB) blijft echter bij zijn standpunt en stelt dat dit volgens hem na bespreking in de commissies is gebeurd.
- 3005
- De heer **Vendrig** (BBB) gaat verder met zijn betoog en reageert op de vragen van de Partij voor de Dieren en D66 aan de fracties. Op de eerste vraag stelt de heer Vendrig dat Provinciale Staten betrokken moeten worden bij politieke keuzes om vooraf een discussie te hebben in plaats van achteraf, zoals nu het geval is. Hij merkt echter op dat in dit specifieke geval geen tijd was voor een voorafgaande discussie, omdat de aanvraag binnen een bepaalde deadline ingediend moest worden tijdens de formatie van het college.
- 3010
- Over de tweede vraag zegt de heer Vendrig dat deze hem bevreemdt, omdat de koploperprojecten op 29 juni zijn ingediend, terwijl de huidige verantwoordelijke gedeputeerde pas op 17 juli is benoemd. Hiermee wil hij aangeven dat de huidige gedeputeerde niet verantwoordelijk was voor de indiening van de projecten.
- 3015

Pagina 67

3020 Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt de heer Vendrig (BBB) of hij zich herinnert dat er tijdens de coalitievorming een PS-vergadering was waarin het PPLG besproken zou worden, maar waarin de coalitiepartijen besloten het debat niet te voeren omdat alle moties van tevoren al tegen zouden worden gestemd.

3025 De heer **Vendrig** (BBB) reageert dat hij zich herinnert dat het tijdens de coalitievorming moeilijk was om een debat te voeren, omdat het beleid van het college toen nog niet duidelijk was. Daarom is besloten het debat toen niet door te laten gaan.

3030 Mevrouw **Schneemann** (Volt) concludeert daarop dat PS wel invloed had kunnen uitoefenen, maar dat deze kans niet is benut. Ze vraagt de heer Vendrig om hierop te reageren.

3035 De heer **Vendrig** (BBB) vervolgt zijn betoog en gaat verder met vraag twee van de Partij voor de Dieren. Hij herhaalt dat de projecten zijn ingediend vóórdát de huidige gedeputeerde was benoemd. Mocht de Partij voor de Dieren doelen op de periode na 17 juli, dan heeft BBB geen kritiek op het leiderschap en functioneren van de gedeputeerde, gezien de hectiek en onduidelijkheden in dat traject.

3040 Over vraag drie stelt de heer Vendrig dat het benoemen van de aanvraag als mislukt, misplaatst is. Hij wijst erop dat er bijna 12 miljoen euro beschikbaar is gesteld en dat het lagere bedrag niet alleen aan de provincie te wijten is. Hij benadrukt dat de ingediende projecten in balans zijn, met drie landbouw gerelateerde projecten die ook voordelen voor de natuur bieden, drie natuur gerelateerde projecten en één op het gebied van recreatie. De heer Vendrig geeft aan dat BBB geen meerwaarde ziet in een verder extern onderzoek.

3045 Statenlid **Haas** (PvdD) vraagt aan de heer Vendrig (BBB) of ze het goed begrijpt dat BBB tevreden is met het binnengehaalde bedrag en geen verdere opmerkingen heeft over de aangevraagde gelden.

3050 De heer **Vendrig** (BBB) antwoordt dat BBB, gezien de omstandigheden, tevreden moet zijn, hoewel ze op meer hadden gehoopt. Hij voegt toe dat de vraag die hier gesteld wordt, is of de provincie hiervoor verantwoordelijk kan worden gehouden.

Statenlid **Haas** (PvdD) verduidelijkt dat de vraag niet gaat over de verantwoordelijkheid, maar over de oorzaak van het lagere bedrag en hoe daarvan geleerd kan worden voor de toekomst.

3055 De heer **Vendrig** (BBB) geeft aan dat hij in zijn betoog heeft gezegd dat hij het goed vindt dat hiernaar gekeken wordt en dat hij hoopt dat er lessen uit worden getrokken. Hij benadrukt echter dat het belangrijk is dat de provincie haar eigen keuzes maakt en niet alleen het beleid van het Rijk volgt vanwege het ophalen van subsidies.

3060 Statenlid **Haas** (PvdD) maakt vervolgens duidelijk dat de discussie niet gaat over de keuzes van het Rijk, maar over of de provincie de juiste projecten heeft ingediend en of BBB openstaat voor een onderzoek om dit te achterhalen.

3065 De heer **Vendrig** (BBB) herhaalt dat BBB geen meerwaarde ziet in een verder extern onderzoek, zoals hij eerder in zijn betoog heeft aangegeven.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) stelt dat de discussie niet gaat over schuld, maar over het leren van het proces, en benadrukt dat daarom dit onderzoek plaatsvindt. Ze wijst erop dat andere provincies wel succesvol zijn geweest bij het binnenhalen van middelen uit de beschikbare fondsen van het Rijk. Ze vraagt waarom Noord-Holland met de ingediende projecten niet hetzelfde resultaat heeft behaald en vindt dat de provincie hier kritisch naar moet kijken. Ze benadrukt dat het niet gaat om de verantwoordelijkheid van individuen, maar om de vraag of Noord-Holland scherp genoeg heeft ingespeeld op de voorwaarden van het Rijk. Ze vraagt de heer Vendrig of hij het met haar eens is dat de vraagstelling en aanpak van Noord-Holland wellicht niet scherp genoeg waren.

De heer **Vendrig** (BBB) geeft aan dat hij het niet eens is met mevrouw Van der Helm-Chandansingh (50PLUS). Hij stelt dat er uiteindelijk wel gelden zijn toegekend in de tweede beoordeling en dat het Rijk aangaf geen tijd te hebben gehad om bepaalde projecten te beoordelen. Volgens hem is het dus deels te wijten aan pech dat Noord-Holland niet volledig werd gehonoreerd.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) reageert door te zeggen dat ze niet gelooft in pech, maar in kennis. Ze wijst erop dat andere provincies, zoals Zuid-Holland en Utrecht, wel succesvol waren en dat dit erop wijst dat Noord-Holland mogelijk onvoldoende kennis of voorbereiding had bij de projectaanvragen. Ze vraagt opnieuw of de heer Vendrig het met haar eens is.

De heer **Vendrig** (BBB) verwijst naar het evaluatieonderzoek, waarin volgens hem duidelijk wordt aangegeven wat er beter had gekund. Hij benadrukt echter dat Noord-Holland wel geld heeft gekregen in de tweede tranche, en dat het dus niet lag aan de manier van indienen, maar aan tijdgebrek bij het Rijk.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) geeft aan dat, volgens haar, de manier van indienen er juist voor zorgde dat Noord-Holland uiteindelijk toch wat middelen kreeg. Ze besluit dat ze dit punt verder zal bespreken in haar eigen bijdrage.

Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) spreekt haar waardering uit voor de evaluatie van het proces en benadrukt dat deze evaluatie zich richt op hoe de aanvraag is uitgevoerd, maar niet op de uitkomsten. Ze is tevreden dat er lessen worden getrokken en dat de provincie voortaan minder bescheiden zal zijn en beter voorbereid zal zijn op de grillige processen vanuit het Rijk. Ze is echter vooral benieuwd naar de concrete acties die de gedeputeerde gaat ondernemen om deze lessen toe te passen op toekomstige projecten. Ze vraagt specifiek om een voorbeeld van wat er anders zal worden gedaan en welk effect dit mogelijk zal hebben op de koploperprojecten die doorgaan. Daarnaast wil ze weten welke concrete stappen de gedeputeerde zal zetten om de werkprocessen te verbeteren.

De heer **Wallaart** (PvdA) sluit zich aan bij de complimenten voor de evaluatie, zoals onder andere uitgesproken door de heer Mulder (D66). Hij noemt het rapport een interessante case study, geschikt voor masterstudenten Bestuurskunde, en stelt dat hij geen behoefte heeft aan aanvullend onderzoek, zoals gevraagd in vraag 3. van het agenderingsverzoek. Volgens hem is

Pagina 69

het huidige onderzoek al zeer goed en grondig. Hij vindt het ook terecht dat het onderwerp geagendeerd is, zodat het in de vergadering goed kan worden besproken.

3115 De heer Wallaart vraagt zich echter af of het functioneren en leiderschap van de gedeputeerde zo nadrukkelijk in de discussie moeten worden betrokken. Hij verwijst naar de tijdlijn: de besluitvorming over de koploperprojecten vond plaats op 30 juni 2023, terwijl de huidige gedeputeerde pas op 17 juli 2023 werd geïnstalleerd. De heer Wallaart vindt het daarom onterecht om deze keuzes aan het functioneren van de gedeputeerde te koppelen, waarmee hij
3120 vraag 2. beantwoordt.

Verder benoemt hij de drie lessen uit de evaluatie: minder bescheidenheid, intensievere afstemming, en een betere inrichting van werkprocessen. Hij steunt deze punten en vindt dat ze altijd toegepast moeten worden. Toch mist hij één les, namelijk dat de kwaliteit van de ingediende koploperprojecten niet voldoende was. Hij verbindt dit met het eigen accent van
3125 Noord-Holland en vraagt of GS erkent dat het een vergissing was om zo sterk in te zetten op landbouw, gezien de risico's en de lage scores bij Wekker. Hij vraagt om een duidelijke reactie, zodat de provincie bij toekomstige aanvragen kan inzetten op meer kansrijke projecten. Hiermee beantwoordt hij meteen vraag 1. van de Partij voor de Dieren en D66 met een bevestigend "eens".

3130 De heer **Vendrig** (BBB) vraagt de heer Wallaart (PvdA) of hij bedoelt dat landbouwprojecten per definitie niet kansrijk zijn.

De heer **Wallaart** (PvdA) verduidelijkt dat dit niet het geval is, maar dat de landbouwprojecten in deze specifieke ronde geen kans maakten vanwege de lock-in risico's die zwaar wogen bij de beoordeling. Volgens de heer Wallaart had dit kunnen worden voorzien en was het daarom niet verstandig om op deze projecten in te zetten. Hij benadrukt dat dit een strategische fout was in deze ronde, los van de waarde van de projecten zelf.

3140 De heer **Vendrig** (BBB) vraagt of het dan niet zo is dat je de keuze voor projecten laat beïnvloeden door de kans om geld of budget te krijgen, in plaats van de projecten te kiezen die je eigenlijk wilt, als je ervoor kiest om projecten niet in te dienen omdat ze niet kansrijk zijn.

De heer **Wallaart** (PvdA) reageert dat er ook andere projecten waren die ingediend hadden kunnen worden en die wellicht kansrijker zouden zijn geweest, en dat hij daar ook een voorstander van zou zijn geweest. Hij geeft het voorbeeld van de provincie Utrecht, waar projecten voor Beekdalherstel zijn ingediend, en merkt op dat dit wellicht ook een goede suggestie voor Noord-Holland had kunnen zijn. Tegelijkertijd erkent hij dat dit achteraf praten is.

3150 Mevrouw **Schneemann** (Volt) bedankt de ambtenaren voor de evaluatie en wijst op het belang ervan, zeker nu er een bedrag van 5 miljard beschikbaar komt waar Noord-Holland aanspraak op wil maken voor de PPLG-ambities. Ze vindt de conclusies en lessen uit het rapport interessant, maar merkt op dat een belangrijke component ontbreekt: een inhoudelijke evaluatie. Ze stelt dat de conclusie dat meer aangevraagd geld leidt tot meer toegekend geld absoluut klopt, maar dat
3155 dit relatief gezien niet voldoende inzicht biedt. Ze benadrukt dat de evaluatie geen vergelijking maakt met de inhoudelijke kwaliteit van de aanvragen van andere provincies en dat dit een gemis is.

Pagina 70

- 3160 Volt vraagt daarom of er niet meer visie en sturing vanuit het college had moeten komen bij de aanvragen. Mevrouw Schneemann geeft aan dat Volt het voorstel van de Partij voor de Dieren voor een inhoudelijke evaluatie steunt, omdat dit grondig moet worden aangepakt. Ze vraagt de gedeputeerde welke lessen inmiddels zijn doorgevoerd, zodat de provincie voorbereid is zodra de 5 miljard beschikbaar komt.
- 3165 Daarnaast vraagt ze naar de verwarring rondom de gebruikte terminologie, van koploper- tot no regret-projecten. Ze stelt dat duidelijke communicatie essentieel is en vraagt of deze verwarring, die volgens het rapport obstakels in het proces veroorzaakte, is teruggekoppeld aan het Rijk.
- 3170 Tot slot wil ze weten hoe de provincie concreet de samenwerking met andere provincies gaat verbeteren en of dit ook voor andere onderwerpen zal gelden, omdat Volt het belangrijk vindt dat dit niet slechts bij intenties blijft.
- 3175 Mevrouw **Hoogendoorn-van der Maarl** (ChristenUnie) bedankt de Partij voor de Dieren voor het agenderen van dit punt en waardeert dat GS heeft onderzocht waarom het proces is misgelopen en daar conclusies uit heeft getrokken. Ze vergelijkt het indienen van de projecten met een examen afleggen in de verwachting dat er nog een herkansing zou zijn, maar constateert dat die niet kwam. Ze merkt op dat de provincie de lat hoger had kunnen leggen en meer projecten had kunnen indienen, en vraagt zich af of er voldoende concrete plannen beschikbaar waren.
- 3180 Ze wijst op de keuze om te focussen op de startversie van het PPLG in plaats van op de koploperprojecten, wat volgens haar een gemiste kans was, aangezien de twee elementen elkaar juist hadden kunnen versterken.
- 3185 Omdat de ChristenUnie tevreden is met de duidelijkheid die het evaluatierapport biedt en de geleerde lessen, vindt de fractie een extra onderzoek niet nodig.
- 3190 Wel benadrukt mevrouw Hoogendoorn-van der Maarl dat samenwerking en overleg met andere provincies essentieel zijn. Daarom vraagt ze de gedeputeerde hoe dit contact in de toekomst zal worden vormgegeven bij nieuwe aanvragen. Daarnaast vraagt ze of de gedeputeerde kan bevestigen dat dit soort werkprocessen in het algemeen zijn verbeterd na deze ervaring, in de hoop dat er daadwerkelijk een procesverbetering heeft plaatsgevonden.
- 3195 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) merkt op dat de provincie volgens de evaluatie te bescheiden was en te kleine projecten indiende, en dat de kwaliteit van de ingediende projecten voortaan hoger moet zijn. Ze stelt dat de provincie te laat begon met het opstellen van de projecten, zoals letterlijk in de evaluatie staat. Ze geeft aan dat het CDA destijds teleurgesteld was over de lage bijdrage van slechts 12 miljoen euro voor Noord-Holland, zeker in vergelijking met de 284 miljoen euro die Utrecht ontving.
- 3200 Mevrouw Koning-Hoeve haalt aan dat gedeputeerde Beemsterboer destijds de schuld bij het ministerie legde en citeert een uitspraak van de provincie waarin wordt gesproken over "kennelijke willekeur" van het ministerie. Ze wijst erop dat uit de evaluatie blijkt dat de provincie zelf verantwoordelijk was, omdat de ingediende projecten niet goed genoeg voorbereid waren. Ze vindt dit een kwalijke zaak en vraagt GS hoe zij ervoor gaan zorgen dat toekomstige projecten en aanvragen beter voorbereid worden om een dergelijke situatie te voorkomen.
- 3205

Pagina 71

3210 Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) sluit zich aan bij de reeks van vragen die al gesteld zijn, maar benadrukt toch een aantal punten. Ze vindt dat niet alleen GS verantwoordelijk is voor het niet hoog genoeg leggen van de lat, maar dat ook Provinciale Staten hierin een rol spelen. Ze herinnert zich dat er in eerdere discussies sprake was van "remtrappen," een term die ze vaker gebruikt heeft, en stelt dat PS ook zelfkritisch moet zijn. Ze suggereert dat dit mogelijk een conclusie zou kunnen zijn uit een extern onderzoek.

3215 Ze gaat verder in op het gebrek aan sturing op de inhoud van de projecten en herinnert zich dat de discussies destijds vooral hierover gingen, maar dat er vaak werd besloten om niet door te gaan. Ze vraagt zich af of er daadwerkelijk lessen zijn geleerd, omdat een situatie als deze zich volgens haar niet meer zal voordoen. Ze legt deze vragen weer terug bij de personen die later in het debat gaan antwoorden, om hier duidelijkheid over te krijgen.

3220 Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) stelt dat er al veel besproken is en herhaalt dat 50PLUS altijd heeft gepleit voor een onderzoek om te achterhalen waar de problemen liggen. Nu de antwoorden er zijn, vraagt ze of er nog inhoudelijke acties ondernomen moeten worden. Ze blijft voorstander van overleg met andere provincies en geeft aan dat dit in de toekomst voor haar voldoende zou zijn.

3225 Mevrouw **Gordijn** (JA21) sluit zich aan bij de bevindingen uit de evaluatie, waaruit blijkt dat vooral procesmatige fouten zijn gemaakt, zoals het indienen van losse maatregelen in plaats van pakketten en miscommunicatie met het RTLG, evenals de onvoorspelbare landelijke situatie. Ze vraagt de gedeputeerde in hoeverre het nu mogelijk is om inzicht te krijgen of inhoudelijke verbeteringen nodig zijn, of dat eerst de procesmatige fouten moeten worden opgelost voordat er naar de inhoud gekeken kan worden. Mevrouw Gordijn benadrukt dat JA21 niet vindt dat de uitkomst van de aanvraag volledig te wijten is aan het handelen van de gedeputeerde, omdat er in het rapport meerdere factoren worden genoemd die van invloed zijn geweest. Wel ondersteunt ze het idee om in de toekomst nauwer samen te werken met andere provincies, zodat er over gelijke informatie beschikt kan worden en aanvragen op eenzelfde manier worden ingediend, om zo de slagingskans te vergroten.

3240 Statenlid **Van Wijnen** (GL) sluit zich aan bij de opmerkingen van de heer Wallaart (PvdA) en de andere fracties die vragen hebben gesteld over hoe het proces in de toekomst geborgd kan worden.

Eerste termijn commissie

3245 Gedeputeerde **Beemsterboer** blikt terug op de discussie over de koploperprojecten en legt uit dat de verwachting was dat er 1,3 miljard euro kon worden aangevraagd, met een potentiële extra post die het bedrag zou verhogen tot 1,6 à 1,9 miljard euro. De provincie hoopte ongeveer 800 miljoen van het Rijk te ontvangen en vroeg bijna 80 miljoen aan. Door de val van het kabinet en de controverse verklaring van onderwerpen, werd uiteindelijk in twee fasen slechts 21 miljoen toegekend. Dit is teleurstellend in vergelijking met andere provincies en met wat was aangevraagd, en vormde de aanleiding voor de evaluatie.

3250 De gedeputeerde geeft aan dat D66 vroeg of GS eerder had kunnen voorzien dat de aanvragen niet zouden worden gehonoreerd. Gedeputeerde Beemsterboer stelt dat GS altijd naar beste

Pagina 72

3255 weten antwoorden heeft gegeven, gebaseerd op de situatie van dat moment. GS ging ervan uit dat het Rijk nog in overleg was over de aanvragen, en het was daarom een verrassing dat zo weinig werd toegekend. Dit bleek ook uit de initiële reactie van GS, die het CDA aanhaalde.

3260 De gedeputeerde reageert ook op de vraag van de Partij voor de Dieren, die een diepere inhoudelijke beoordeling miste in de evaluatie. Hij erkent dat de evaluatie inderdaad verder had kunnen gaan, maar wijst erop dat op pagina vijf van het rapport duidelijk wordt gesteld dat de kwaliteit van de voorstellen niet goed genoeg was. Hij legt uit dat de focus destijds lag op het PPLG, aangezien dat als de grootste kans werd gezien om het volledige bedrag binnen te halen. Gedeputeerde Beemsterboer geeft toe dat dit wellicht een les is: bij nieuwe financieringsmogelijkheden van het Rijk moet de provincie direct en scherp inspelen, omdat de situatie aan rijkszijde kan veranderen.

3265 De gedeputeerde noemt voorbeelden van afgewezen projecten, zoals het actieve infiltratiesysteem en de stop- en verplaatsingsregeling, die niet aan de eisen voldeden. Hij vergelijkt de aanpak van Noord-Holland, waar losse maatregelen werden ingediend, met die van andere provincies zoals Overijssel, die complete gebiedsprocessen met meerdere doelen
3270 indienden.

3275 Ten aanzien van toekomstige aanvragen stelt gedeputeerde Beemsterboer dat het Transitiefonds en het NPLG nu vervallen zijn, wat betekent dat nieuwe aanvragen in deze vorm waarschijnlijk niet meer zullen komen. Toch hoopt hij dat toekomstige aanvragen voor andere doelen scherper en in overleg met de Staten kunnen worden vormgegeven.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt of de gedeputeerde toezegt dat toekomstige programma's eerst langs Provinciale Staten zullen komen voordat ze bij het Rijk worden ingediend.

3280 Gedeputeerde **Beemsterboer** bevestigt dit en geeft aan dat deze toezegging inderdaad geldt. Hij legt uit dat er in dit specifieke geval sprake was van zware tijdsdruk vanuit het Rijk, waardoor de keuze werd gemaakt om snel in te dienen zonder voorafgaand overleg met PS. Dit is echter niet de gebruikelijke werkwijze.

3285 Gedeputeerde Beemsterboer reageert op de oproep van de VVD om minder bescheiden te zijn. Hij geeft aan dat dit advies ter harte wordt genomen en dat het ook in de evaluatie terugkomt. Hij benadrukt dat de provincie voortaan scherp zal zijn op de momenten waarop het Rijk geld beschikbaar stelt, zodat zij daar snel op kan inspelen. Dit gebeurt in samenwerking met andere provincies, en er wordt nu al intensief gesproken over rijksmiddelen voor innovatie, zowel intern
3290 als in IPO-verband, om beter voorbereid te zijn.

Over de vraag naar de werkprocessen geeft de gedeputeerde aan dat er veranderingen zijn doorgevoerd, zowel binnen de organisatie zelf als op directieniveau. Het doel is om als gehele organisatie alert te zijn wanneer nieuwe financieringsmogelijkheden zich voordoen.

3295 Gedeputeerde Beemsterboer reageert ook op de opmerkingen van de Partij van de Arbeid over de kwaliteit van de projecten en de keuze voor landbouw. Hij stelt dat hij het niet eens is met de kwalificatie van mispeer en wijst erop dat er niet uitsluitend op landbouw is ingezet. Er zijn volgens hem ook verschillende natuurprojecten ingediend, zoals projecten voor honderd hectare

Pagina 73

3300 NNN (Natuur netwerk Nederland), 86 hectare parklandschap, en bossen. Deze projecten richtten zich volledig op natuurdoelen, waardoor er een bredere inzet was dan alleen landbouw.

De heer **Wallaart** (PvdA) vraagt verduidelijking over de evaluatie, waarin volgens hem staat dat er bewust is gekozen voor een eigen accent op landbouw. Hij stelt dat er destijds geredeneerd is dat er al voldoende financiering beschikbaar was voor natuurinvesteringen binnen het natuurprogramma, en dat daarom de keuze is gemaakt om nu in te zetten op landbouw. Hij vraagt zich af of het ingediende pakket nu echt een mix van verschillende projecten was, of dat er inderdaad een duidelijke focus lag op landbouw.

3310 Gedeputeerde **Beemsterboer** legt uit dat, hoewel het grootste project in de lijst, het Fieldlab Groene Hart, inderdaad een landbouwproject was, dit specifiek gericht was op het veenweidegebied, een gebiedstype dat het Rijk als prioritair had aangemerkt. Het project richtte zich op concrete en duidelijke "no regret" doelen in deze gebieden. Hij noemt daarnaast Waterland Oost als een ander project in een veenweidegebied. Hoewel er een focus op landbouw was in deze prioritair gebieden, benadrukt hij dat niet alle projecten landbouwgericht waren en dat het pakket breder was dan dat.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt of gedeputeerde Beemsterboer het ermee eens is dat de landbouwprojecten uiteindelijk ook voordelen voor de natuur opleveren en dus ook natuurelementen bevatten.

3320 Gedeputeerde **Beemsterboer** bevestigt dit en stelt dat natuur en landbouw nauw met elkaar verbonden zijn, waardoor alle projecten effecten op beide gebieden hebben.

3325 Hij voegt hieraan toe, richting de heer Wallaart (PvdA), dat het met de kennis van nu makkelijk is om te zeggen dat andere projecten ingediend hadden moeten worden. Volgens hem zou de les eerder moeten zijn om in de toekomst zoveel mogelijk projecten in te dienen, in plaats van de selectie te beperken. Gedeputeerde Beemsterboer geeft aan dat andere provincies honderden miljoenen hebben aangevraagd, terwijl Noord-Holland bijna tachtig miljoen heeft ingediend. In lijn met de VVD stelt hij dat de provincie wellicht brutaler had moeten zijn en meer aanvragen had moeten doen, in plaats van de keuze te beperken.

3330 Gedeputeerde Beemsterboer reageert vervolgens op de vragen van Volt over het bedrag van 5 miljard euro dat beschikbaar komt voor de landbouw. Hij legt uit dat de provincie zich al voorbereidt, ondanks de beperkte informatie over hoe dit bedrag precies besteed zal worden en of het via de provincies zal lopen.

De gedeputeerde bevestigt dat de evaluatie en het concept daarvan met het Rijk zijn teruggekoppeld en besproken.

3340 Aan de ChristenUnie geeft hij toe dat het idee van een herkansing onjuist was. GS dacht destijds dat er niet alleen verbeterlagen mogelijk zouden zijn op de eerste aanvraag, maar ook dat er meerdere rondes zouden volgen. Daarom lag de focus toen op het PPLG, wat achteraf onterecht bleek.

3345

Pagina 74

Gedeputeerde Beemsterboer benadrukt het belang van samenwerking met andere provincies, zoals blijkt uit de huidige voorbereidingen voor innovatieprojecten binnen IPO-verband. Hij merkt op dat deze samenwerking waardevol is, omdat het inzicht biedt in hoe andere provincies omgaan met aanvragen en hoe Noord-Holland zich zo goed mogelijk kan positioneren.

3350

Hij reageert vervolgens op de opmerking van het CDA over zijn eerdere uitspraak over "kennelijke willekeur" van het Rijk. Hij blijft achter deze woorden staan, omdat het Fieldlab Groene Hart project, dat in Zuid-Holland en Utrecht werd goedgekeurd, in Noord-Holland aanvankelijk niet werd gehonoreerd. Dat dit project uiteindelijk toch werd toegekend, bevestigt volgens hem deels zijn eerdere standpunt. Tegelijkertijd erkent hij dat de provincie achteraf gezien meer aanvragen had moeten indienen, maar benadrukt dat dit destijds niet voorzien kon worden.

3355

Vervolgens gaat de gedeputeerde in op de vraag van de SP over de lessen die geleerd kunnen worden, nu er geen volgende rondes zullen zijn. Hij stelt dat de belangrijkste les is om alert en snel te handelen wanneer er grote budgetten bij het Rijk beschikbaar zijn voor specifieke doelen, zodat de provincie daar zo goed mogelijk gebruik van kan maken.

3360

Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) stelt dat er een duidelijke keuze moet worden gemaakt over de inhoudelijke focus van de projecten, aangezien er volgens haar vaak een patstelling ontstaat tussen landbouw en natuur in de Staten, wat geen vooruitgang oplevert. Ze vraagt de gedeputeerde of hij dit herkent en of er in de toekomst een duidelijke richting gekozen zal worden om herhaling te voorkomen.

3365

Gedeputeerde **Beemsterboer** erkent dat bij de keuze voor de koploperprojecten destijds de discussie tussen landbouw en natuur, die nu prominenter is, minder een rol speelde. Om dit in de toekomst te voorkomen, stelt hij dat een les van andere provincies is dat "overvragen" geen slechte strategie is. Dit betekent dat de provincie zowel natuur- als landbouwprojecten kan indienen en vervolgens het Rijk kan laten bepalen wat wordt goedgekeurd. Hij geeft aan dat dit kan voorkomen dat de provincie zich te bescheiden opstelt.

3370

3375

Gedeputeerde Beemsterboer gaat verder in op de opmerking van 50PLUS over het belang van overleg met andere provincies, wat hij erkent als een belangrijk aandachtspunt.

Naar aanleiding van de vraag van JA21 over inhoudelijke verbeteringen, legt de gedeputeerde uit dat er nu weinig veranderingen mogelijk zijn binnen de huidige koploperprojecten. Hij meldt dat de provincie nog een extra poging heeft gedaan om deze projecten bij het Rijk onder de aandacht te brengen, zelfs nadat Wekker 2 was goedgekeurd. Hij wijst erop dat het Rijk nu 45 miljoen euro op de rijksbegroting heeft gezet voor provincies die in de eerste fases van de koploperprojecten slecht hebben gescoord, en dat Noord-Holland zich daaronder rekent.

3380

3385

De gedeputeerde vertelt dat de provincie in lijn met de evaluatie extra projecten heeft ingediend, met het idee dat "baat het niet, dan schaadt het niet," om zo de kans te vergroten op een groter aandeel van die middelen. Hij hoopt dat Noord-Holland meer dan het theoretische 1/12 deel (ongeveer 4 miljoen euro) zal ontvangen, en geeft aan dat de Staten geïnformeerd zullen worden zodra er meer bekend is.

3390

Pagina 75

Tweede termijn commissie

3395 Statenlid **Haas** (PvdD) geeft aan dat de Partij voor de Dieren voorstander is van een extern onderzoek om duidelijk te krijgen waarom de projecten van Noord-Holland volgens het Rijk niet van voldoende kwaliteit waren. Ze benadrukt dat de provincie blijkbaar op het verkeerde spoor zat en wil weten wat volgens het Rijk wél de juiste aanpak is, zowel toen, nu als in de toekomst. Ze stelt dat het belangrijk is om te leren van andere provincies en hun processen, ook wat betreft de inhoud. Statenlid Haas betreurt dat veel fracties zelf conclusies trekken over de kwaliteit van 3400 de projecten en wat goed genoeg zou zijn; zij ziet liever dat dit professioneel en objectief wordt onderzocht.

De heer **Mülder** (D66) geeft aan te twifelen over de toegevoegde waarde van een extern onderzoek naar de inhoud van de projecten. Hij vraagt zich af of zo'n onderzoek niet alleen 3405 Provinciale Staten zou helpen, maar ook GS verder zou brengen. Hoewel hij denkt dat dit mogelijk het geval is, weet hij niet zeker of het veel zal opleveren. De heer Mülder uit zijn zorgen over de houding die volgens hem uit de discussie naar voren komt. Hij heeft het gevoel dat er te gemakkelijk wordt gezegd dat de provincie ernaast zat en dat dit als "jammer" wordt beschouwd. Hij vindt dat er onvoldoende urgentie wordt getoond, vooral gezien het geld dat de provincie is 3410 misgelopen. Hij merkt op dat dit in lijn lijkt met de houding van BBB, die het indienen van de projecten weliswaar dapper noemt, maar niet de urgentie benadrukt. Dat stoort hem.

De heer **Vendrig** (BBB) reageert op de opmerkingen van de heer Mülder (D66). Hij stelt dat het beeld dat geschetst wordt, namelijk dat BBB de situatie afdoet met een houding van "dan maar niet," niet juist is. De heer Vendrig benadrukt dat het uiteraard jammer is dat Noord-Holland niet 3415 meer budget heeft gekregen. Volgens hem is het onderzoek echter duidelijk geweest en kunnen er lessen uit worden getrokken. Hij verzekert dat de provincie deze lessen ook toepast.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) sluit zich aan bij de opmerkingen van statenlid Haas (PvdD) en de 3420 heer Mülder (D66). Ze uit haar teleurstelling over de coalitiepartijen die liever zelf conclusies trekken in plaats van een extern onderzoek te laten uitvoeren. Hoewel ze aanvankelijk positief gestemd was na de evaluatie, merkt ze nu dat er bij meerdere partijen een gebrek aan enthousiasme en urgentie is om het de volgende keer beter te doen.

3425 De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken.

12 Schorsing

De **voorzitter** dankt de aanwezigen voor hun inbreng en schorst de vergadering om 17.07 uur. 3430

Schorsing om 17.07 uur.